

Yazacak daha çok şey var...

Semih İdiz 04.12.2012

Otuz yıldır bu işin içindeyim. Türkiye'nin çoğu kez insani değerlerle pek uyuşmayan hâlleri en saf insanı bile sonunda kaşarlandırıyor. Yine de enseyi karartmamak lazım, zira güzellikten yana şeyler de oluyor.

"Yeni dönemde çalışamayacağımız arkadaşlar arasında sen de varsın" diyen kısa bir e-mail mesajı ile, yedi yıl boyunca çalıştığınız yerde altınızdaki halının bir anda çekildiği günün gecesini, eski bir dostun ve meslektaşının **"başımızın üstünde yerin var"** diye mesaj göndermesi gibi...

Hayat zaten geriye bakıp hayıflanmak için çok kısa. Birçok aydın dostun bulunduğu ve hissedilebilir bir bağımsızlık ruhuyla ayakta duran **Taraf**'a gelmekle diğer şeyler geride kaldı. Sonuçta her yeni başlangıç yeni bir doğuştur.

Taraf, beş yıllık kısa geçmişine rağmen, gündemi belirleme kabiliyetini kanıtlamış olan bir gazetedir. Her gün adından bir şekilde söz ettirerek de yoluna devam ediyor. Geleceğe dönük umut aşılayan bu projenin daha da gelişmesi için gösterilen çabalara bir nebze de olsa katkıda bulunmak heyecan veriyor açıkçası.

İleriye bakıyor ve daha yazılacak çok şey görüyorum. Asıl ilgi alanım olan diplomasi ve dış politikadaki gelişmeler ise dikkatlerin görülebilir gelecek için Ortadoğu odaklı kalacağını gösteriyor.

AKP iktidarının kendisine önemli pay biçtiği BM'deki son **Filistin** başarısı ve ardından yapılan kutlamalar gözleri kısa bir süre için de olsa **Suriye** ve **Irak**'taki gelişmelerden uzaklaştırdı. Fakat Ankara bu iki ülkede zorlu durumlar ve derinleşen açmazlarla karşı karşıya bulunuyor.

Gelişmeler, Irak ve Suriye'nin etnik ve mezhep ekseninde bölünme sürecinde olduklarını gösteriyor. Bunun gerçekleşmesi hâlinde Türkiye için bölgede belirsizliklerle bezenmiş yepyeni ve tehlikeli durumların ortaya çıkacağı aşikâr.

Son gelişmeler aynı zamanda, Kuzey Iraklı Kürtlerin artık **"Bağdat'a yürüme"** tehdidini savurabilecek kadar güçlendiklerini de gösteriyor. Özetle, Türkiye'de yıllarca korkulan **"bağımsız Kürdistan"** artık neredeyse fiili bir durum olarak önümüzde duruyor.

Zengin doğal kaynaklara sahip olan Iraklı Kürtlerin Ortadoğu'da sahneye bu şekilde çıkmaları da bölgenin alışılmış dengelerini elbette ki sarsacaktır. Türkiye'nin Kürt sorunu da hâliyle yeni boyutlar kazanacaktır.

Ancak Suriye'deki iç savaş nedeniyle bölgenin **"alışılmış dengeleri"** zaten ciddi şekilde sarsılmış bulunuyor. Ortadoğu'nun farklı kesimleri arasındaki ayrışma ve yabancılaşma da bu sayede artıyor. **"Statüko ante"**ye dönülmesi ise bu saatten sonra zor görünüyor.

Suriye'deki iç savaşın sona eriş şekli, dinî ve mezhepsel bir barut fıçısı olduğunu geçmişte kanıtlamış olan **Lübnan**'ın akıbetini de belirleyecek. Arap medyasında, Suriye'deki gelişmelerle bağlantılı olarak, Lübnanlı Sünnilerin Şii Hizbullah ile çatışmalarının "kaçınılmazlığına" işaret eden endişe verici yorumlar yapılıyor.

Öte yandan **Mısır**'daki gelişmeler **Arap Baharı**'ndan demokrasi yerine din eksenli diktatörlüklerin çıkması olasılığını ciddi şekilde gündeme getirmiş bulunuyor. Bunun neden olacağı toplumsal gerginliklerin ilk işaretleri de zaten Kahire'den gelmeye başladı.

Bu arada **İsrail'in İran'a** saldırması olasılığının bölgede yaratacağı sarsıntıyı da gözardı etmek mümkün değil. **İsrail-Filistin** gerginliği ise bölgenin ana istikrarsızlık kaynağı olarak yerini koruyor. Bunlar yaşanırken İran ile **Suudi Arabistan** da, gelişmeleri kendi mezhepsel çıkarlarına göre etkilemek için, perde arkasından çalışmaya devam ediyorlar.

Bu zorlu ortam karşısında AKP iktidarının önümüzdeki dönemde yürüteceği dış politika ülkenin hayati çıkarları açısından çok önemli olacaktır. Bölgeye dönük olarak bugüne kadar yürütölmüş olan aşırı iddialı ve iyimser politikaların başarısızlığına dair kanaat, bu politikalara başta prim vermiş olanlar arasında bile yayılıyor.

AKP'nin yaşananlardan ne tür dersler çıkaracağını ve bunlara dayanarak Türkiye'nin uzun vadeli çıkarları ve iç istikrarı ile uyumlu hangi adımları atacağını göreceğiz. Dediğim gibi, yazacak daha çok şey var...

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır'a bakıp Türkiye için endişelenmek

Semih İdiz 07.12.2012

Mısır'da demokratik seçimlerle 30 haziranda cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturan "Müslüman Kardeşler'in adamı" **Muhammed Mursi**, işbaşına geldikten sonra, siyasetten elini çekmesini istediği güçlü orduya karşı cesur duruşuyla takdir toplamıştı.

Son olarak da İsrail ile Hamas arasında ateşkes sağlanmasında oynadığı rol sayesinde uluslararası itibarını doruğa çıkarmıştı. O kadar ki, **Time** dergisi kendisini kapak konusu yaparak "**Ortadoğu'nun en önemli adamı**" ilan etmişti.

Oysa Mursi'nin İslami cenahtan bir isim olması Washington'u doğal olarak başta ihtiyatlı davranmaya zorlamış, ABD Başkanı **Obama** da, kısa bir sür önce, "**Mısır'ın hâlâ Amerika'nın müttefiki olup olmadığını henüz bilmediklerini**" söylemişti.

Ancak İsrail ile Hamas arasındaki ateşkesi sağlaması, Amerika'da bile sempati ibresini Mursi'den yana çevirmiş, kendisine bir anda, bölgesel istikrarı sağlayacak ve Mısır'ı demokrasi yolunda ilerletecek mülayim bir şahsiyet olarak bakılmasına neden olmuştu.

Fakat **Mursi kendi adına yarattığı** bu **olumlu imajına yine kendi eliyle darbe indirdi**. İsrail-Hamas ateşkesinin hemen ertesinde, "**Mısır devrimini düşmanlarına karşı koruma**" bahanesiyle, kendisine sorgulanamayacak ve yargılanamayacak olağanüstü yetkiler verdiğini açıklamasıyla işler ânında altüst oldu.

İslamcılarının niyetlerinden çekinen liberal Mısırlılar tekrar **Tahrir Meydanı'nı** doldurup Mübarek aleyhinde attıkları "**firavun**" sloganlarını şimdi Mursi için atmaya başladılar. Bu kez güvenlik güçleri ile göstericiler arasında değil, liberaller ile Mursi'yi destekleyen dinciler kanlı bir şekilde birbirlerine girmeye başladılar.

Aslında **Mısır'da işlerin iyi gitmediğine dair ilk uyarı zilleri, Müslüman Kardeşler ile meclise girmeyi başaran aşırı dinci Selefilerin yeni anayasa için yürütölen çalışmalarda liberallerle Hristiyanları dışlamaya başlamalarıyla çılmıştı**.

Mursi'nin, kendisini anti-demokratik yetkilerle donatmasının hemen ardından, yeni anayasayı meclisteki İslamcılara çalakalem yazdırıp, 15 aralıkta yapılacak baskın referanduma sunmak istemesi ise tansiyonu iyice

arttırdı.

Peki, eline Mısır'ı düze çıkartıp saygın demokratik ülkeler ailesine katma fırsatı geçmişken, Mursi hem kendi itibarını, hem de ülkesinin itibarını sarsan bu arada Kahire Borsası'nın çökmesine neden olan bu yola niye girdi?

Akla ilk gelen yanıt, Mursi ile peşinden giden İslamcıların, kafa yapıları gereğince, gerçek demokrasiyi özümseyemeyecekleri düşüncesi oluyor. Gerçekten de ön plana İslamcılar çıkarmış bulunan **Arap Baharı**'ndan, şu âna kadar, demokrasinin "olmazsa olmaz" koşulları açısından olumlu bir görüntü çıkmış değil.

Mısır'da olduğu gibi, İslamcılar ve başa getirdikleri liderler, ülkelerini yasal eşitlik ilkesine dayalı olarak birleştirmek yerine, dine bağlı ideolojik emellerini gerçekleştirmek uğruna toplumlarını bölmeye razı görünüyorlar.

Özetle İslamcıların demokrasi anlayışı ile uluslararası siyasi literatürde yeterince tanımlanmış olan gerçek demokrasi pek uyuşmuyor. İslamcılar açısından bakıldığında, öyle anlaşıyor ki, seçimi güçlü bir şekilde kazanmak bir partiye, kendisini işbaşına getiren sistemi de kurcalama ve değiştirme hakkı veriyor.

Oysa gerçek demokrasi bu hakkı kimseye tanımadığı gibi, "**çoğunluğun hegemonyası**" anlamına da gelmiyor. Demokrasinin gerçek ölçüsü muhalefetin ve azınlıkların haklarını korumak kadar, zamanı gelip insanlar artık "**sizi istemiyoruz**" dediğinde gitmesini bilmektir.

Demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş olsa da kendisini anti-demokratik yetkilerle donatmaya çalışan bir cumhurbaşkanı. Meclisteki çoğunluğuna dayanarak ülkenin anayasasını ve yönetim biçimini baskın yoluyla değiştirmeye çalışan bir parti. Bu arada topluma kendi dünya görüşünü empoze etmeye çalışan ve bunları yaparken ülkeyi birleştirmek yerine bölen bir hükümet...

Bunlar bize bir şeyleri hatırlatıyor olmalı. Uzun lafın kısısı, **Mısır'da yaşananlara bakıp Türkiye için endişelenmemek elde değil. Oysa "model ülke" biz değil miydik?**

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Maliki'nin zokası'

Semih İdiz 11.12.2012

Irak Başbakanı **Nuri el Maliki** *Hürriyet*'e verdiği mülakatta Başbakan Erdoğan'a "**kardeşlik**" mesajı göndererek, "**yaşanan tüm sıkıntılara rağmen, Türkiye ile iyi diyalog istediğini**", bunun için de Ankara'ya "**zeytin dalı uzattığını**" söylemiş.

Ancak Maliki, **Beşar el Esad**'ın aksine, uluslararası camia açısından Irak'ın hâlâ meşru başbakanı olsa bile, kendisini "**bölgesel düşmanlar galerisine**" katmış olan Erdoğan'ın bu çağrıya olumlu yanıt vermesi mümkün görünmüyor.

Peki, **Maliki ilişkilerde tansiyonun arttığı bir sırada AKP iktidarına “dostluk elini” niçin uzattı?** Ankara’nın kendisine dönük sert tavrı caydırıcı mı oldu, yoksa işin içinde başka bir hesap mı var?

Bağdat ile araları bozuk olan Iraklı Kürtlerin Türkiye’yi arkalarında hissederek hem askerî, hem de ekonomik açıdan güçleniyor olmaları, kuşkusuz, Maliki’nin bu hamlesinin önemli nedenlerinden birini teşkil ediyor.

Nitekim, son olarak Kerkük’e asker sokmaya çalışan Maliki’nin, tankları ve topları ile şehrin üzerine yürüyen Kürt birlikleri tarafından durdurulması, Irak’taki Kürt yönetimin ne denli güçlendiğini ortaya koymaya yetti.

Bu durumda Iraklı Kürtlerin, zengin petrol kaynaklarının yansira, Türkiye’nin siyasi ve karşılıklı çıkara dayalı ekonomik desteğinin sağladığı avantajları da kullanarak, Bağdat’a karşı askerî açıdan gardlarını alıp bağımsızlık yolunda ilerlemeleri olasılığı artmış bulunuyor.

Özetle, Ankara ile Erdoğan’ın Kürt Bölgesel Yönetimi Başkanı **Mesud Barzani**’yi AKP kongresine şeref konuğu olarak davet etme raddesine gelmiş olan olumlu ilişkilerin sürmesi, Iraklı Kürtler açısından büyük önem taşıyor. Maliki de, kuşkusuz, Ankara-Bağdat ve Bağdat-Erbil hatlarının daha da gerilmesiyle Ankara-Erbil hattının iyice güçleneceğini görüyor.

Bu nedenle Türkiye ile **“reset”** tuşuna basıp, kendi ifadesiyle, **“siyasi ilişkilere yeni baştan başlamak istiyor”**. Fakat, dediğimiz gibi, mevcut haletiruhiyesi düşünüldüğünde, AKP iktidarının buna olumlu yanıt vermesi pek mümkün değil.

Bu olasılığın düşük olmasına rağmen, **Iraklı Kürtler Maliki’nin bu “zeytin dalından” yine de büyük rahatsızlık duydular**. Örneğin Erbil’de İngilizce yayımlanan *Rudaw* gazetesinde önceki gün **Yerevan Saed** imzasıyla yer alan analizde, **“Türkiye’nin Maliki’nin zokasını yutmaması gerektiği”** savunuluyordu.

Kürt yönetiminin Türkiye’yi “uzun vadeli ortak” olarak seçtiğini, Iraklı Kürtler olarak Türkiye’ye muhtaç olduklarını, ancak Kuzey Irak’ın da Türkiye için özellikle güvenilir enerji hatları açısından çok önemli olduğunu vurgulayan Saed şunları belirtmiş:

“Kürt bölgesinin otonom statüsü zayıflarsa, Türkiye’nin enerji güvenliği azalacağı gibi, Ankara’nın Irak Kürdistan’ındaki etkisinin yerini Bağdat ile Tahran’ın etkisi alacaktır. Bu yüzden Ankara’nın ilişkileri düzeltmek adına Maliki’nin zokasını yutmaması çok önemli.”

Burada, Türkiye açısından çelişkili görünen dinamikleri iyi anlamak gerekiyor. Maliki ile gergin ilişkiler Erbil-Ankara hattını güçlendirerek Irak’ın bölünmesine dolaylı katkıda bulunuyor. Kalplerinde “bağımsızlık aslanı” ile yaşayan Kürtler ise bu durumdan memnunar.

Örneğin, *Rudaw* gazetesinin bir başka yazarı olan **Narav Salahaddin**, cumartesi günü yayımlanan yazısında, Kürtler açısından **“federal Irak”** kavramının da anlamını yitirmeye başladığını yazmış. Buna karşın Bağdat’ın Kürtlerin işlerine hiç bir şekilde karışamayacağı, **“konfederal”** bir yapının artık tek çözüm olduğunu belirtmiş. Aksi takdirde Irak’ın dağılacağını savunmuş.

“Kürdistan” fobisi ile başlayıp Bağımsız Kürdistan’a ebelik eder konumuna gelmesi Türkiye açısından bölgesel dengelerin ne denli değişken olduğuna dair bir ders olmalı. Ancak AKP iktidarı, bu dersi alıp Türkiye için ortaya attığı “uzlaştırıcı yumuşak güç” iddiasıyla uyumlu ihtiyatlı ve esnek yaklaşımlar benimseyeceğine, ideolojik güdülerle hareket ederek Türkiye’yi karmaşık bölgesel kavgaların odağına sokmayı tercih etmiş bulunuyor.

Bağımsız bir Kürdistan'ın yükseliyor olmasının Türkiye için iyi mi, kötü mü olduğu tartışması ve PKK'nın bu işin neresine sığacağı meselesi ise farklı bir yazının konusudur.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Arap Kışı' ile artan riskler

Semih İdiz 14.12.2012

Ortadoğu "**Arap Kışı**"na girerken Ankara için belirsizliklerle riskler de artıyor. Kısa bir süre önce Brüksel yolunda gazetecilere konuşan **Dışişleri Bakanı Davutoğlu**, Cengiz Çandar'ın aktarımına göre, **Bağdat-Erbil gerginliği konusunda "Suriye'deki gelişmelerden bile daha kaygılı olduğunu saklamamış"**.

Davutoğlu'na göre **Suriye'deki durum "nispeten öngörülebilirmiş"**. Irak'taki durumun nasıl gelişeceğini görmek ise mümkün değilmiş. Fakat **"Arap-Kürt savaşına dönüşme potansiyeli taşıyormuş"**. Bunları söyleyen, elinde sahadaki durum hakkında istihbarat bilgileri olan Dışişleri Bakanı olduğuna göre, **durumun gerçekten de vahim olduğunu** kabul etmek durumundayız.

Nitekim Irak Başbakanı **Nuri el Maliki** ile pazartesi günü Kerkük'teki peşmerge birliklerini denetleyerek Bağdat'a meydan okuyan Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı **Mesut Barzani** arasındaki atışma sürüyor. **Durumun kontrol dışına çıkıp** Davutoğlu'nun endişe ettiği **"Arap-Kürt savaşına dönüşmesi hâlinde bunun Ortadoğu'daki cadı kazanını iyice kaynatacağı aşikâr**.

Öte yandan, Kürtlerin askerî güçlerini bu şekilde gösterecek konuma gelmiş olmaları, Ortadoğu ve tabii ki Türkiye açısından son yılların en önemli gelişmeleri arasında sayılmalı. Sessizce yürütülen bir silahlanma programı ile **modern donanımlı "Kürdistan Silahlı Kuvvetleri"**nin doğuşuna böylece tanık oluyoruz.

Türkiye'nin tam böyle bir sırada Kürt yönetimi ile hızlı bir yakınlaşma süreci içinde olması ise tarihin ilginç tesadüfleri arasında sayılmalı; tabii bu tür tesadüflere inanıyorsanız. Eskiden "Kürtlerin hamisi" sayılan **Washington'da bazı çevrelerin, Başbakan Erdoğan ile Barzani arasında Maliki aleyhine gelişen sıcak ilişkidenden çok da memnun olmamaları** ise ayrı bir ironi.

Aslında Suriye'deki durumun Davutoğlu'nun belirttiği kadar "öngörülebilir" olduğunu söylemek de pek mümkün değil. Ankara'da Suriye konusunda bugüne kadar yapılan tahminlerin hatalı çıkma oranına bakıldığında, bu bile bu söylenenin çok da doğru olmadığını ortaya koyuyor.

Davutoğlu'nun Brüksel yolunda söyledikleri ise Suriye'de ne gibi tehditlerle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Yine Cengiz Çandar'ın aktarımıyla, **Davutoğlu ve ekibi Suriye'nin elindeki füzeleri Türkiye karşı kullanmalarını beklemiyorlarmış. Asıl endişeleri Şam'daki rejimin çökmesiyle birlikte bu silahların "kontROLSÜZ güçlerin eline geçmesi"** imiş.

"Bu silahların bu güçler tarafından kullanılması riskinin göze alınamayacağı" gözlemi, **"Bakan'a ve ekibine hâkimmiş"**. Bakanın en yakınındakilerden biri, "yüzde bir de olsa, yüzde üç de olsa, bu riski göze alamayız, almamalıyız" diye konuşuyormuş. Bu kararlı ifadeler gerçek bir "tehdit algısını" yansıtıyor.

Bu arada **Esad rejiminin geçtiğimiz günlerde muhaliflere karşı ilk kez Scud füzesi kullanmaya başladığı** bildiriliyor. Bu gerçekten doğruysa ki askerî açıdan fazla mantıklı değil füzeler böylece depolarından çıkmış oluyor. **Bakan ve ekibi Suriye’den şu sıralarda bir füze saldırısı beklemiyorlarsa da, buna Türkiye açısından hayırlı bir gelişme olarak bakmak mümkün değil.**

Öte yandan, Esad rejiminin çökmesiyle füzelerin ve elbette ki rejimin elinde olduğu söylenen kimyasal silah stoklarının “kontrol dışı güçlerin eline geçmesi” korkusu geleceğe dönük belirsizlikten kaynaklanan bir endişeyi de yansıtıyor.

Bu durumda Davutoğlu ile ekibinin Brüksel yolunda altını çizdikleri bir husus ayrı bir önem kazanıyor. Çandar’ın aktardığına göre **Patriotlar’ın asıl amacı, Suriye’ye karşı “caydırıcılık” sağlamak olmakla birlikte, bunun asıl önemi, Türkiye’nin bir “kolektif güvenlik sistemi” içinde bulunduğunu dost, düşmana göstermekmiş.**

Başbakan Erdoğan’ın Suriye ile sınırimızın aynı zamanda NATO sınırı olduğuna dair sözleri de hatırlandığında, **Türkiye’nin Batı ittifakının mensubu olmasının, eskiden bu ittifaka soğuk hatta bir yerde “düşman” gözüyle bakan AKP açısından artık bir avantaj olarak görülmeye başlandığını** söyleyebiliriz. “Arap Kışı” ile gelen belirsizlikler ve riskler AKP’nin bazı şeyleri daha net görüp gerçekçi kararlar almasını sağlıyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Durun hele, mesele önce bir anlaşılın!

Semih İdiz 14.01.2013

Paris’te gerçekleştirilen muammalarla bezeli vahşi infazdan sonra her ağızdan bir ses çıkıyor. Herkes olaya kendisine uyan bir yorum getirip suçu bir tarafa yüklemeye çalışıyor. Daha neyin ne olduğu anlaşılmazken, AKP Genel Başkan Yardımcısı **Hüseyin Çelik’in “örgüt içi infaz”** olasılığını ânında gündeme getirmesi gibi.

BDP’lilerin de buna ânında tepki göstererek çok fazla hayal gücü gerektirmeyen malum suçlamalara yönelmeleri ise işin diğer boyutu. Yaşadıkları büyük travmayı ve bundan kaynaklanan öfkeyi anlamakla beraber, insanın onlara da **“durun hele mesele önce bir anlaşılın!”** demesi geliyor.

Sonuçta, sorumlu ve yapıcı olmaları gereken siyasetçilerden söz ediyoruz. Fakat bakıyoruz **Başbakan Erdoğan** bile, hassas bir ortamda itidal gerektiren bir durumun olup olmadığını tartmadan, **popülizm uğruna kükremek ve köpürmek için bu fırsatı da kaçırmadı.**

Fransa Cumhurbaşkanı **François Hollande**’ın öldürülen kadınlardan biriyle, ki bunun **Fidan Doğan** olduğu söyleniyor, görüşüğünü açıklaması Erdoğan’a Fransa’ya yüksek perdeden kızgın ifadeler kullanması için bir vesile yarattı.

Erdoğan, **“AB’nin terör örgütü ilan ettiği bu örgütün mensupları ve bu kırmızı bültenle aranan insan veya insanlar sizinle nasıl düzenli olarak görüşebilir? Bu nasıl bir siyasettir. Biz işi kovalıyoruz. Neticesini şöyle veya böyle alırız veya alamayız. Ama biz yasaların bize tanıdığı haklar neyse bu haklarla bu işi kovalıyoruz”** diye oldukça sert bir üslupla hesap sordu.

İlk bakışta bunları söylemeye hakkı varmış gibi görünüyor tabii. Hollande'ın, bu görüşmeyi yaptığını aleni bir şekilde açıklanması açıkçası **Paris'i zor durumda bırakmıştır**. Sonuçta, Erdoğan'ın dediği gibi, PKK, sadece AB tarafından değil ABD tarafından da terörist sayılan bir örgüt.

Onun için Hollande'ın sözleri, sonuçları düşünülmemiş ciddi bir **patavatsızlık** misali sayılabilir. Kendisi hem Türk-Fransız ilişkilerinde, hem de PKK konusunda başlatılmaya çalışılan yeni süreçlerin yarattığı hassas ortam hakkında daha iyi bilgilendirilip, ona göre konuşabilirdi. Belli ki siyasi bir suikasta uzun zamandır tanık olmayan **Paris'te meydana gelen bu beklenmedik olayın şoku ilk etapta herkesin aklının tutulmasına neden oldu**.

Ancak Erdoğan'ın, Ankara-Paris hattını germekten ziyade hiç bir somut sonuç getirmeyecek bir üslupla ânında ortaya çıkmasının Türkiye için bir yarar sağlaması zor.

Öfkesine teslim olmaktan adeta haz duyan **Erdoğan'ın diplomasi ile arasının pek iyi olmadığını** kendi sözlerinden biliyoruz tabii.

Buna rağmen, Fransızları daha fazla etkileyecek olan zarif fakat içineleyen bir üslupla, **"Kendileri de böylece itiraf etmiş oldular, ama biz yine de her konuda işbirliğini kollayarak ileriye bakıyoruz"** türünden bir çıkışla işi bağlaması daha iyi olabilirdi.

Kaldı ki diplomatik çevrelerde, sorunlara rağmen ilişkilerini düzeltmeye çalışan Türkiye ile Fransa'nın PKK'ya karşı artık daha yakın işbirliği içinde oldukları, o ülkede örgüte karşı yapılan son baskınların da bunun bir sonucu olduğu söyleniyor. Bu katliamdan sonra bu işbirliğinin zorunlu olarak daha da artacağı belirtiliyor.

Bu arada devlet PKK ile, istenmese de, diplomatik yaklaşımlar gerektirecek hassas bir müzakere sürecine girmiş bulunuyor. Buna **"müzakere"** denmesine kızanlar var, ancak olgunun adını doğru koymak gerekiyor. Öte yandan, her iki tarafta intikam duygularını yenemeyenlerin bunun başarısız kalmasını istedikleri aşikâr.

Nitekim, neredeyse tüm yabancı medya organları, bu katliamla ilgili haberlerinde ağırlıklı, **"cinayetlerin bu süreci bozmaya dönük olabileceği"** üzerinde durdular. Paris'teki Kürt Enstitüsü başkanı **Kendal Nezan** bile, BDP'lilere oranla çok daha dikkatli konuşup, saldırının her iki tarafın retçilerinden gelmiş olabileceğini söyledi.

Siyasetçilerin bu katliamı işleyenlerin oyununa gelmemek için ihtiyatı elden bırakmamaları ve barıştan yana olduklarını göstermeleri gerekiyor. Yoksa göze göz, dişe diş, cana can derken bu mesele daha yıllarca sürer.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ankara'nın Mali sıkıntısı

Semih İdiz 21.01.2013

Fransa'nın Mali'ye askerî müdahalesi Ankara'yı pek memnun etmişe benzemiyor. Başbakan Erdoğan'ın Mali'nin komşularından Nijer'e kısa bir süre önce yaptığı ziyaret sırasında, isim vermeden, ülkenin eski sömürgeci gücüne verip veristirmesinin bunda bir payı var mı bilemiyoruz. Sonuçta Nijer'de olduğu gibi, bu ülkenin komşusu olan Mali'deki eski sömürmecî güç de Fransa'ydı.

Bu arada Dışışleri Bakanı Davutoğlu'nun konuyla ilgili sözleri de Ankara'da Fransız müdahalesinden duyulan rahatsızlığı açıkça yansıyor. AA Editör Masası'na geçen hafta konuk olan Davutoğlu, *"Hiçbir ülke tek başına veya bir ülkeyle birlikte müdahalelerde bulunmamalı"* diyerek yürütölen çalışmaların BM çatısı altında olması gerektiğini söyledi.

Davutoğlu'nun sözlerinden Ankara'nın sadece Fransa'nın müdahalesinden değil, başka ölkelerin de buna destek vermesinden rahatsız olduğunu çıkarmak mümkün. Sokaktaki vatandaşın Davutoğlu'nun hedefinde Paris'e destek veren ABD ve İngiltere gibi Batılı ölkelerin olduğunu düşünmesi doğal.

Ancak AKP iktidarı açısından bu konudaki sorunlu gelişmelerin başında, sadece Batı'nın değil, Ankara'nın "Afrika açılımı" çerçevesinde çok önemsendiği ölkelerin de Fransa'ya destek veriyor olmalarıdır.

Ölkenin kuzeyini ele geçirip güneye yayılmaya çalışan aşırı İslamcılara karşı Fransız birliklerine destek vermek için Mali'ye asker gönderen Nijerya'ya burada özellikle işaret etmek gerekiyor. Keza, Mali'nin diğer sınır komşusu Cezayir'in Fransız savaş uçaklarına hava sahasını açtığını da not etmek gerekiyor.

Çok daha önemlisi, Ankara'nın bu krizde ön planda rol almasını istediği Afrika Birliği Örgütü ile Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu da Fransa'yı destekliyorlar. Oysa Türkiye'de, Fransa'nın bu işe sömürgeci niyetlerle ve tek taraflı olarak giriştiğine dair bir hava yaratılıyor. Oysa durum pek de öyle değil.

Her şeyden önce, Fransa Mali'ye o ölkenin hükümetinin çağrısı üzerine müdahale etti. Paris bunu yaparken kuşkusuz kendi çıkarlarını da kolluyordu. Ancak müdahalesini "tek taraflı" olarak gerçekleştirdiği söylenemez. BM Genel Sekreteri Ban Ki-mun bile, Mali hükümetinin yardım çağrısına karşılık verilmesinden memnuniyet duyduğunu açıkladı.

Bunu rahatlıkla yapabildi çünkü Mali için hem bir BM Güvenlik Konseyi kararı, hem de Afrikalı örgütlerin desteği var. Örneğin, Afrika Birliği Örgütü'nün üst düzey yetkililerinden Ambroise Niyonsaba, "kardeş ölke" diye nitelediği Fransa'nın Mali'deki aşırı İslamcılara karşı askerî operasyonlarını memnuniyetle karşıladıklarını açıkladı.

Güvenlik Konseyi'nde aralık ayında kabul edilen ve Türkiye'nin de desteklediğini açıkladığı 2085 sayılı karar ise, Mali'nin kuzeyinin Afrikalı ölkelerin başkanlığındaki uluslararası güçler tarafından aşırı İslamcılardan geri almasını öngörüyor. Yani amaç, Davutoğlu'nun da altını çizdiği, "Mali'nin toprak bütünlüğünü" tekrar tesis etmek.

Ankara'nın, fiili durum karşısında, "bu işin başını Afrika ölkeleri değil Fransa çekiyor" diye itiraz etmesinin ise hiç bir anlamı yok, zira Afrikalı ölkelerin bu durumdan bir şikâyetleri yok.

Aksinse, son günlerde dinlediğimiz Afrikalı uzmanların, ağırlıklı olarak, kıtadaki birçok ölkenin aşırı İslamcılara karşı eski sömürgeci güçlerle işbirliği yapma arzusunda olduğunu, bunun da Batı'nın Afrika'daki imajını düzeltebileceğini söylediklerine tanık olduk.

Tüm bunları arka planda tutup Davutoğlu'nun açıklamalarına baktığımızda, Ankara'nın, Mali konusundan da kendisine bir pay çıkarma çabası içinde olduğunu, ancak öznel arzulardan ve önyargılardan tümöyle soyutlayamadığı için, bu konudaki politikasını tam olarak nereye oturması gerektiğini bilemediğini çıkarıyoruz.

Mehmet Ali Birand için...

Her yere giden, önemli olan herkesle konuşan, öğrendiklerini kamuoyuna korkusuzca yansıtır tabuları yıkan, son nefesine kadar genç bir muhabir gibi mesleki heyecanını koruyan, nihayet veda ettiğinde de arkasında bir sevgi tsunamisi bırakan biri için hele hele mesleki yaşamınızda sizi hep teşvik etmiş olan biri için ne diyebilir ki insan? Huzur içinde yat. Seni hiç unutmayacağım...

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İrkçilikle mücadele tutarlılık ister

Semih İdiz 28.01.2013

Başbakan Erdoğan'ın insanlığın en ayıp hâllerinden olan **"ırkçılık"** meselesini gündeme getirmesi, kendisini eleştirmek yerine bu kez takdir etmek için bir vesile yarattı. Ancak, bir koşulla. O da tutarlılık. Erdoğan, bu konuda da **"söylem-eylem birliği"** sağlayamazsa eleştiri oklarını yine üzerine çekecektir. Nitekim bazıları Erdoğan'ın ırkçılık karşıtı söylemine daha şimdiden kuşkuyla bakıyor.

Biz, yine de, İngilizlerin deyimi ile, **"kuşkunun avantajını"** kendisinden yana kullanacağız. Zira konu ciddi. Erdoğan tutarlı bir şekilde bu meselenin üzerine gidebilirse, modern çağın vebası sayılan bu olgu hakkındaki bilincin artmasına da önemli katkı sağlamış olacak.

Burada kısaca, Erdoğan'ın da sert sözlerle eleştirdiği CHP Milletvekili **Birgül Ayman Güler**'in **"Türk ulusuyla Kürt milleti eşit olamaz"** sözlerine de değinmek gerekiyor. Bu sözler yine İzmirli ve yine kadın olan bir başka CHP'linin, **Canan Arıtman**'ın, zamanında Ermeniler bağlamında sergilediği ırkçılığı anımsattı.

Arıtman gibi, ırkçılığın anlamını pek bilmediği anlaşılan Güler, **"millet"** ve **"ulus"** sözleri üzerinden bir kavram karmaşası yaratarak, sözde akademik bir açıklamayla işin içinden sıyrılmaya çalıştı. Partiden yükselen bir iki bağırımsız ses dışında, CHP yönetiminin Güler'e karşı sadece eveleyip gevelemesi ise sırtıttı.

Türkiye'deki gerçek sosyal demokratların "sosyal demokrat" olduğunu iddia eden bu partiye karşı niçin soğuk durdukları da böylece tekrar görüldü. **CHP'nin Atatürk'e sığınmasının bu olumsuz görüntüyü silmeye yetmediği ise ortada.**

Erdoğan'ın güçlü konumunu kullanarak, ırkçılık denen sosyal patolojiye tutarlı ve sürekli bir biçimde karşı çıkması birçok nedenle önem taşıyor. Batı'yı her zaman ırkçılıkla suçlayan toplumumuzun, kendi içindeki **"ırkçılık"**, **"antisemitizm"**, hatta **"homofobi"** ile yeni tanışıyor olması bunun önemini daha da artırıyor.

Bu nedenle **Erdoğan**'ın, **"İrkundan kavminden asabiyetinden dolayı her kim kime böbürlenirse o aşağıların aşağısıdır"** sözü, ne kadar sert olursa olsun, uygar insanların paylaşabileceği bir hissiyatı yansıtır. Ancak, tekrar altını çizmekte yarar var:

Erdoğan'ın ırkçılığa karşı ulusal ve uluslararası savaşta ciddi olduğunu somut bir şekilde kanıtlaması gerekiyor.

Yoksa bu sözler siyasi prim amaçlı popülist çıkışlar olmanın ötesine geçmeyecektir. Ayrıca, Erdoğan'ın Türklere ve Müslümanlara karşı Batı'da sergilenen ırkçılık konusundaki sözlerini de, **"cam evde yaşayanlar başkalarına"**

taş atamazlar” özdeyişi gereğince, anlamsız kılacaktır.

Burada, Erdoğan'ın da birçok kez **“İslamofobi”** ile aynı şey olduğunu söylediği **“antisemitizm”**e de değinmek gerekiyor. Zira, bazı CHP'liler ırkçılığın ne anlama geldiğini bilmezken, dinci kesimimizin de çoğu kez İsrail'e dönük haklı eleştiri ile antisemitist söylemi birbirinden ayıramadığını görüyoruz.

Oysa Erdoğan'ın *“İrkundan kavminden asabiyetinden dolayı her kim kime böbürlenirse o aşağıların aşağısıdır”* sözü bu çerçevede de geçerlidir. Bu bağlamda, hükümet adına olumlu bir diğer gelişmeden söz etmek de gerekiyor.

Dün, yani **27 Ocak, Auschwitz toplama kampının kurtarılmasının 68. yıldönümüydü**. BM bu günü her yıl **“Uluslararası Yahudi Soykırımı (Holokost) Kurbanlarını Anma Günü”** olarak ilan etmiş bulunuyor.

Dışişlerinden cumartesi günü yapılan yazılı açıklamada, Naziler tarafından öldürülen altı milyon Yahudi anılarak, **Türkiye'nin, “Yahudi düşmanlığı, ırkçılık, yabancı karşıtlığı, ayrımcılık ve İslamofobi'nin önlenmesine yönelik ilkeli tavrını kararlılıkla sürdüreceği”** belirtiliyordu.

Dahası, Türkiye'nin **Auschwitz- Birkenau Uluslararası Müze Fonu**'na da katkıda bulunduğu ve fonu yöneten uluslararası komitenin yönetim kurulunda bir Türk temsilcisinin de yer aldığı hatırlatılıyordu. Bunlar olumlu şeyler. Fakat hem Erdoğan'ın ırkçılıkla ilgili sözlerinin, hem de Dışişleri açıklamasının samimiyetini kuru laflar değil, somut gelişmeler kanıtlayacaktır.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amaç Esad'ı devirmek mi, kanı durdurmak mı

Semih İdiz 04.02.2013

Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu **Beşar El Esad**'ın devrilmesini onur meselesi yapmış olabilirler. Ancak o da, kolay gitmeyeceğini kanıtladı. Batı'nın ise akan kanı durdurmak için müdahale etmeye niyeti yok. Suudi Arabistan ve Katar gibi bölgesel güçler için de bu geçerli.

Bu durum, Erdoğan'ın bu meseleyi de basite indirgeyerek iddia ettiği gibi, *“Suriye'de petrol bulunmamasıyla”* ilgili bir husus da değil. **Suriye'ye müdahale etmek, ciddi zayıatı göze almanın yanı sıra, Rusya ve İran gibi ülkelerle dolaylı mücadeleye girmeyi de gerektirecek.**

İsrail'in geçen hafta Suriye'ye gerçekleştirdiği hava saldırısı ise ne denli karmaşık bir durumla karşı karşıya olduğumuzu gösterdi. Esad'ı ezeli düşman bellemiş olan **Ankara'nın, İsrail operasyonu karşısında nasıl hazırlıksız yakalanıp üç gün sessiz kaldığını da gördük**. Davutoğlu'nun İsrail'in operasyonu hakkında daha sonra sarf ettiği sözlerin işe yaradığı ise belli değil.

Esad'ın İsrail uçaklarına “çakıl taşı bile atmadığı”nı söylemesi elbette ki yermeye dönüktü, ama aynı zamanda **Türkiye'nin çaresizliğini de yansıttı**. Davutoğlu'nun, *“İsrail'in hiçbir Müslüman ülkeye yaptığı operasyona kayıtsız ve tepkisiz kalmayacaklarını”* söylemesi ise, tekrar **“boş böbürlenme”** izlenimi yarattı.

Fransız kalan kim?

Özetle, Ankara çözüm üretemeyen, bu arada bir ucunda Esad, diğer ucunda İsrail'in olduğu iki nefret unsuru arasında sıkışıp kalan bir ülke izlenimi verdi. **Aynı kafa karışıklığını Mali'de de görüyoruz.** Erdoğan'ın o operasyonu, ülkenin doğal kaynaklarını ele geçirmeye dönük bir "saldırı" olarak tanımlaması da bu açıdan sırtıyor.

Ancak, Erdoğan şu basit soruları sorma ihtiyacın duymuyor:

- Bu operasyonun arkasında niçin Mali'ye Fransız askerlerini uçakla taşıyan Rusya'nın da desteklediği bir Güvenlik Konseyi kararı var?
- Ülkenin hükümeti tarafından Mali'ye çağrılan Fransa'ya niçin sadece Rusya ve tüm Batı'dan değil, aynı zamanda Afrika'dan da destek var?
- Eski bir Fransız müstemlekesi olan Müslüman nüfuslu Cezayir niçin Mali'ye giden Fransız savaş uçaklarına hava sahasını açtı.
- Türkiye'nin Afrika açılımının önemli ülkelerinden Nijerya Fransızlara destek amacıyla Mali'ye niçin asker gönderdi?

Öyle anlaşılıyor ki **burada da asıl "Fransız kalan" yine Ankara oldu.** Erdoğan ve Davutoğlu Mali'de harekete geçen dünyanın Suriye'de âtil kalmasına bakıp bu konuda da önümüzdeki günlerde sıkça "ahlak" ve "ilkesel dış politikadan" söz edeceklerini tahmin etmek zor değil.

Esad'ın elbette ki Miloseviç ve Karadziç gibi, işlediği cinayetler için hesap vermesi gerekiyor. Bosna savaşını sonlandıran müzakere masasında oturmasının Miloseviç'i sonunda kurtarmadığını da anımsamakta yarar var. Tarihin akışı içinde Esad için de durum parlak görünmüyor.

Ancak Esad bugün itibariyle yerinde duruyor, durdukça da kan akmaya devam ediyor.

Bu işin sonunu göremeyen Suriye muhalefeti liderleri **Muaz el-Katib bile**, sonradan "kişisel görüşüm" diyerek geri adım attıysa da, belli koşullarla Esad rejimiyle görüşebileceklerini söyledi.

Özetle **işler zaten zorunlu olarak Erdoğan ile Davutoğlu'nun arzulamadıkları bir mecraya doğru ilerliyor.** Hafta sonunda Münih'te yapılan uluslararası güvenlik zirvesinde de bu açıdan bazı ilginç temaslar yaşandı.

Lavrov'un sözleri

Bu arada Rusya Dışişleri Bakanı **Lavrov** geçtiğimiz günlerde bir açıklama yaparak, **"Esad'ın gitmesini ısrarla öncelikli mesele yapanlar, Suriye'deki trajedinin devam etmesinin başlıca nedenidir"** dedi. Lavrov'a "hayır nedeni Esad'a destek veren Rusya'dır" da denebilir tabii.

Ancak ortada, Esad'ı müzakere masasında görmek istemeyen Türkiye'nin yönlendirme gücüne sahip olmadığı bir **süper güç mücadelesi** var. Bu mücadele Suriye'deki durumu kilitlemiş bulunuyor. Yangın sürdükçe de ölen masumların sayısı artıyor.

Bu durumda kaçınılmaz olarak **“Türkiye'nin amacı Esad'ı göndermek mi, yoksa nasıl olursa olsun bir an önce akan kanı durdurmak mı” sorusu akla geliyor. “Ne kadar insan ölürse ölsün bizim için önemli olan Esad'ın gitmesidir” deniyorsa, buna ters açıdan bakıp “ahlaklı” ve “ilkel” bir duruş demek mümkün değil.**

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikada akıntıya karşı kürek çekmek

Semih İdiz 11.02.2013

AKP'nin ortaya koyduğu iddialı dış politika hedefleri açısından 5-10 yıl sonra hafızalarda kalacak tarihî nitelikli bir başarısına işaret etmek henüz zor. Oysa hem AB, hem de Kıbrıs konularında başta sergilediği proaktif tavrı sürdürebilseydi veya Ermenistan ile uzlaşma çabalarının arkasını getirebilseydi, ki bunlar bazı örneklerdir , durum farklı olabilirdi.

Bu konulardaki başarısızlığın arkasındaki faktörlerin kontrolü elbette ki tümüyle Ankara'nın elinde değildi. Mesela, Fransa'nın AB'deki blokajı inkâr edilemez. AB'nin Türkiye'ye her zaman dürüst davrandığı da söylenemez.

Fakat AKP, AB için de gerekli reformlar konusunda gerçekten ileri sayılacak adımları atabilseydi, Türkiye'nin artan ekonomik ve stratejik ağırlığı da hesaba katıldığında, Ankara'nın Avrupa nezdinde eli çok daha güçlü olurdu.

Ancak AKP'nin, Fransa gibi ülkelerin AB konusundaki olumsuz tutumlarından da yararlanarak, reform sürecini yavaşlatması, Ankara'nın demokrasi, azınlık hakları ve basın özgürlüğü gibi konularda ne denli iyi niyetli olduğuna dair kuşkuları da körükledi.

Sonuçta, Türkiye bugün, ne ile suçlandıkları belli olmayan insanların yıllarca hapis yattıkları, basın ve düşünce özgürlüğü açısından ise adeta **“cehennemi”** andıran bir ülke olarak görülüyor. Erdoğan ve hükümet yetkilileri bunlara işaret eden yabancılara karşı istedikleri kadar kükresinler, görüntü budur.

Evrensel değerlere saygı

Bu durumda, “ırkçı” damgasından gocunan Avrupalı sağcılar da, kültürel ve dinî argümanlara sarılmadan, “Türkiye bizden değil çünkü bağlı olduğumuz laik ve evrensel değerlere saygısız” deme fırsatını yakalamış oldular.

Başbakan **Erdoğan**'ın **"bizi AB'ye alın yoksa Şanghay'a gideriz"** yaklaşımına gelince, bu hem AB, hem de Şanghay gerçekleriyle uyumlu olmadığı gibi, bazı kulaklara hoş gelse de, akıntıya karşı kürek çekmekten başka bir şeyi ifade etmiyor.

AKP tarafından **"ilkeler"** ve **"değerler"** üzerinden yürütüldüğü söylenen Suriye politikası için de şu aşamada aynısını söylemek mümkün. **"Eli kanlı diktatörle görüşülmez"** diyerek **"ilkesel duruş"** sergilediğini belirtse de, bu yaklaşım Ankara için önceliğinin akan kanın durdurulması mı, yoksa Beşar el Esad'ın gitmesi mi olduğu konusunda kafa karışıklığı yaratmış bulunuyor.

Durum, Esad'ın devrilmesinin AKP için bir onur meselesine dönüştüğünü gösteriyor. Bu nedenle, Suriye muhalefeti lideri **Muaz el Hatib**'in, Moskova ve Tahran ile görüşmeye başlamasının ve Esad rejimi ile masaya oturabileceğini söylemesinin Ankara'da rahatsızlık yaratmamış olması mümkün değil.

Nitekim Erdoğan, El Hatib'in açıklamalarının **"saptırıldığını"** ânında savunarak, **"El Hatip, 'Beşar Esad'ın olmadığı bir iktidarla biz görüşürüz' diyor. Beşar Esad'ın olduğu değil"** diye konuştu. Oysa El Hatip bunu söylemiyor.

Bazı Suriyeli muhaliflerin **"ihamet"** suçlamalarına rağmen, akan kanın durdurulması için rejimin ılımlı isimlerinden ve Ankara'nın da aslında benimsediği **Faruk el Şara** ile görüşebileceğini söylüyor. Şara ile görüşmesi hâlinde perdenin arkasında Moskova ve Tahran destekli Esad'ın olacağı işe aşîkâr.

Zaten Türkiye'nin Suriye konusundaki diplomatik çabalarda marjinalize olduğu da ortada. Bunlar yaşanırken AKP iktidarı, iddia edildiği gibi, Özgür Suriye Ordusu'ndan bağımsız hareket eden **"paragöz"** bir Arap aşîret reisini silahlandırıp Suriyeli Kürtlerin üzerine sürüyorsa, buna **"değerlere"** dayalı **"ilkeli"** bir politika demek de elbette zor.

Dış politikada değişkenlik

Dış politika sabit değil, konjonktürle değişen ve gelişen bir alandır. Örnek de verebiliriz. ABD yakın bir zamana kadar bizde, **"Irak'ı bölmek ve sınırlımızda bağımsız bir Kürt devleti kurmaya çalışmakla"** suçlanıyordu. Oysa bugün Irak Kürtleriyle gelişen bağımsız ilişkileri nedeniyle Türkiye ABD tarafından **"Kürt ayrılıkçılığını teşvik etmekle"** ve **"Irak'ı bölmeye çalışmakla"** suçlanıyor.

Erbil ile gelişen ilişkilerden şahsen çok memnun olsak bile, **"Arap Baharı"** dâhil, birçok tarihî gelişme karşısında hazırlıksız yakalanan Türkiye'nin şu anda, ideolojik nedenlerle, dış politikada yönünü şaşırması ve akıntıya karşı kürek çeken bir ülke görünümünü verdiğini inkâr etmek zor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye'de ipler Türkiye'nin elinden kaçtı

Semih İdiz 18.02.2013

Ankara'nın tüm Suriye tahminleriyle senaryolarının, en azından şu âna kadar, boşa çıktığı ortada. Cilvegözü sınır kapısındaki patlama ise olayların Türkiye için ne denli tehlikeli hâl almaya başladığını gösteriyor. Suriye krizi patlak verdiğinde AKP'nin bu konudaki politikasını destekleyen köşe yazarları bile, **"Türkiye'nin acilen yeni bir oyun planına ihtiyacı olduğunu"** söylüyorlar artık.

Ancak, Ankara'nın yeni bir oyun planı hazırlamakta olduğunu gösteren bir emare yok. Suriye konusundaki hiçbir hesabı tutmamış olan Dışişleri Bakanı **Davutoğlu**'nun son açıklamaları da bunu gösteriyor. **Esad'ın bir geçiş hükümeti için yetkilerini "eli kana bulaşmamış olanlara" devretmesinden** söz eden Davutoğlu, Suriye'ye bu sayede demokrasinin geleceğini söylüyor.

Fakat işlerin bu noktaya gelmesine izin veren **Esad'dan böyle bir şeyi beklemek gerçekçi görünmüyor**. Esad'ın gitmesiyle Suriye'ye demokrasi geleceğine dair tahmin de bu aşamada hayal gibi geliyor. **Bugün Suriye'de demokrasi mücadelesi değil, etnik ve mezhep bazlı bir güç mücadelesi yaşanıyor**.

O kadar ki, Suriye muhalefetinde bile birlik yok. Bu durum, bırakın Suriye'nin İslamcılara düşmesinden endişe eden Batı'yı, bölge ülkelerini de rahatsız etmeye başladı. Kuveyt merkezli **Khaleej Times** gazetesinde 16 şubatta yayımlanan başyazı da bunu ortaya koyuyor.

"Suriye'nin yükselen İslamcıları" başlıklı yazısında, muhalefet içindeki mücadeleye işaret eden gazete, **"Esad rejimi yarın düşse bile Suriye için çatışmalarla dolu bir gelecek görünüyor"** diyor.

Esad dayanır diyenler var

Bu arada, **Ankara'nın** da aslında, **Suriye'de demokrasiden çok, ülkenin ağırlıklı çoğunluğunu oluşturan Sünnileri iktidara getirecek seçimleri kolladığını savunanlar var**.

Öte yandan, Washington'daki Stratejik ve Uluslararası İlişkiler Merkezi'nden **Aram Nergizyan** gibi, Esad'ın **"yarın düşmeyeceğine"** inanlar da var. **Amerika'nın Sesi**'ne konuşan Nergizyan'a göre, Suriye'ye artık **"birçok hesabın görülmeye çalışıldığı"** bir arena olarak bakmak gerekiyor.

Nergizyan, **Esad'ın İran ve Rusya gibi ülkelerle Hizbullah gibi fraksiyonlardan destek almaya devam etmesi hâlinde 2017'ye kadar dayanabileceğini** düşünüyor. Esad'ın ülkesindeki Alevilerle, rejim yanlısı Sünnilerden almaya devam ettiği desteğin de azımsandığını söylüyor. Lübnan iç savaşının 15 yıl sürdüğünü hatırlatanlar da var.

Bu arada **Rusya, Esad'a askerî yardımlarını kesmeyeceğini açıkladı**. Devlet'e bağlı savunma sanayi kuruluşu Rosoboronexport'ın başkanı **Anatoli Isayken**, geçen hafta bir açıklama yaparak, BM tarafından konan bir yasak olmadığına göre Suriye'ye silah sevkiyatını sürdüreceklerini duyurdu.

Tahran da, Esad rejiminin kalmasının İran'ın stratejik çıkarları açısından hayati önem taşıdığını çeşitli vesilelerle ortaya koydu. Nitekim Davutoğlu da, geçtiğimiz günlerde ilginç bir itirafta bulunarak, **"İran Dışişleri Bakanı ile Suriye konusunu konuştum ama anlaşılmıyoruz"** dedi.

Kürtlere Türkiye uyarısı

Bunlar yaşanırken **İran Türkiye'ye karşı girişimlerini de sürdürüyor**. Kuzey Irak'taki yönetime yakınlığı ile bilinen **Rudaw** gazetesine göre, kısa bir süre önce Tahran'ı ziyaret eden **Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) temsilcilerine "Türkiye'den uzak durun" baskısı yapılmış**.

KYB lideri **Hosrat Resul**, başkan yardımcısı **Behram Salih** ve partinin önde gelen isimlerinden **Gül Muhammed**'den oluşan heyeti kabul eden **"El Kuds Tugayı"**nın başı, **Kasım Süleymani**, Iraklı Kürtleri **"Türk eksenine kaymamaları"** konusunda uyarmış. İran'da güçlü bir konumda bulunan **El Kuds Tugayı'nın Esad rejimine askerî destek sağladığı** biliniyor.

Yer darlığı yüzünden, Türkiye'de ne hikmetse üzerinde pek durulmayan bunun gibi bir çok gelişmeyi gelecek yazılarımıza bırakmak durumundayız. Mesela **Ankara'nın Suriyeli Kürtlere karşı bazı Arap aşiretlerine para ve silah verdiğine dair iddialar** gibi; ki doğruysa güvenliğimiz açısından bunun ne denli tehlikeli olduğunu söylemeye gerek yok.

Ancak burada yazdıklarımız bile **Suriye'de ipin Türkiye'nin elinden nasıl kaçtığını** göstermeye yetiyor. **Ankara'nın gerçekten "yeni bir oyun planına" ihtiyacı var**.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şam'daki saldırıya karşı sırtan duyarsızlık

Semih İdiz 25.02.2013

Geçen perşembe günü **Şam'da Baas Partisi merkezi ve Rusya Büyükelçiliği yakınında gerçekleşen bombalı saldırıda 53 kişi hayatını kaybederken 230'un üzerinde kişi yaralandı**. Hedef Baas Partisi veya Rusya Büyükelçiliği olsa bile ölenlerin ağırlıklı bölümü alelade insanlardı.

Bunların arasında patlamanın yakınında bulunan bir okuldaki çocuklar da vardı. Özetle, kime sempati duyulursa duyulsun, sözkonusu saldırı aleni bir insanlık suçudur ve "insanlık" adına duyarlı olduklarını söyleyenler tarafından şiddetle kınanması gerekiyor.

Türkiye, Irak'ta son haftalarda meydana gelen benzeri saldırılar sonrasında Dışişleri Bakanlığı kanalıyla açıklamalar yaparak dünyaya bu eylemleri kınadığını resmen duyurdu.

Dışişleri açıklamaları

3 şubat tarihli açıklamada, Kerkük'te meydana gelen ve onlarca kişinin hayatını kaybettiği bombalı saldırının hemen sonrasında "bu alçakça eylemleri gerçekleştirenlerin bir an önce yakalanarak adalet önüne çıkarılması" istendi.

8 şubat tarihli açıklamada Bağdat'ın güneyindeki Hilla kentinde gerçekleştirilen bombalı saldırılar sonucunda en az 30 kişinin öldüğüne işaret edilerek Türkiye'nin "bu menfur terör eylemlerini şiddetle kınandığı" duyuruldu.

18 şubat tarihli açıklamada Bağdat'ın muhtelif bölgelerinde bir gün önce meydana gelen ve onlarca kişinin hayatını kaybettiği bombalı saldırılar da şiddetle kınandı.

Şam'da geçtiğimiz perşembe günü meydana gelen ölümcül patlama hiçbir grup tarafından üstlenilmezken, **“olağan suçlular”** arasında, Özgür Suriye Ordusu'ndan (ÖSO) bağımsız hareket ederek Esad rejimine karşı mücadele veren, İslamcı **“El Nusra”** adlı grubun adı da geçiyor.

Bu arada, Esad rejiminin propaganda üretmek amacıyla kendisini ve kendisine en çok destek veren ülke olan Rusya'yı kasıtlı olarak vurduğunu savunanlar da var. Ortadoğu'da olumsuzluk adına hiçbir şey imkânsız olmadığı için, şahsen inanmakta zorluk çeksek de, bu savı da telaffuz etmek durumundayız.

Fakat bizce en geçerli olasılık, Irak'taki benzeri saldırılarda olduğu gibi, bu saldırıyı kimlerin gerçekleştirdiğini de hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyecek olmamızdır. Somut olarak bilinen tek şey saldırıda çok sayıda masum Suriyelinin ölmüş olmasıdır.

Erdoğan'ın sözleri

Başbakan Erdoğan, hafta sonunda Birleşik Arap Emirlikleri'ne bağlı Eş-Şarika Emirliği'nde düzenlenen “İletişim Forum”un onur konuğuydu. Orada yaptığı konuşmada **“Suriye'nin zalim diktatörüne”** yine verip veriştirerek, **“Suriye’de, her gün, masum yavrular, masum kadınlar, masum insanlar toplu hâlde katledilirken, biz susanlardan olmayacağız”** dedi.

Buna rağmen, konuyla ilgili haberlerde, **Erdoğan'ın Şam'daki bombalı saldırıda “toplu hâlde katledilen masum yavrular, masum kadınlar, masum insanlar” için tek bir söz sarf ettiğini görmedik.** Son günlerin haberlerini tarayınca Dışişleri Bakanı **Davutoğlu'nun da bu yönde bir açıklamasını göremedik.** Yaptıysa medyanın haber değeri bulamadığı bir **“alt perden”** yapmış olmalı.

Peki, Irak'taki benzeri saldırıları ânında kınayan **Ankara, onca masum insanın hayatını kaybettiği Şam'daki saldırı karşısında niçin sessiz?** Üstelik Türkiye'nin desteklediği Suriye muhalefeti bile bunu kınamışken.

Erdoğan hükümetinin, Suriye’de Şeriat’a dayalı İslamcı bir rejim kurmak için mücadele ettiğini açıklamış olan **El Nusra** adlı örgüte sempatiyle baktığına dair yaygın spekülasyon var. Basında, Ankara'nın, bu örgütün ABD tarafından “terörist” ilan edilmesinden duyduğu rahatsızlığı Washington’a ilettiğine dair haberler de yer aldı.

Bu görüntüye bakıp AKP'nin sıklıkla telaffuz ettiği **“insani değerler”** konusunda öznel siyasi tercihlerine göre **“seçici”** davrandığını düşünmek elde değil. Şam'daki patlamada “masum yavrular, masum kadınlar, masum insanlar toplu hâlde katledilirken” Ankara'nın sessiz kalmasına başka bir anlam vermek mümkün değil.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lanet olsun diplomasi!

Yeni Şafak yazarı (ve genel yayın yönetmeni) İbrahim Karag l, Başbakan Erdoğan'ın Viyana'da yapılan "BM Medeniyetler İttifakı" forumunda Siyonizm'i ırk lılıkla bir tutmasına gelen tepkiler karşısında "bu sözün nesi yanlış" diye sordu.

Burada "Siyonizm" hakkında Abdülhamit'e kadar uzanan ve sonunu getirmek mümkün olmayan bir tartışmaya girecek değilim. Sadece şu söylenebilir. Söz konusu olan "Helenizm" veya "Türkiye Türklerindir" sloganı etrafında son günlerde tekrar tartışılan "Türkçülük" gibi bir kavramdır.

Özetle, siyasi ve ideolojik bakış açısına göre olumlu veya "ırkçı" olan bir kavramdan söz ediyoruz. Karag l' n sorusuna gelince, Türkiye'deki geniş kitleler ve özellikle de İslami kamuoyu açısından Erdoğan'ın sözleri doğru olduğu kadar takdire şayandır.

Burada Filistin halkına yapılan zulümden kaynaklanan bilinçli bir tepkiden mi, yoksa dinî nedenlere dayanan ve "antisemit" unsurları barındıran kolektif bir algıdan mı söz ediyoruz; bunun yanıtını ehil toplumbilimcilere bırakmak gerekiyor.

Yalnız kesin olan bir husus daha var. Hürriyet Daily News yazarlarından Serkan Demirtaş'ın, birlikte katıldığımız bir konferansta söylediği gibi, "Türkiye'nin artık dış politikası yok. Dışa taşmış bir i  politikası var". Bu nedenle Erdoğan'ın bu söylemiyle ülke içinde takdir toplamasının AKP'de memnuniyet yarattığı kesin.

Diplomaside "zaman ve zemin"

Buna karşın bu sözler diplomasi ile uyumlu değil. Gerçi Erdoğan'ın diplomasiyi sevmediği, "Mon şer" diye aşağıladığı geleneksel formasyondaki diplomatlardan nefret ettiği biliniyor. Ankara'nın Dışışleri Bakanlığı dışından yaptığı "ilginç" bazı büyükelçi atamaları da bu açıdan dikkat çekiyor.

Sadece Batılı  lkeleri değil, nezdinde "büyükelçi" olduğu  lkenin yönetimini de kızdıracak şekilde, "El Kaide'nin terörden çok farklı" olduğunu "tweetleyen" yeni  ad "sefir-i kebirimiz" gibi. Bu bile Erdoğan'ın diplomasimizin kimlere verilmesini istediğini ortaya koyuyor.

Fakat diplomasi, ulusal çıkarları var olan gerçekler ışığında soğukkanlı bir şekilde koruma "zanaatı" olduğu kadar, ek sorun yaratmama ve çıkan sorunları çözmeye çalışma zanaatıdır. Ayrıca icra edilirken her şeyin "lisan-ı münasip" ile ve "zaman ile zemine" bağlı olarak, dile getirilebildiği bir zanaattır.

Bu çoğu kez kamuoyunda hoşa giden bir durum değil. Örneğin ABD'de de şu anda, İsrail meselesinden dolayı Türkiye'ye karşı yumuşak davranılmasına kızan ve Ankara'ya "dersinin verilmesini" isteyen bir kamuoyu var.

Erdoğan'ın sözlerine dönersek, BM Genel Sekreteri adına bu konuda yapılan açıklama bile hatanın nerde olduğunu gösteriyor. Açıklamada, Erdoğan'ın sözlerinin "Medeniyetler İttifakı kavramının üzerine oturduğu temel ilkelere aykırı olduğu" belirtilerek, BM Genel Sekreteri'nin, "bu yaralayıcı ve bölücü sözlerin sorumlu liderlik temasının işlendiği bir toplantı sırasında söylenmiş olmasının talihsiz olduğuna inandiğı" vurgulanıyor.

Bu arada Ankara'daki Batılı diplomatlar da, Erdoğan'ın Siyonizm ile ilgili sözlerini Viyana'da telaffuz etmiş olmasının sakıncalarına işaret ederek, "ya bunun ne anlama geldiğini bilmiyor, ya da biliyor ve kasıtlı yapıyor" diye konuşarak "her iki durumun vahim olduğunu" belirtiyorlar.

K r-zarar hesabı da gerekiyor

Bunları “küstahlık” ve “lanet olsun diplomasi!” diyerek ânında reddetmek mümkün tabii, ki birçok kişi öyle yapacaktır. Fakat burada gerçekçi bir “kâr-zarar hesabı” da gerekiyor. Farklı bir örnekle konuyu kapatalım. Erdoğan’ın Fransa’nın Mali operasyonuna tepkisi malum.

Fransa bu operasyonu, Afrika ülkelerinin yanı sıra, başka ülkelerin de yer alacağı bir BM barış gücüne devretmeye hazırlanıyor. Ancak, kulağımıza gelenlere bakılırsa, Mali söylemi nedeniyle bu güçte istese bile yer alması zor olan bir ülke var. O da Türkiye.

Özetle, arzulandığı gibi etkin bir uluslararası oyuncu olmak istiyorsak, antik çağdan bu yana var olan diplomasiden başka yol yok. Fakat Türkiye için arzulanan “usturuplu bir lafla karşı tarafı oturtma diplomasisi” ve bunu yansıtan siyasi duruşlar ise çok iyi yoldayız.

Bu yolun Türkiye’nin “yumuşak güç” olarak dünyada oynayabileceği olumlu ve yapıcı rol açısından fazla bir somut getirisinin olmaması ise hiç önemli değil.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye konusunda bazı kritik sorular

Semih İdiz 11.03.2013

İngilizcede “**ölü atı kamçulamak**” diye bir tabir var. **Boş bir çaba için söylenir.**

Türkiye’nin Suriyeli muhaliflerin silahlandırılması için sarf ettiği çabalar buna benziyor. Ne ABD, ne de Avrupa buna yanaşıyor.

Ancak, Dışişleri Bakanı **Ahmet Davutoğlu**’nun açıklamalarına bakarsak, Ankara, nafile gibi görünse de, bu çabasını sürdürüyor. Kendi açıklamalarından konuyu son olarak İngiltere Dışişleri Bakanı **William Hague** ve Alman Dışişleri Bakanı **Guido Westerwelle** ile konuştuğunu anlıyoruz.

Fakat, daha önce yaptıkları açıklamalardan, bu bakanların AB’nin Suriye’ye dönük silah ambargosunun devamından yana oldukları biliniyor. Batı Suriye’deki muhaliflere en fazla “**öldürücü olmayan**” malzeme vermeye razı görünüyor.

Diplomatik çevrelere göre Ankara, muhaliflere verilecek ağır silahların Suriye’de Şeriat için mücadele eden Batı karşıtı aşırı İslami grupların eline geçmesinden duyduğu korkuyu azımsıyor.

Bu durumda Türkiye’ye, Davutoğlu’nun yaptığı gibi, ahlaki bir düzlemde “**insanlar aç çekiyor ve Türkiye bedelini ödüyor**” diye sitem etmekten başka bir şey kalmıyor. Nitekim, mülteci sayısının artmasıyla Türkiye’ye çıkan faturanın şu âna kadar 600 milyon doları bulduğu söyleniyor.

Burada, silah göndermediği için Batı’ya sitem eden Davutoğlu’nun Suriye konusunda Ankara ile aynı düzlemde olan Katar ve Suudi Arabistan gibi petrol zengini Arap ülkelerin bu maliyetin en azından yarısını üstlenmemeleri karşısında pek şikâyet etmemesi dikkat çekiyor.

Ediyorlar da biz bilmiyorsak, o zaman Ankara’nın yeterince yardım alamamaktan niçin şikâyet ettiği sorusu akla geliyor. Bu görüntü karşısında Ankara’nın Suriye politikası hakkında duyulan kuşku ve kaygılar da artıyor.

Türkiye hâlâ ayrı telden çalarken, Suriye'deki iç savaşın bu aşamada ancak uluslararası işbirliği ile varılacak bir siyasi çözümle sonlandırılabilceği açıkça görülüyor. Türkiye'nin yaklaşımı konusunda başka sorular da akla geliyor tabii.

Esad'a askerî desteği doğru okumak

Örneğin Davutoğlu, muhaliflerin silahlandırılması hâlinde Esad rejiminin ayakta tutulmasını stratejik bir amaç yapmış olan Rusya, İran ile Lübnan'daki Hizbullah ve Bağdat'taki Maliki hükümetinin Esad rejimine dönük askerî yardımlarını da arttıracaklarını göremiyor mu?

Yoksa görüyor da **"vekâleten"** yürütülen kanlı bir bölgesel savaşa razı mı? Bu arada siyasi çözüme soğuk bakıp, askerî çözümü beklemenin iç savaşın daha da alevlenmesi anlamına geleceğini, bu durumda da hem Başbakan Erdoğan'ın hem de kendisinin sık sık gündeme getirdikleri sivil kayıpları daha da arttıracaklarını anlamıyor mu?

Bunu soruyu, **"Anlıyor, fakat Suriye hesaplarını Sünni muhalefetin mutlak zaferi üzerine kurdu"** diye yanıtlamak mümkün. Nitekim bölgede buna inanan bir Türkiye karşıtı **"Şii eksen"** ortaya çıkmış bulunuyor.

Gerçekçi açıdan bakıp bunları söylemek bizde bazıları tarafından **"Esedseverlik"** olarak yorumlanıyor. Oysa öyle bir şey yok. Sözkonusu olan sadece mevcut verilere dayalı bir durumun muhakemesidir ki bu Türkiye'nin bu işi başından pek anlayamadığını gösteriyor.

Bu arada Suriye meselesinin sadece bir dış siyaset meselesi değil, aynı zamanda Türkiye'de iç siyaset malzemesine dönüşmüş olması, işi Türkiye açısından daha da karmaşık hâle getirmiştir. CHP heyetinin Şam'a gidip Esad ile görüşmelerinden sonra koparılan yaygaradan da görüyoruz bunu.

Siyasi çözüm konusunda mutabakat

Bunlar olurken kafaları daha da karıştıran gelişmeler de yaşanmıyor değil. Örneğin İran medyasından Dışişleri Bakanı **Ali Ekber Salih**'nin BM Genel Sekreteri'ne bir mektup göndererek **"İran, Türkiye ve Mısır'ın Suriye krizine siyasi bir çözüm için sarf ettikleri çabaların desteklenmesini istediğini"** öğreniyoruz.

Bu üç ülkenin devlet başkanlarının kısa bir süre önce Kahire'de Suriye için biraraya geldiklerini biliyoruz. Ancak toplantıdan Suriye için siyasi bir çözüm konusunda mutabakata varıldığını bilmiyorduk.

Doğruysa bunun Erdoğan ile Davutoğlu'nun söylemiyle çelişeceği açık. Türkiye'nin Suriye politikasının tam olarak ne olduğuna dair kafa karışıklığı o hâlde daha da artacaktır.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ankara'nın gizli Suriye gündemi mi var

Semih İdiz 18.03.2013

Suriye krizi üçüncü yılına girerken, Fransa ile İngiltere'nin AB'yi Suriye'ye karşı uyguladığı ve muhalif güçlere silah sevkiyatını engelleyen ambargosunu kaldırmaya ikna etmeye çalışmaları Ankara'yı sevindirmiştir. Sonuçta Dışişleri Bakanı Davutoğlu da bu yönde çaba sarf ediyordu.

Ancak Fransız-İngiliz girişimi sonuçsuz kaldı. AB'deki ağırlıklı çoğunluk bunun yangına benzin dökmek gibi olacağına inanıyor. AB ambargosunun kalkmasıyla Esad rejimine arka çıkan Rusya ve İran'ın da desteklerini arttıracaklarına kesin gözüyle bakılıyor. Suriye'deki rakip aşırı dincilerin ilerleyişini kaygıyla izleyen Lübnan'daki Şii Hizbullah'ın da boş durmayacağı kesin.

Hizbullah'ın işe daha aleni bir şekilde bulaşmasıyla, her türlü El Kaide unsurunun bölgeye üşüşeceği de malum. Bu son derece gerçekçi olasılıkların Suriyeli sivillerin acılarını azaltmayacağı, aksine savaşı uzatarak daha da arttıracığı aşikâr. Irak'ta yaşananları görüyoruz.

Bu kaygılara rağmen, Mayıs sonuna kadar mutabakat sağlanamazsa süresi o zaman dolacak olan AB ambargosu ancak Fransa ve İngiltere'nin onayı ile yenilenebilecek.

Bu, ilk bakışta Paris ile Londra'yı güçlü bir konuma yerleştirmiş gibi görünüyor. Fakat bu ülkelerin AB'deki ağırlıklı çoğunluğa karşı davranmaları, zaten iç sorunlarıyla boğuşan Birliğin sıkıntılarını daha da arttıracaktır.

Siyasi fatura çıkabilir

AB'ye zaten ısınamamış olan İngilizler için bu, sorun olmayabilir. Fakat kaderini AB'ye bağlayan ve Mali operasyonunu AB desteği ile yürüten Fransa, Birliği zora sokacak bir yönelişe girer mi, belli değil. Özetle, mevcut ambargoyu başta destekleyen, ancak daha sonra pozisyon değiştiren Londra AB içinde yalnız kalabilir.

Kaldı ki, ABD'nin Irak işgaline karşı tarihlerinin en büyük savaş karşıtı gösterisini yapan İngilizlerin, ülkelerinin Suriye iç savaşına bulaşmasına razı olacakları da kesin değil. **Tony Blair**'in Irak'taki durumuna düşmek istemeyecek olan Başbakan **Cameron**'ın Suriye'den çıkacak ağır siyasi faturaya razı olup olmayacağı da kesin değil.

Bu arada, Washington'da da Suriyeli muhalefeti silahlandırmak isteyenlerin sayısı artıyor. Başkan **Obama**'nın daha önce Dışişleri Bakanlığı, Pentagon ve CIA'nın güçlü telkinlerine rağmen Suriyeli muhalifleri silahlandırmayı reddettiği biliniyor. Bunda direnmeye devam edip etmeyeceği belli değil.

Bu gelişmeler AKP iktidarı açısından sevindirici görünse bile, **işin Ankara açısından sorunlu boyutları var**. İngiltere Suriye'ye gönderilen silahların El Kaide bağlantılı örgütlere değil, laik ve demokratik unsurlara verileceğini söylüyor. Mali'de aşırı İslamcılarla savaşan Fransa'nın da aynı konumda olduğunu varsayabiliriz.

ABD'nin "ön tedbirleri"

Bu arada *Los Angeles Times*'a göre **CIA, Suriye'de gerekirse insansız hava araçlarıyla vurulacak radikal İslamcılarının listesini çıkarıyormuş**. Amaç, Esad sonrasında sürmesi beklenen iç savaşta İslami direnişçilere karşı "ön tedbirmiş".

Burada akla Şu soru geliyor: İngiltere, Fransa ve ABD sadece Esad'ın yenilgisini mi istiyorlar? Yoksa Esad karşıtı aşırı dinci Sünni unsurlara karşı gizli tedbirler almaya da mı hazırlanıyorlar? Şayet öyleyse, o zaman başta **el Nusra** olmak üzere, Suriye'de aşırı dinci gruplarla dirsek teması içinde olan Ankara bunun neresinde olacak?

Ankara için ciddi bir sorun daha var. Türkiye geleneksel olarak başka ülkelere dolaylı veya doğrudan askerî müdahaleler için her zaman BM çatısı altında meşruiyet aramıştır. ABD'nin 2003'teki Irak işgaline de bu nedenle karşı çıktı. Türkiye şimdi Suriye ekseninde bu ilkesini terk mi edecek?

Bu ilkeyi terk edip Suriyeli muhaliflerin sadece bir grup ülke tarafından silahlandırılmasına razı olacaksa, gelecekte yapılmasını istemediği "gayri meşru" müdahaleler karşısında inanırlılığını nasıl koruyacak?

Yoksa, AKP iktidarının da Suriye'de bu tür soruları kendisi açısından anlamsız kılan gizli bir gündemi mi var? Bu soruyu Ortadoğu'da soranların sayısının artıyor olması bile Türkiye açısından bölgede geleceğe dönük sıkıntıların haberciliğini yapmıyor mu?

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail özrünün 'arka planı'

Semih İdiz 25.03.2013

İsrail'in Mavi Marmara olayı için Türkiye'den özür dilemesi İslami basında **"Zafer"** manşetlerine ve **"Dik durduk boyun eğdirdik!"** yorumlarına neden oldu. İsrail'in dinci ve milliyetçi kesimlerinden de **"Türlere teslim olduk"** ağıtları yükseliyor.

Bu kesimlerin zaviyesinden bakıldığında Başbakan Erdoğan ve Dışışleri Bakanı Davutoğlu için bir diplomatik zaferden söz edebiliriz. Hükümetin de zaten, özellikle Suriye bağlamında kendi cenahından bile artan eleştiriler karşısında, dış politikada somut bir başarıya ihtiyacı vardı.

Ancak, ilişkilerin bu noktaya gelmesinde bölgesel konjonktür ile ABD'nin **"dostane baskıları"** gözardı edilirse görüntünün yarısından fazlasını kaçıırız. İşin elbette ki bir diplomatik **"perdesi arkası"** var. Fakat düğümü asıl çözen işin **"arka planı"** oldu. Yoksa en azından Erdoğan kadar ısrarcı olan Netanyahu, özür dilememekte direnebilirdi.

Fakat, neden özür dilediğini Facebook üzerinden duyurdu. **"Bizim için en büyük tehlike Suriye'deki kimyasal silahların terörist grupların eline geçmesidir"** diyerek, Türkiye ile İsrail'in **"iletişim kurarak bölgesel sorunlara karşı koyabileceğini"** belirtti.

Hayati stratejik önem

Hep söylenegeldiği gibi, İsrail'in Türkiye'ye ihtiyacı, Türkiye'nin İsrail'e duyduğu ihtiyacından fazlaydı. Yani Erdoğan da İslami kamuoyunu gözeterek ilişkileri düzeltmeme konusunda direnebilirdi. Nitekim, ortalığı

kariştıran “**Siyonizm**” açıklaması bile, İsrail’e karşı yumuşamayacağını gösterir nitelikteydi.

Ancak Ankara da Suriye gibi gelişmeler karşısında “**reel politika**”ya yönelmek zorunda kaldı. Başbakanlıktan cuma günü yapılan açıklamada da zaten meselenin özü vardı.

Açıklamada Erdoğan’ın Netanyahu’ya “Bölgenin barış ve istikrarı için **hayati stratejik öneme sahip olarak gördüğü işlişklerin** son dönemde bozulmuş olmasının üzüntü verici olduğunu ifade ettiği” belirtiliyordu.

Böylece, bu işlişklerin Türkiye için de “**hayati stratejik önemde**” olduğu teslim ediliyordu. Yapılan resmî açıklamalardan iki lkenin şimdi sadece işlişklerini “**normalleştirmeyi**” değil, bölgeye dönük işbirliklerini derinleştirmeyi de amaçladıkları çıkıyor.

Bu nedenle, bir süre önce NATO’da İsrail’e karşı uyguladığı vetoyu zaten sessizce kaldıran Ankara’nın, “**Kürecik radarından elde edilen istihbaratın İsrail ile paylaşılmaması**” gibi konularda ısrar etmesinin anlamı da kalmadı.

Öte yandan, **Murat Yetkin**’in Radikal ’de işaret ettiği gibi, Türk-İsrail işlişklerinin rayına girmesinin bölge politikaları üzerinde de ciddi etkileri olacaktır. “Etkilerin hissedileceği alanları bir çırpıda Suriye, İran, Irak (Kürt dâhil) ve Kıbrıs olarak saymak mümkün.”

Özetle, İsrail ile işlişklerini düzeltmiş olan Türkiye’nin kaybettiği bölgesel etkinliğini “**bir çırpıda**” geri kazanması söz konusu şimdi. ABD’nin ve AB’nin de istediği bu. Ancak, İsrail ile işlişklerin düzelmesinin ilk etapta İran ve Kıbrıs Rum kesimini —malum nedenlerden dolayı— rahatsız edeceği de kesin.

Yunanistan Başbakanı **Samaras**’ın, Netanyahu’yu Türkiye’den özür dilediği gün araması ve ikili işlişkleri konuşması da manidar. Öte yandan Hamas, Erdoğan ve Davutoğlu’nu, “**İsrail’e karşı kazandıkları zaferden**” dolayı kutlarken, İsrail ile Türkiye arasındaki işlişklerin normalleşmesi sayesinde Erdoğan’ın Gazze’yi ziyaret edebilecek olmasından duyduğu memnuniyeti de not etmek gerekiyor.

Aileler memnun değil

Erdoğan’ın bundan böyle İslami kamuoyunun hoşuna giden sert İsrail söyleminden de büyük lde vazgeçmek zorunda kalacağı aşıkr. Burada Erdoğan için potansiyel bir sorun da var. İslami cenahın “**zafer**” nidalarına rağmen İHH yetkilileri ve Mavi Marmara’da öldürülenlerin aileleri pek memnun görünmüyorlar. İsraili yetkililere karşı açtıkları davaları da sürdüreceklerini söylüyorlar.

Oysa iki başbakanın “**ademi mesuliyet**” konusunda anlaştıkları belirtiliyor. Yani Ankara, resmî veya bireysel olsun, İsrail’e karşı açılan tüm davaları düşürme taahhüdüne girmiş bulunuyor. Türkiye’de siyasi hassasiyet yaratacak olan bu meselenin nasıl üzüleceğini göreceğiz.

Fakat şimdisi için önemli olan, Türk-İsrail işlişisinin, “**arka planın zorlamasıyla,**” olması gereken noktaya gelmiş olmasındır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Sıfır soruna' dönmenin tam zamanı

Semih İdiz 01.04.2013

İsrail'in Mavi Marmara için özür dilemesinin ardından meseleye, özellikle de İslami kesimde, **"İsrail'i kündeye getirdik"** şeklinde bakmaya devam ediliyor. Gelineen noktaya yüzeysel olarak baktığımızda bunu söyleyebilecek durumda oldukları da inkâr edilemez. Ancak son yazımda belirttiğim gibi bu özrün arka planının çok iyi değerlendirilmesi gerekiyor.

"Büyük resme" bakan diplomatik çevrelerde, İsrail'in özür dilemesiyle gelen normalleşme sürecinin, Türkiye'nin bölgedeki etkinliğini arttıracığına, Ankara'nın bu sayede Ortadoğu barış sürecine de katkıda bulunabileceğine dair bir kanı var. Resmî ağızların da **"İsrail'i kündeye getirdik"** algısına prim vermelerinin ise bu açıdan **"engelleyici"** olacağı düşünülüyor.

Nitekim, Başbakan Erdoğan ile Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun İsrail'e karşı ideolojik saplantılarının tekrar su yüzüne çıkacağına, bu nedenle ilişkileri düzeltme çabalarının yürümeyeceğine inananlar var. Özetle bu işin yürümesi için Erdoğan'ın İsrail söylemine **"diplomatik ayar"** yapması gerekeceği aşikâr.

Diplomatik kaynaklar da zaten, İsrail aylar önce özür diyebilecekken bunun gecikmiş olmasını Erdoğan'a karşı duyulan güvensizliğe bağlıyorlar. Bir diplomata göre, **"Netanyahu, daha özür dileme noktasına gelmiş olmasına rağmen Erdoğan'ın İsrail karşısı sert söylemini sürdürmesi olasılığı nedeniyle bunu göze alamadı"**. İsrail'in bu konuda hâlâ endişeli olduğuna dair bazı sinyaller alıyoruz.

ABD'nin teminatı

Ancak, **"Netanyahu ABD'den teminat almasaydı hayatta Türkiye'den özür dilemezdi"** diyenler de var. Öte yandan, Erdoğan ve Davutoğlu'nun İsrail'e birden bire sempati duymalarını beklemek de gerçekçi değil. Kendileri açısından, Türkiye'nin uzun vadeli çıkarlarının gerektirdiği gerçekçilik mi, yoksa ideolojik saplantılar mı ağır basacak, göreceğiz.

Ancak diplomatlar arasında, Türk-İsrail normalleşmesinin akamete uğratılmasıyla Türkiye'nin bölgedeki etkisinin daha da azalacağına inananlar ağırlıkta. Bunun, Türkiye'nin Ortadoğu sürecine katkıda bulunma şansını iyice ortadan kaldıracığı gibi, Ankara'nın Kahire'ye kaptırdığı bazı rolleri tekrar üstlenmesin önünü de kapatacağına işaret ediliyor.

İsrail'in özür dilemesinden ve Türkiye'nin bunu kabul etmesinden sonra Ankara'nın Washington nezdinde etkisinin de arttığına dair yorumlar yapılıyor. İsrail ile ilişkilerin yeniden bozulmasının ABD'de Türkiye karşıtlarının ekmeğine yağ süreceği kesin. Bu arada, İsrail'in özür dilemesinin arkasındaki tek nedenin paylaşılan **"Suriye kaygısı"** olmadığı, işin enerji boyutunun gözardı edilemeyeceği de günlerdir yazılıyor.

Hatta, Ankara'nın İtalyan ENİ şirketine, Kıbrıs Rum kesiminin Kıbrıslı Türklerin haklarını gözardı eden tek taraflı enerji projelerine katkıları nedeniyle, **"İsrail açılımının getirdiği rahatlıkla rest çekebildiğini"** söyleyenler de var. Aslında İsrail'in özür dilemesi, Ankara'ya **"komşularla sıfır sorun"** politikasına tekrar eğilme fırsatını da

sağlamış bulunuyor.

“Barış atağı”

Rum kesimi ne zaman aşılabacağı belli olmayan ciddi bir ekonomik çöküş yaşıyor. Bu Türk tarafına, dünyada da takdir toplayacak bir girişimle, yeni bir **“barış atağı”** için zemin sağlıyor. Bu konudaki olumlu gelişmelerin Türkiye-AB ilişkilerine de olumlu yansıtacağı kesin.

Bu arada, Türkiye’ye Ermenistan’la da ilişkilerini normalleştirme girişimleri için de olumlu bir konjonktür doğmuş bulunuyor. Burada elbette ki **“Azerbaycan”** meselesi var. Ancak, **“yumuşak gücüyle”** bölgesel istikrara katkıda bulunan bir Türkiye’nin, Ermeni-Azeri uzlaşmasına katkıda bulunma potansiyeli de artmış olacaktır.

Dışişleri Bakanı Davutoğlu’nun **“vizyoner”** olduğu söylenegeldi. Bu nedenle burada söylediklerimizi o da, üstelik bizden çok daha derinlemesine, görüyordur. **“Dik durmak”** elbette ki ülkeler açısından iyidir. Ancak ideolojik saplantılardan arınarak, tarafsız bir vizyon ile barış ve istikrara katkıda bulunmak çok daha iyi. Erdoğan ve Davutoğlu’nun ortaya çıkan yeni fırsatları Türkiye adına nasıl kullanacaklarını hep birlikte göreceğiz.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’nin ‘Yeni Ortadoğu Projesi’ndeki yeri

Semih İdiz 08.04.2013

Başkan Bush zamanında ortaya atılan **“Büyük Ortadoğu Projesi”**nin (BOP) hâlâ geçerli olup olmadığı tartışılabilir. Ancak gelişmeler, Washington’un **“Yeni Ortadoğu Projesi”** (YOP) üzerinde çalıştığını, Türkiye’ye de bu çerçevede önemli roller biçmeye hazırlandığını gösteriyor. Başkan Obama’nın Türk-İsrail uzlaşmasını sağlayacak altyapıyı oluşturmasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor.

On günlük Asya turuna dün Türkiye’den başlayan ABD Dışişleri Bakanı **John Kerry**’nin bir sonraki durağının İsrail ve Filistin olması da bu açıdan manidar. Ne de olsa, Başbakan **Netanyahu**’nun Mavi Marmara için İsrail adına özür dilemesinden sonra ilişkilerdeki **“normalleşme sürecinin”** henüz başındayız. Daha yapılması gerekenler var ve Kerry bu açıdan **“arabuluculuk”** rolünü üstlenmiş bulunuyor.

Zamanı da fazla değil, zira Başbakan Erdoğan’ın 16 mayısta Washington’da beklendiği resmen açıklandı. Erdoğan’ın ziyareti öncesinde ABD tarafında Türk-İsrail ilişkilerinin **“normalleşme”** sürecine girdiğine dair somut gelişmeler beklendiği anlaşılıyor. Türk tarafında da benzeri bir beklenti olduğu görülüyor.

ABD’nin **“YOP”** çerçevesindeki bir diğer çabası ise, Türkiye ile Irak’taki **Maliki** yönetimi arasında uzlaşma sağlamaya dönük. Washington’un bu ayrışmadan hoşnutsuz olduğu, Türkiye’nin **“Kürdistan Bölgesel Yönetimi”** ile geliştirdiği stratejik ekonomik ilişkilerden, **“Irak’ı bölüyor”** diye endişe duyduğu da zaten biliniyor.

Maliki'nin mesajı

ABD'nin Irak'ın bölünmesiyle bu ülkedeki çoğunluk Şiiilerin İran'a meyil etmesinden endişe duyduğu belirtiliyor. Irak Başbakanı **Nuri el Maliki**'nin, Kerry'nin ziyaretinin hemen öncesinde, **“Türkiye ile yakınlaşmak için atılacak her adımı ortak çıkarlar ve karşılıklı saygı çerçevesinde memnuniyetle karşılayacaklarına”** dair bir açıklama yapması da bu ortamda elbette ki manidar.

Özetle, ABD, elbette ki kendi çıkarları bunu gerektirdiği için, Türkiye'nin Ortadoğu'daki etkisinin tekrar artması için çalışıyor. Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu, daha çok iç tüketime dönük olarak, bu etkinin zaten var olduğunu savunsalar da, Washington'dan bakıldığında durum pek öyle görünmüyor. Oysa ABD'nin, Türkiye'nin **“yumuşak güç”** olarak bölgede oynayabileceği rollere önümüzdeki dönemde daha fazla ihtiyaç duyacağı aşikâr.

Türkiye'nin **Hamas** üzerindeki etkisini bölgesel istikrardan yana kullanmasının bu çerçevedeki beklentilerden biri olduğunu da zaten Washington'dan yapılan açıklamalardan görüyoruz. Ankara'nın da Ortadoğu barış sürecinde tekrar sorumluluk üstlenmek istediği bir sır değil tabii.

Gazze ziyareti

Öte Erdoğan'ın hem Washington'da, hem de **Mahmud Abbas** ve **El Fetih** kanadında duyulan hassasiyeti kollayarak, vaat ettiği Gazze ziyaretini de bir süre erteleyeceği anlaşıyor. Bu ziyaretin Erdoğan'ın ilişkilerdeki **“normalleşmeyi”** pekiştirmek amacıyla İsrail'e yapacağı olası bir ziyaretle birleştirilebileceği belirtiliyor.

Bu genel görüntü içinde, giderek otoriter bir İslami rejime yönelen **Mısır**'ın geleceği hakkındaki belirsizlik de ABD için Türkiye'nin bölgesel önemini artırıyor. Başkan Obama, aylar önce basına yaptığı bir açıklamayla Mübarek sonrası Mısır'ın ABD'nin müttefiki olup olmadığını henüz bilmediklerini söylemişti. Bu durum hâlâ devam ediyor.

Ancak şu sıralarda Ankara ile Washington arasındaki en acil meseleye kuşkusuz **Suriye**.

Bu konuda zaten eşgüdüm içinde çalışan ve **Esad**'ın gitmesi gerektiği hususunda anlaşılan iki ülkenin yine de bunu sağlayacak yöntem konusunda farklı görüşleri var. ABD tarafı Ankara'yı Suriye konusunda askerî çözüm yerine siyasi çözüm için çalışması konusunda ikna etmeye çalışıyor. Suriye'deki kilitlenme ise Ankara'ya aslında çok fazla seçenek bırakmıyor.

Başarısız olan **“BOP”**tan sonra **“YOP”**un nasıl gelişeceğini ve Türkiye'nin bu çerçevede hangi rolleri üstleneceğini zaman gösterecek. Ancak Ankara ile Washington arasında Ortadoğu'da olması gerekenler konusunda şu anda, özellikle İslami kesimlerde bazılarının arzu ettiklerinden daha fazla bir uyum olduğu kesin.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikanın algı-gerçek ikilemi

Semih İdiz 15.04.2013

ABD Dışişleri Bakanı **John Kerry** bu kez **“Suriye’nin Dostları”** grubunun toplantısı için İstanbul’a geliyor. Kerry’nin birkaç ay zarfında Türkiye’ye yapacağı bu üçüncü ziyaret iki ülke arasında sadece Suriye konusunda değil, diğer bölgesel meseleler üzerinde de giderek derinleşen stratejik işbirliğini ve eşgüdümü açıkça ortaya koyuyor.

Bu arada, Türkiye’deki yaygın Amerikan aleyhtarlığının iki ülke arasındaki stratejik ilişkiyi ve buna bağlı bölgesel işbirliğini bozmaya yetmediği de açıkça görülüyor. Zaten öyle olsaydı Ankara ne NATO’nun ABD güdümlü Füze Kalkanı projesine katılırdı, ne de Suriye’ye karşı Batılı müttefiklerinden Patriot füze bataryalarını isteyebilirdi.

“İslamcı” Erdoğan’ın **“doğası gereği”** Washington tarafından altyapısı hazırlanan Türk-İsrail normalleşme sürecini bir şekilde bozacağına inananlar var şimdi. Tabii bunu temenni edenler de var. Ancak Erdoğan 16 mayısta Washington’da bekleniyor. Başkan Obama ile yapacağı görüşmedeyse, iki ülke için hayati önem taşıyan birçok konu, ortak zemin üzerinden harekete edilmesine dönük bir perspektifle ele alınacak.

Hâl böyle iken Erdoğan’ın, istese bile ki bunu istediğine dair bir kanıt yok **“aktif oyun bozucu”** olmasını beklemek pek gerçekçi değil. Özetle, Türkiye’de, birçok alanda olduğu gibi, dış politika yönetiminde de **“algılar”** ile **“gerçekler”** arasında çoğu kez bir uçurum bulunuyor.

Millet olarak öznel tutkularımız ile ters düşen nesnel gerçeklerden hoşlanmasak da, bu gerçekler sonunda gelip kapımıza dayanıyor. Bunu herhâlde Erdoğan da artık görüyordur. Suriye ise bu açıdan bariz bir örnek sağladı. Ankara’nın ilk günkü beklentilerini besleyen öznel Suriye hesaplarıyla, nihayet karşı karşıya kaldığı nesnel durum ortada.

Yırtılan tezler

Sonuçta dış politika, sadece popülist beklentiler ve hocaların akademik öngörülerıyla yürütülemeyecek bir alan olduğunu her zaman ortaya koymuştur. Nitekim, Sovyetler Birliği’nin çökmesi ve Doğu ile Batı arasındaki Soğuk Savaşın beklenmedik şekilde son ermesiyle çöpe atılan tezlerin haddi hesabı yoktur.

Türkiye’nin de şimdi, **“Stratejik Derinlik”** tanımlamasıyla bezenmiş ve bölgesel gerçeklerle uyuşmayan politikalardan, gerçekçiliği ön plana çıkaran politikalara yönelmekte olduğunu görüyoruz. Başka yolu da yok, zira geleceği masada tasarlamaya kalkışan bir politikanın Türkiye’yi meselelerin odağına yerleştirmedeğini, aksine marjlara ittiğini görüyoruz.

Türkiye bugün ne Ortadoğu Barış sürecinde, ne de Suriye ile ilgili uluslararası çabaların odağında bulunuyor. Hamas ile El Fetih arasındaki arabuluculuk bile sonunda, yaşamakta olduğu iç çalkantıya rağmen Mısır’a kaldı. Özetle, Türkiye’nin oynamak istediği bölgesel roller için bazı önkoşulların tatmin edilmesi gerektiği, AKP iktidarının gönlünde yatan aslan ne olursa olsun, Türkiye’nin tek başına **“bölgesel oyun kurucu”** olamayacağı artık anlaşılmış olmalı.

ABD'nin çabası

Ancak bölgede Türkiye'yi potansiyel olarak bekleyen büyük rollerin olduğu da bir gerçek. Özellikle "İslamcılar" açısından ironik olsa bile, ABD bugün elinden tuttuğu AKP iktidarını bu nedenle tekrar Ortadoğu sahnesine çekmeye çalışıyor. Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun İstanbul'da 7 nisanda Kerry ile yaptığı ortak basın toplantısında Türk-ABD stratejik ilişkilerinin her zamankinden daha sağlam olduğunu gösteren sözler sarf etmesi de bu açıdan manidar.

Bu durumun AKP'nin tabanında rahatsızlık yaratıyor olmasının fazla bir önemi de yok bu aşamada. Sonuçta dış politika teknesi, istense de istenmese de, algılarla değil gerçekleri doğru okumakla yürüyor. Yeterince karmaşık ve tehlikeli bir coğrafyada bulunan Türkiye açısından bunu kanıtlayan ilginç bir dönemden geçiyoruz.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Basınımız Lübnan'da yaşananları neden görmez

Semih İdiz 22.04.2013

Medyamızın seçici gazeteciliği giderek belirginleşiyor. Sözkonusu olan Başbakan Erdoğan ile Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun hassas oldukları Ortadoğu ile ilgili gelişmelerse bu durum daha da net görülüyor.

Beyrut'ta günlerdir bir grup Lübnanlı Türkiye ve Başbakan Erdoğan aleyhine gösteri yapıyorlar. Türk Büyükelçiliği'nin önüne protesto çadırları kuruluyor. Göstericiler ile polis arasında olaylar yaşanıyor. Türk Hava Yolları'nın bürosuna giriş çıkışlar engellenmeye çalışılıyor.

Bu arada Türk mallarının boykot edilmesi için çağrılar yapılıyor ve Lübnan'a mal taşıyan Türk kamyonlar önlenmeye çalışılıyor. Mesele Lübnan'da neredeyse günün konusuna dönüşmüş durumda. Bunları okuyanlar "Bu adam neden söz ediyor?" diyeceklerdir.

Neden söz ettiğimizi bilmiyorlar çünkü sağda solda çıkan bazı küçük habere rağmen, **medyamızın ana gövdesi meseleyi gündemine almaya değer görmedi.** Beyrut'ta bürosu olan *Anadolu Ajansı*'nin da konunun üzerine pek gitmediği söyleniyor. **Peki, nedir mesele?**

22 Mayıs 2012'de bir grup Lübnanlı Şii hacı İran'dan ülkelerine Suriye üzerinden dönerken Halep yakınlarında Türkiye'den uzak olmayan bir mevkide Beşar el Esad'a karşı mücadele eden silahlı bir grup tarafından kaçırıldı. Kaçırılanlardan ikisi daha sonra serbest bırakılırken dokuzu hâlâ tutuluyor.

Şiileri kaçıranlar

Şiileri kaçıranların **Abu İbrahim** adlı şahsa bağlı bir silahlı grup olduğu söyleniyor. **Özgür Suriye Ordusu** ise grubun kendilerine bağlı olmadığını açıkladı. Lübnan İçişleri Bakanı **Marvan Şarbel** ise, şubat ayında yaptığı

bir açıklamada, Türkiye hükümetinden elde edildiğini söylediği bilgilere göre İbrahim'in çatışmada öldürüldüğünü duyurdu.

Yerel kaynaklara dayanan Lübnan basını ise İbrahim'in ölmediğini, bir çatışmada yaralandığını ama sağ çıktığını savunuyor. Bu arada bazı Kürt kaynakları, aşırı dinci ve el Kaide bağlantılı olduğu iddia edilen **"El Nusra Cephesi"** gibi, Şii hacıları kaçırın grubun da Türkiye tarafından Suriyeli Kürtlere karşı kullanıldığını iddia ediyorlar.

Suriye'deki karışıklık düşünüldüğünde söylenenlerin ne kadarının doğru ve ne kadarının dezenformasyon olduğunu bilemiyoruz. Ancak Lübnan İçişleri Bakanı'nın söyledikleri doğruysa, **bu, Türkiye'nin Şii hacılar kaçırın grupla doğrudan veya dolaylı bir teması içinde olduğunu gösteriyor.**

Bu arada Lübnan Dışişleri Bakanı **Adnan Mansur** bir kaç gün önce, olumlu bir sonuç alınamamış olmasına rağmen Türk hükümetiyle bu konudaki temasların sürdüğünü söyledi. Bizim diplomatik çevrelerinden öğrendiğimiz kadarıyla konu Türkiye ile Lübnan arasındaki resmî temasların ana günden maddelerinden birisine dönüşmüş durumda.

Kaçırılanların aileleri Türkiye'nin Suriye muhalefetine verdiği güçlü siyasi ve lojistik desteğe dayanarak Başbakan Erdoğan'ın muhalifler üzerindeki gücünü kullanıp bu kişilerin serbest bırakılmasını sağlamasını istiyorlar. Türkiye'nin Lübnanlı yetkililere gönderdiği **"elimizden geleni yapıyoruz"** türünden mesajların ise samimiyetsiz olduğuna inanıyorlar.

Özetle Türkiye'nin yeterince çaba sarf ettiğine inanmıyorlar. Aralarında Ankara'nın bu konuda Şii'lere karşı taraflı davrandığına inananlar bile var. Lübnan'da yayımlanan *Naharet* adlı gazeteye hafta içinde konuşan kaçırılanlardan birisinin yakını, Cumhurbaşkanı **Mișel Süleyman**'ın Türk Büyükelçisi **İnan Özyıldız**'ı makamına çağırıp Türkiye'den bu konuda derhal sonuç almasını talep etmesini istediklerini söyledi.

"Havaalanını kaparız"

Adı verilmeyen söz konusu şahıs, **"Bunun yapılmaması hâlinde yakında sadece Türk Havayolları'nın uçuşlarını değil, Refik Hariri Uluslararası Havalimanı'ndan yapılan tüm uçuşları durduracağız"** diye sözlerine ekledi. Tüm bunlar iyi idare edilemezse başımızı ağrıtabilecek gelişmelerdir. Onun için Ankara'nın bu işi gerçekten çözmeye çalıştığını umuyoruz. Çözebilirse Türkiye'ye kuşkuyla bakan Şiiler nezdinde görülen itibar kaybını da bir ölçüde durduracaktır.

Fakat başa dönecek olursak bu meselede ibretlik olduğu kadar manidar olan husus, sıraladığımız gelişmelere rağmen, konunun basınıımızda neredeyse hiç yer almamasıdır.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şanghay ile 'kader birliği' zor

Semih İdiz 29.04.2013

Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu gönüllerinde yatan aslana bir adım daha yaklaşmış gibiler. Türkiye geçen hafta nihayet **“Şanghay İşbirliği Örgütü”**nün resmî **“diyalog ortağı”** oldu. Hatırlanacaktır, **Erdoğan** bundan bir süre önce Rusya Devlet Başkanı **Putin**’e, yarı şakacı yarı ciddi bir eda ile, **“Bizi Şanghay Beşlisi’ne alın AB’yi unutalım”** dediğini aktarmış, Türkiye’de ve Avrupa’da bir tartışma başlatmıştı.

Diyalog Ortaklığı zaptını Kazakistan’ın ticari başkenti Almatı’da imzalayan Davutoğlu, daha önce de yaptığı gibi, Türkiye’nin **“kader birliği”** içinde olduğu ülkelerin arasına katılmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

“Şanghay Beşlisi” adıyla 1996’da Şanghay’da kurulan örgütün kurucu üyeleri **Rusya, Çin, Kazakistan, Tacikistan ve Kırgızistan**’dı. **Özbekistan**’ın 2001’de katılımıyla adı **Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)** oldu, ki buna rağmen hâlâ bazılarınca “Şanghay Beşlisi” olarak anılıyor.

Hindistan, İran, Moğolistan, Afganistan ve Pakistan daha sonra örgüte **“Gözlemci”** olarak katılırken, **Belarus ve Sri Lanka** 2009’da **“Diyalog Ortağı”** oldular. Burada “Diyalog Ortakları”nın “Gözlemci” ülkelerin gerisinde olduğunu belirtmekte yarar var.

Türkî ve İslami örgüt mü?

Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Özbekistan’a ilaveten Pakistan, İran ve Afganistan’a bakan bazıları, Türkî ve/veya Müslüman ülkelerden oluşan bir örgüte ilk adımımızı atmış olduğumuzu sanabilirler. Davutoğlu’nun sözleri de bu algıyı teşvik ediyor.

Erdoğan’ın geçmişte yapılan eleştiriler karşısında söylediği gibi, ŞİÖ aynı zamanda üyeleri arasındaki ekonomik işbirliğini de geliştirmeye çalışıyor. Bu da Türkiye için AB’ye alternatif sağlıyormuş gibi görünebilir. Ancak ortada temel bazı gerçekler var.

Birincisi, ŞİÖ bir savunma örgütü olarak kuruldu. Kuruluş anlaşmasındaki ifadelere göre asıl amacı terörizm, ayrılıkçılık ve radikalizme karşı mücadele etmek. Sadece Rusya ve Çin’in değil, “Türkî” üyelerin ortak kaygıları da Orta Asya’da İslamcılık ve İslami terörizmin yayılması. Gülen okullarının başına üye ülkelerden bazılarında gelenleri bilenler ne dediğimizi anlıyorlar.

İkincisi **“ayrılıkçılığa karşı mücadele”** Kürtler ve PKK bağlamında Türklerin kulağına hoş gelebilir. Ama bunun Çin’in Sincan bölgesindeki veya Rusya Federasyonu’nun Çeçenistan ve Dağıstan gibi özerk cumhuriyetlerindeki uygulamalarını görenler, Türkiye’nin tam üye olması hâlinde ki bu bizce mümkün değil ne tür sıkıntılar yaşanacağını tahmin edebilirler.

Üçüncüsü, Rusya ve Çin gibi kilit ŞİÖ üyeleriyle, İran gibi bir Gözlemci üyenin stratejik çıkarlarının Türkiye’ninkine ne kadar ters düşebileceğini Suriye krizinde görüyoruz. Sonuçta bunlar Türkiye’nin **Beşar El Esad**’a karşı politikalarını altüst eden ülkelerdir.

Ortak özellik demokrasi açığı

Dördüncüsü, ŞİÖ üyelerinin ve Hindistan dışındaki Gözlemci üyeleriyle **“Diyalog Ortakları”**nın ortak özellikleri demokrasi ve insan haklarına saygılı olmamaları, hatta bunları **“radikalizm adına kullanılan ilkeler”** olarak görmeleridir. Türkiye’ye **“ileri demokrasi”** getirdiğini iddia eden AKP açısından bu da sıkıntılı bir gerçektir.

Türkiye'deki milliyetçi ve İslami dayanışma ruhu ile müzmin Batı karşıtlığı düşünüldüğünde, ŞİÖ bazıları için ABD, AB ve NATO'ya alternatif görünebilir. Hükümetin, ima yoluyla da olsa, bunu öyle göstermesinin arkasında siyasi hesaplar da olabilir. Ancak meseleyi nesnel olarak araştıranlar, AKP iktidarının bu örgütle temel konularda niçin “**kader birliği**” yapamayacağını görüyorlardır.

Düzeltilme

Son yazımda aile mensupları Suriye'de kaçırılan Şii hacıların Türkiye karşıtı gösterilerinden söz etmiş, “*Beyrut'ta bürosu olan Anadolu Ajansı'nın da konunun üzerine pek gitmediği söyleniyor*” diye yazmıştım. Bunun doğru olmadığını, AA'nın olayları başından beri takip ettiğini öğrenmiş bulunuyorum. Bu arada gazetemizden **Ceren Kenar** arkadaşımızın olayı izlediğini bilmeme rağmen buna işaret etmemiştim. İtinasızlık olarak gördüğüm bu kusurlarım için özür dilerim. Ancak, yazımda da belirttiğim gibi, çıkan bazı haberlere rağmen medyamızın ana gövdesi meseleyi hâlâ gözardı ediyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özür

Semih İdiz 06.05.2013

Yazarımız yurtdışında olduğundan bugünkü yazısı gazetede yayımlanmamıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu işe niçin bulaştık

Semih İdiz 13.05.2013

Dışişleri Bakanı **Ahmet Davutoğlu** Reyhanlı katliamı sonrasında aşırı duyarlı olacak ki hemen savunmaya geçerek “**Türkiye yanlış politika izlemiş gibi göstermeye çalışanlar açıkça söyleyeyim insanlık suçu işliyorlar**” diye konuştu. Ancak kendisine kötü haberimiz var. Reyhanlı katliamından sonra Türkiye'de bu “**insanlık suçunu**” işleyenlerin sayısı daha da artmıştır.

Eylül 1980- Ağustos 1988 arasında sınırlarımızın hemen karşı tarafında yaşanan ve yüzyılın en uzun ikinci konvansiyonel savaşı olan **İran-Irak Savaşı'nı ülkemize bulaştırmadık**. Ağustos 1990- Şubat 1991 arasında Saddam'a karşı yürütülen **Birinci Körfez Savaşı'nı da Türkiye'ye bulaştırmadık**. O savaş sonunda kapımıza dayanan yüz binlerce Kürt mülteci için BM'yi harekete geçirip, **Kuzey Irak'ta Saddam güçlerine karşı uçuşa yasak bölge ilan edilmesini ve mültecilerin evlerine dönmelerini sağladık**.

Mart 2003'te Davutoğlu'nun işbaşına gelmesinden önce patlak veren ve Saddam'ı deviren **İkinci Körfez Savaşı'nı da Türkiye'ye bulaştırmadık**, ki bu da AKP döneminde oldu. Yani burada “**partizanca**” eleştirilerde bulunmuyoruz.

Peki, Türkiye'nin geleneksel ihtiyatlı politikaları Suriye'de niçin terk edildi?

Davutoğlu'nun bu konuda **"insaniyet"** adına söylediklerini artık ezberledik.

"Olacağı buydu"

Devletlerin dış politikalarında **"insaniyet"** adına davranmaya çalışmaları elbette ki takdire şayandır. Fakat ulusal güvenlik adına hesaba katılması gereken potansiyel tehlikeler sözkonusu ise hiçbir ciddi devlet bunları gözardı etmez. Türkiye'nin bu hususu gözardı eden politikaları sayesinde çoğu insanın kafasında şimdi **"olacağı buydu"** algısı doğmuştur. Davutoğlu bundan elbette ki gocunacaktır çünkü ucu kendisine dayanıyor. Fakat yaşananlar sonuçta onun nöbetinde olan şeyler.

İnsanlar Reyhanlı saldırısının Ankara'nın ABD'yi askerî açıdan Esad'a karşı harekete geçirmeye çalıştığı bir döneme rastladığının da farkındalar. Eğri oturup doğru konuşmak gerekiyorsa başkaları krize siyasi çözüm ararken Ankara'nın ısrarla Esad'ın askerî yönetmelerle devrilmesi için lobi yapması sonucunda Baas rejimi Türkiye'yi **"baş düşman"** bellemiştir. Bu arada Davutoğlu ile İçişleri Bakanı Güler'in Reyhanlı saldırısı konusunda **Suriyeli muhaliflere toz kondurmama çabaları** da dikkat çekiyor.

Hükümet, faillerin **Suriye Muhaberatı** ile bağlantılı olduklarını hemen açıkladı ve bu büyük olasılıkla doğrudur. Çünkü Suriye'de Türkiye tarafından desteklenen ve ABD'den sonra BM tarafından da **"terör örgütü"** ilan edilmek üzere olan **El Nusra** gibi El Kaide bağlantılı Esad karşıtı grupların geleneksel tercihi intihar saldırısıdır. Oysa burada **"uzaktan kumandadan"** söz ediliyor. Hükümetin dikkatleri Sünni ağırlıklı muhalif güçlerden uzaklaştırma refleksi yine de sırtıyor.

Suriye krizi Davutoğlu'nun **"komşularla sıfır sorun"** politikasını alay konusu yapmakla kalmadı, Ankara'nın Ortadoğu'ya dönük iddialı hesaplarının bölge gerçeklerinden ne kadar kopuk olduğunu da gösterdi. Kendisini **"Müslüman Kardeşler Enternasyonalı"** nin bir unsuru olarak gören AKP iktidarının Türkiye'yi bölgede giderek şiddetlenen mezhep çatışmasında taraf hâline getirmesi ise buradaki başlıca katalizör olmuştur. Bu sayede Türkiye'nin bölgesel düşmanları **"sıfır sorun"** politikası öncesine oranla artmış bulunuyor.

Ulusal Yas günü

Bu aleni hatalara rağmen gün, suçlu aramak veya bu katliamdan siyasi prim sağlamaya çalışma günü değildir. Gün, ölenlere Allah'tan rahmet dileme ve yakınlarını kaybedenlerle dayanışma günüdür. Özetle **"Ulusal Yas"** günüdür. Fakat bugün geçip yarın gelince **"bu işe niçin bulaştık"** sorusu hükümetin önünde kapı gibi duracaktır.

Türkiye'de vatandaşlarımız ile Suriyeli mülteciler arasında, yer yer mezhepsel çağrışimli olan çatışmalar da başladığına göre, **Suriye politikamızın acilen gözden geçirilmesi gerektiği apaçık ortada**. Ancak Başbakan Erdoğan'ın ve Davutoğlu'nun açıklamaları bunun olmayacağını gösterir nitelikte. Bu durumda insan üzülerək, **"daha çok kanlı olaylara hazır olalım"** diye düşünmeden edemiyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin Suriye politikasına ABD ayarı

Semih İdiz 20.05.2013

Başbakan Erdoğan'ın ABD Başkanı Obama ile gerçekleştirdiği görüşmeden çıkan en önemli sonuç Ankara'nın Suriye politikasının Washington'da yeni bir ayara uğraması oldu. Daha önce Türk-İsrail uzlaşması için devreye giren ve şu anda Ankara ile Bağdat'ın arasını bulmaya çalışan ABD'nin belli ki Ortadoğu'da kendi politikaları ile uyumlu bir Türkiye'ye ihtiyacı var. Öyle anlaşıyor ki, Suriye için tekrar canlandırılmaya çalışılan siyasi-diplomatik çabalara dâhil olmak isteyen Ankara'ya da çok fazla seçenek de kalmadı.

Oysa Erdoğan Washington'a, Suriye'de muhalefetin silahlandırılması, sivillerin korunması için bir uçuşa yasak bölgenin ilan edilmesi ve mülteciler için Suriye tarafında güvenli bölgelerin kurulması gibi beklentiler ile gitmişti. Fakat Erdoğan'ın Obama'yı bu konularda ikna etmesi yerine tersi olduğu görülüyor.

Obama Erdoğan'ı, Washington ile Moskova'nın Suriye konusunda başını çektikleri ve önümüzdeki haftalarda Cenevre'de Suriye'deki muhalefet ile rejimi biraraya getirmeyi öngören sürece destek vermesi konusunda ikna etti. Oysa **"Esad ile hiçbir şekilde olmaz"** diye ısrar eden Erdoğan, BM gözetiminde Temmuz 2012'de yapılan birinci Cenevre zirvesinin devamı olarak tasarlanan bu sürece aslında soğuk bakıyor bu çabaları **"ipe un sermek"** diye niteliyordu.

Ancak, Erdoğan'ın **"Esad ile olmaz"** yaklaşımıyla kamuoyu nezdinde kendisini ne denli bağladığını bilen Obama bu açıdan **"oyunbozanlık"** yapmadı ve Beyaz Saray'daki basın toplantısında **"İkimiz de Esad'ın gitmesi gerektiği konusunda mutabıkız"** diye konuştu. Bu sözler Erdoğan'ı da bir ölçüde rahatlatmış zira hükümet yanlısı medyamız meseleyi **"Obama'dan Esad'ın gönderilmesine tam destek"** edasıyla yansıttı.

Ancak şeytan her zamanki gibi ayrıntıda, zira iki taraf da **"Esad gitmeli"** diye bugünlere gelmiş olmalarına karşın aralarında **"nasıl gitmeli"** konusunda fark vardı.

Bu açıdan bakıldığında Obama'nın Esad'ı göndermeyi uzun zamandır istediklerini ancak bunun için ellerinde sihirli değnek olamadığına dair sözleri dikkat çekti.

Asıl dikkat çeken ise **"Önümüzdeki haftalarda rejim ile muhalefeti biraraya getirdiğimizde Türkiye önemli bir rol oynayacaktır"** şeklindeki sözleri oldu.

Erdoğan'ın Obama ile basın toplantısında **"BM Güvenlik Konseyi ve Cenevre süreci önemlidir"** diye konuşması ve Rusya ile Çin'in bu sürece dâhil olmalarının **"çok önemli olduğunu"** vurgulaması ise Türkiye'nin Suriye politikasına yapılan ayarı ayrıca teyit etmiş oldu. Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri olan Rusya ve Çin'in Esad rejimini destekleme politikalarında bugüne kadar herhangi bir değişikliğin olmadığını da burada hatırlatmakta yarar var.

Bu durumda Ankara, Esad'ın, doğrudan müzakere masasında olmasa bile, bu müzakereler üzerindeki etkisini hissettireceğini kabul etmiş oluyor. Şayet masaya, söylendiği gibi, rejimin temsilcileri oturacaksa başka türlü zaten olamaz. Washington Ankara'dan şimdi, Suriye muhalefetine önümüzdeki günlerde İstanbul'da yapacağı toplantıda Cenevre'ye gönderilecek temsilcilerini seçmesi konusunda yardımcı olmasını bekliyor.

Washington'da Ankara'nın Suriye politikasına yapılan ayar başka açılardan da kendisini belli etti. Obama'nın Türkiye ile bir bütün olan ve tüm etnik ve dinî grupları içeren, ayrıca **"aşırılık"** değil **"istikrar kaynağı"** olan bir Suriye için çalışacaklarını belirtmesi ve bu sonuçtan en çok kazanacak ülkelerin başında Türkiye'nin geldiğini vurgulaması bu ayarın bir diğer göstergesiydi.

Bu sözleri, Türkiye'ye Suriye'de Alevi ve Hristiyanları gözardı ederek sadece Sünnileri kolladığına dair yöneltilen eleştirilerin yanısıra, Batı'da Ankara'nın Esad karşıtı ancak Suriye'de şeriat için çarpışan aşırı İslami gruplara verdiği desteğin yarattığı hoşnutsuzluğun ışığında değerlendirmek gerekiyor.

Obama, Türkiye'nin böyle bir Suriye'den en çok kazanan ülke olacağına dair sözleriyle sanki Reyhanlı katliamı sonrasında **"aşırı güçleri desteklersen bunun yaratacağı istikrarsızlıktan sen zarar görürsün"** der gibiydi. Ankara'nın bu gruplara dönük desteğinde de bu nedenle önümüzdeki dönemde değişiklik beklenebilir.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye Türkiye'yi nereye sürüklüyor

Semih İdiz 27.05.2013

Suriye krizi yayılma eğiliminde. Hizbullah lideri Nasrallah Esad için savaştıklarını gizlemiyor artık. Geçen hafta Amman'da toplanan **"Suriye'nin Dostları"** da ilk kez Hizbullah ve İran'ın adını telaffuz ettiler. Lübnan'da ise mezhep çatışmaları yaşanıyor. Bu durumun devam etmesi hâlinde Türkiye'nin nelerle karşılaşabileceğini Reyhanlı gösterdi.

BDP Eşbaşkanı **Selahattin Demirtaş**'ın hafta sonunda gazetecilere söylediğine inananların sayısı da artıyor. Demirtaş, **"Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ve onun bürokrasisi Suriye'yi okuyamıyor. Bakan 'Halep'i Şam'ı sokak sokak biliyorum' diyor. Bilmiyor. Kürt'ün, Arap'ın, Ermeni'nin duygusunu bilmiyor. Hakkâri'nin de Şam'ın da sokağını bilmiyor"** demiş.

Yine hafta sonunda gazetecilere konuşan **Davutoğlu** ise Ankara'nın Suriye'de ABD çizgisine geldiğine dair yorumlar için **"senkronizasyon sağladık"** demiş. Kimin **"senkronize olduğu"** ortada. Davutoğlu ayrıca, haziranda yapılacak Cenevre-2 zirvesinin başarı kriterini **"Türkiye'deki bütün mültecilerin heybelerini alıp ülkelerine dönmeleri"** olarak tanımlamış.

Bu da Ankara'nın yeni önceliğin ne olduğunu gösteriyor. Başbakan Erdoğan, tartışmalı Reyhanlı ziyaretinde, Esad'a yine verip veriştiirdi. Hükümet elbette ki geçmiş söyleminin kurbanı durumunda. Ancak Suriye denklemi Türkiye açısından tehlikeli bir şekilde değişmiş bulunuyor. Mevcut denklemdeyse Esad'ın en azından Erdoğan ve Davutoğlu'nun istedikleri şekilde gitmesi pek olası görünmüyor.

Bu arada, Suriyeli muhalefetin silahlandırılması konusunda da gerçekler olduğu gibi yansıtılmıyor. Davutoğlu gazetecilere bugün yapılacak AB dışışleri bakanları toplantısından sonra muhalefete dönük silah ambargosunun "yüzde 90" kalkacağını söylemiş. Bu da gelişmelerin sanki Türkiye'nin arzuladığı şekilde olduğuna dair bir izlenim yaratıyor.

Ancak durumu iyi anlamak gerekiyor. AB'nin ambargosu bir **"konsensüs"** ile kalkmayacak, mevcut ambargonun yenilenmesi konusunda konsensüs olmadığından kendiliğinden kalkacak. Bu durumda İngiltere, Fransa, İtalya ve İspanya gibi üyeler muhalefeti silahlandırma sorumluluğunu alacaklar. Başını Avusturya'nın çektiği grup ise buna ciddi şekilde karşı çünkü silahların radikal İslamcılara geçeceğini söylüyorlar.

Ancak, bazı Avrupalı ülkeler muhalefeti silahlandırma kararı alsalar bile, bunun sahadaki durumu değiştirebilecek nitelikte olacağı şüpheli. Bu yardımın anlamlı olması için güdümlü uçaksavar füzeleri ve ağır silahların verilemesi gerekiyor. Yoksa şu anda bile Türkiye ve diğer ülkeler üzerinden giden türden silahların dengeyi değiştirme yeteneği yok.

Davutoğlu'nun radikal İslamcı **El Nusra** ile ilgili olarak gazetecilere söyledikleri de bu bağlamda ilginç. Kendilerinden sürekli söz etmenin bu örgütleri büyüttüğünü savunan Davutoğlu, **"Başta 500-600 kişilik kontrol edilebilecek bir grupken bugün 5000-6000 kişi oldular"** demiş ve El Nusra'nın terör örgütü ilan edilmesinin **"faydadan çok zarar getirdiğini"** söylemiş.

Bu garip savunmada en azından Suriye'deki Selefilerin nasıl arttığına dair bir itiraf var. Zamanında Rusya'ya karşı Afgan mücahitlere sofistike silahlar sağlamış olmanın acı sonuçlarını sonradan yaşayan Batılı ülkelerinin, merkezî emir-komuta zincirinden yoksun Suriye muhalefetine bu tür silahların verilmesine razı olacakları kuşkulu.

Diğer yandan Suriye muhalefетinin silahlandırılması durumunda Esad'ı destekleyen Rusya ve İran ile Hizbullah'ın bunu oturup seyredeceklerini düşünmek de saflık olur. Uzun lafın kısıası Suriye krizine askerî çözüm ufukta hâlâ görünmüyor. Cenevre'den ne çıkacağı da belli değil. Fakat olumlu hiç bir şey çıkmazsa krizinin bölgeye yayılma eğilimi artacaktır.

Reyhanlı sonrasında Suriye'nin Türkiye'yi nereye sürüklediğini bilmeyen vatandaşlar arasında, hükümetin durumu iyi okuduğunu ve gerekli tedbirleri aldığına dair bir inancın olduğunu söylemek de zor. Ne yazık ki ABD'de yapılan **"senkronizasyonun"** işe yarayacağını ummaktan başka çareimiz yok gibi. Yoksa işimiz gerçekten zor görünüyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İyi ki varsın özgür medya!

Semih İdiz 03.06.2013

Gezi Parkı direnişi demokrasilerde özgür basının önemini ve Başbakan Erdoğan'ın böyle bir basından niçin nefret ettiğini bir kez daha gözler önüne serdi. Onun açısından bakıldığında haksız da değil. Hükümetin, üçüncü Boğaz köprüsünün temel atma töreniyle dikkatleri Türkiye'de artan huzursuzluktan uzaklaştırma çabaları basının özgür olan kesimi sayesinde boşa çıktı.

Hürriyet yazarı **Taha Akyol**'un 30 mayısta belirttiği gibi, Erdoğan ekonomik büyüme ve altyapı modernleşmesi gibi konularda çok başarılı olabilir, fakat başarısı arttıkça otoriterleşiyor. Taksim'de yaşananları televizyonlarından, gazetelerimizden ve bunların internet sayfalarından takip etmeye çalışanlar, **"hükümet yanlısı medya"** ile **"özgür medya"** kavramlarının ne anlama geldiğini artık görmüşlerdir.

Bu sayede **"Taksim'de devletin zıvanadan çıktığını"** cesaretle manşetlerinden duyuran **Taraf**'ın farkı ve ülkemiz için artan önemi de anlaşılmış olmalı. Türkiye'nin dünya gözündeki demokratik itibarını kurtaran sonuçta bu tür gazeteler oluyor.

Bu arada “**internet**” demişken, ülkemizin yetiştirdiği en önemli gazetecilerden olan **Hasan Cemal**’in başına gelenlerden sonra, “**iyi ki varsın**” diyerek geçtiği bağımsız internet gazeteciliğinin Türkiye için önemi de giderek artıyor. “**Ana akım gazeteleri**”nin internet sayfalarına artan şekilde önem vermeleri de bundan olsa gerek.

Fakat gazetenin kendisinde iş yoksa internet sayfasının farklı olamayacağı aşîkâr.

Bu nedenle siyaset- ticaret bağlantısından yararlanarak kamu algısını yönlendirme gayretinde olan iktidarın etkisinden tümüyle bağımsız olan gerçek anlamdaki internet gazeteciliği Erdoğan’ın ve iktidarının başını gelecekte epey ağrıtaçağa benziyor.

Türkiye’de bu tür gazeteciliğinin öncülüğünü rahmetli **Ufuk Güldemir** yapmıştı.

Bugün ise bu sektörün en başarılı yerli isimleri arasında **Hadi Özışık** ve **Süleyman Özışık**’ın yönetimindeki **İnternet Haber** ile sevgili dostumuz **Doğan Akın**’ın yönetimindeki **T24** geliyor. Elbette ki, başkaları da var. Bu ikisini yakından takip ettiğim için burada isimlendirdim. Başkalarının bu kulvarda farklı tercihleri olabilir.

Bu internet gazetelerine yurtdışından yayın yapan ve projektörlerini son bir yıl içinde artan bir şekilde Türkiye’ye çeviren **Al Monitor**’u eklemek gerekiyor. Tüm Ortadoğu’yu kapsayan bu internet gazetesinin en önemli özelliği, Londra veya Washington’da derlenen haber, analiz ve yorumlara yer vermektense, bunu ilgili ülkelerdeki medyanın ileri gelenlerine yaptırmasıdır.

Al Monitor’da açılan ve 24 yıl boyunca Lübnan’da BM barış gücü “UNIFIL”ın sözcülüğünü yapan, ardından Beyrut Amerikan Üniversitesi’nde dersler veren Timur Göksel’in yönetimindeki **Turkey Pulse (Türkiye’nin Nabzı)** sayfasında da bu açıkça görülüyor.

Kadri Gürsel, Cengiz Çandar, Yavuz Baydar, Mustafa Akyol, Tülin Daloğlu, Amberin Zaman, Lale Kemal, Orhan Kemal Cengiz, Fehim Taştekin, İlnur Çevik gibi isimler Türkiye’de olup bitenleri farklı açılardan dünyaya anlatmaya çalışıyorlar. Medyamızın en önemli isimleri arasında orada yazıyor olmak elbette ki bana da haz veriyor.

Al Monitor’u Türk okurlara daha iyi tanıtmak amacıyla Genel Yayın Yönetmeni **Andrew Parasiliti**’den kendilerini tanımlamasını istedim. “Al Monitor’un ruhu yazarlarının bağımsızlık, çeşitlilik ve çoğu kez cesaretlerinde yatıyor” diyen Parasiliti şunları söyledi:

“Bağımsız bir yayınız. Herhangi bir hükümetin gündemini veya politikasını desteklemiyoruz. Tek gündemimiz haberleri takip etmek ve bölgeyi şekillendiren süreçleri ortaya koymak. Amacımız doğruları yazmakta öncü olmak.”

Türkiye’den “**star bir kadro**” oluşturduklarını vurgulayan Parasiliti, artan ilgi karşısında Türkçe içeriğe de daha çok yer vermeye başladıklarına işaret etti. Al Monitor (www.al-monitor.com) hakkındaki nihai değerlendirmeyi tabii ki okurun takdirine bırakıyoruz.

Fakat T24, İnternet Haber, Al Monitor ve diğerleri derken, Türkiye’deki medyanın hâllerine baktıkça Hasan Cemal gibi bizlere de “**iyi ki varsın internet gazeteciliği. İyi ki varsın özgür medya**”, demek düşüyor. Yoksa dünya Taksim olaylarını yabancı kanallarda canlı izlerken bizler, cumartesi günü görüldüğü gibi, **sözde “haber kanalları”**nın yemek programlarına mahkûm olurduk.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan cumhurbaşkanı olabilir mi

Semih İdiz 10.06.2013

Gezi Parkı hadiselerinden sonra Başbakan Erdoğan'ın uluslararası itibarı, yakın çevresinin kendisine söylemeye cesaret edemeyeceği şekilde darbe aldı. Sadece Batı âleminde de söz etmiyoruz. Erdoğan'ın demokrasi ve insan hakları için sokaklara dökülen Tunuslulara ve Mısırlılara da demokrasiden yana verebileceği herhangi bir ders kalmadı.

Erdoğan'ın Arap âlemindeki mevcut cazibesi ise tümüyle İslami aidiyetine bağlı olarak, yani **“Müslüman Kardeşler Enternasyonalı”** çerçevesinde sürüyor. Bunu gören Suriye'deki eli kanlı Esad rejimi bile, dalga geçercesine, Erdoğan'a demokratik davranmaya davet ederek, Suriyelilere can güvenliklerini için Türkiye'ye gitmemelerini telkin ediyor.

Erdoğan'ın bu hadiseler çerçevesinde bozulan imajına karşın Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün demokrat, hoşgörülü ve insancıl yaklaşımı uluslararası düzeyde dikkat çekerek olumlu puan topladı. Dünyanın en etkin yayınlarından olan İngiliz **Economist** dergisi bile geçen hafta padişah kılığına sokarak kapak konusu yaptığı Erdoğan'a, 2014'den sonra yerini **“devlet adamı”** diye nitelediği Gül'e bırakmasını telkin etti.

Erdoğan ve destekçilerinin buna hazır yanıtları elbette ki **“kendinize balkın bize karışmayın”** şeklindedir. Bazıları eleştiriye savmanın en iyi yolun karşı eleştiri olduğuna inanır. Fakat burada bir hususun altını kalın çizgiyle çizmek gerekiyor.

Siz uluslararası sahnede liderliğe oynuyorsanız, ki Erdoğan geldiği günden beri bunu yapıyor, o zaman kendinizi her türlü eleştiriye açık hâle getiriyorsunuz demektir.

Erdoğan Türkiye'de medyanın dişlerini tek tek söküyor olabilir, fakat bunu dünya çapında yapamayacağı aşikâr. Dünyanın en önemli yayınlarını **“ideolojik davranmakla”** suçlayıp, **“uluslararası faiz lobisinden”** söz etmesi, kendi tabanına hoş gelebilir fakat dışarıda gülünç kaçıyor.

Burada bir parantez açıp Erdoğan'ı kimlerin bilgilendirmekte olduğunu da sormamız gerekiyor. Çıkıp, dünyanın gözleri önünde cereyan etmiş olan **Wall Street**'in işgalinde polisin göstericilere müdahale etmesi sonucunda 17 kişinin öldürüldüğünü pat diye söyleyebilmesi ya bilgisizlikten, ya da umursamazlıktan kaynaklanıyor olsa gerek.

ABD'den ânında yanıt çeken bu gibi temelsiz çıkışların, dünyaya vâkıf bir devlet adamı izlenimi vermekten ziyade, Türkiye'ye yatırım yapmayı düşünen çevreleri kaygılandırmaktan başka bir işe yaramayacağı ortada.

Bugün AKP'nin dil bilen mensupları istedikleri kadar *CNN*, *BBC* veya *Al Jazeera*'ya çıkıp, yabancılara itici gelen azarlayıcı ve ders verir bir edayla Erdoğan'ın **“otokrat”** değil **“demokrat”** olduğunu anlatmaya çalışsınlar, mevcut şartlarda ikna edici olmaları mümkün değil.

Hâl böyle olunca, Erdoğan'ın hoşgörüsüzlüğü ve öfkeli, hatta kindar olan söylemi, birçok iç ve dış çevre açısından giderek uyarıcı bir nitelik kazanmaya başladı. Son hadiseler karşısında sergilediği tutum ise ki bu uzun zamandır takındığı kavgacı tavırların son derece kritik bir andaki en çarpıcı yansımasını teşkil etti hakkındaki olumsuz algıyı iyice pekiştirdi.

Bu çerçevede birçok kişinin aklında şimdi şu var: Erdoğan birleştiricilikten uzak olan bu hâliyle ve istediği yetkilerle donatılmış bir cumhurbaşkanı olacaksa, Türkiye daha fazla bölünmüşlüğe ve istikrarsızlığa

sürüklenecek demektir. Açıkçası, dünyanın en önemli ülkeleri arasına girdiğinden kuşku duyamayacağımız Türkiye'nin, öfkeli ve toplumsal gerginlikleri körükleyen bir cumhurbaşkanını kaldıramayacağını görmek için ne siyaset bilimcisi, ne sosyolog, ne de ekonomist olmaya gerek var.

Kredi değerlendirme kuruluşu **Standard and Poor**'dan ünlü yazar **Paul Auster**'a, Birleşmiş Milletlerden *New York Times*'a kadar herkesle kavgalı olan, Arap sokaklarının her an buharlaşabilecek hayranlığının sarhoşluğu ile ülkeyi tehlikeli sulara sokan, bu arada seçim sonuçlarının kendisine ülke içinde istediğini yapabilmesi için vize çıkardığına inanan birisinin bu kadar dinsel, mezhepsel, etnik ve sosyal çeşitliliği olan bir ülkeyi **"tek adam"** olarak yönetemeyeceği aleni bir şekilde ortada.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çapulcular dünyanın gözünü açtı

Semih İdiz 17.06.2013

 Çapulcular dünyanın gözünü açtı. Başbakan Erdoğan ve AKP'li kurmayları anlamak istemiyorlar. Ankara ve İstanbul'da düzenledikleri **"Milli İradeye Saygı"** mitingleri sayesinde kendileri ve destekçileri için moral takviyesi sağlamış olabilirler. Ancak bu tür gövde gösterilerinin bir anlamı olduğuna inanıyorlarsa, o zaman **Beşar el Esad**'ın Şam'da düzenlediği **"dev mitingleri"** de ciddiye almaları gerekirdi.

Ekim 2011'de yüzbinlerin Esad lehine Şam'da, **"hainler ve arkalarındaki yabancı mihraklarla satılmış Batı medyasını"** lanetleyerek sokağa döküldükleri mitingi gösteren yukarıdaki resim ne demek istediğimizi ortaya koyuyor.

Oysa Esad'a **"halkın demokratik sesini duyması"** ve **"göstericilere karşı şiddet uygulamaması"** uyarılarında bulunan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Davutoğlu Esad yanlısı gösterileri hiç ciddiye almadılar. AKP kurmayları da **"Esad kendi adamlarıyla meydanı doldurmuş, kaç yazar?"** diyerek küçümsediler.

Fakat, meydanları yandaşlarıyla doldurup MHP bayraklarıyla siyasi manipülasyona bile yeltenen AKP kurmaylarının anlamadıkları temel bir gerçek var. Sağcısından solcusuna, futbolcusundan sanayicisine, sinema oyuncusundan çevrecisine, apolitik gençlikten politize olmuş gençliğe uzanan geniş bir yelpazeye dahil onbinlerce insan, tek bir **"çapulcu"** bayrağı altında spontane bir şekilde sokağa dökülüyorsa, bundan alınması gereken dersler var.

Bırakın Erdoğan'ın ağzından hiç düşürmediği **"ileri demokrasiyi"**, **"olağan demokrasilerde"** bile normalde beklenen budur. Ancak, kinayeli bir şekilde **"Mesaj alındı artık evinize gidin,"** dedikten sonra, **"yoksa sizleri göndermeyi biliriz"** diye tehditler savurması, Erdoğan'ın demokrasiden ne anladığını ortaya koyuyor.

AKP'nin düzenlediği **"dev mitingler"** de zaten Gezi Parkı'nda toplanan sınıflara karşı duyulan derin nefreti yansıtan intikamcı güdülerle tertiplenmiş gövde gösterilerinden başka bir şey değildi. Erdoğan'ın sözleri, amigoluk yapan kurmaylarının telkinleri ve atılan sloganlar bunu gösteriyor.

Sorun da zaten mitinge verdikleri “**Milli İradeye Saygı**” ismiyle başlıyor. “**Seçim Sandığına Saygı Mitingi**” olsaydı anlardık. Ama kastedilen bu değil. AKP’ye oy verenler kendilerini “**milli iradenin temsilcileri**” olarak görüyorlar. Yani, sadece yüzde 50’yi temsil etseler de, “**milli iradenin ipoteği**” onlarda. AKP’ye oy vermeyenler ise, ellerinde Türk bayrakları ve Atatürk posterleri olsa bile, AKP yandaşlarına göre hainler ve milli iradeden yana hiçbir şeyi temsil etmiyorlar.

Erdoğan kendi tabanı nezdinde Gezi Parkı krizini, geçen gün AKP’yi sonuna kadar destekleyen birisinin özel sohbetimizde övünerek söylediği gibi, “**çok iyi yönetmiş olabilir**”. Fakat öfkesi ve toplumsal kriz yönetiminde sergilediği beceriksizliği nedeniyle dünya gözünde çok puan kaybetti. Şu anda dünyada elden ele hırçın, hoşgörüsüz, milletini birleştiren değil daha da bölen bir Erdoğan portresi dolaşıyor.

Dahası yakın zaman kadar Türkiye’de askerî vesayeti bitiren kişi olarak övülürken, Erdoğan artık şiddete dayalı bir polis devleti kurmakla suçlanıyor. Erdoğan bu imajıyla “**demokrasiye önem veren yapıcı ve barışçıl bir dünya lideri**” olarak yükselme şansını yitirdi. Mevcut sert yaklaşımıyla, gönlünde yattan 2023’e kadar siyasette aktif olma hayalinin gerçekleşmesi de zor görülüyor.

Zamanında “**demokrasi mücadelecisi**” olarak görülen Erdoğan’a yatırım yapan dünya böyle bir lidere yatırım yapmaz. Dünya ile kavgalı olan Erdoğan’ın destekçileri de bunun ne anlama geldiğini zamanla anlayacaklar.

Dayaktan gaza kadar her şeyi yemiş, bazıları ise öldürülmüş olan Çapulculara gelince, kendilerine karşı hınçla kullanılan kaba kuvvet yüzünden kaybettiklerini sanmasınlar. Türkiye’nin gerçekleri konusunda dünyanın gözünü açtılar. Bu gözler ise AKP’nin “**dev mitinglerinde**” değil onların üzerinde. Türkiye’de bazı gözlerin açılması ise daha zaman alacağı benziyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan yol ayrımına geldi

Semih İdiz 24.06.2013

Gezi Parkı göstericilerine polis tarafından kullanılan orantısız güç sonrasında yaşanan olaylar ve Başbakan Erdoğan’ın devam eden aşırı hırçın söylemi iç siyaseti olduğu kadar dış siyasetle ekonomiyi de germeye başladı. Türkiye’nin devasa projelere hazırlandığı bir sırada yabancı yatırımcının kaygılı olduğunu bizzat Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün ağzından duyduk. Almanya ve AB ile geline nokta ise ortada. Bu gidişle aynı durumu Avrupa Konseyi, AGİT, hatta BM ile de yaşayabiliriz.

AKP çevreleri polis şiddeti nedeniyle Ankara’yı uyaran BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri **Navi Pillay**’a kızgınlar. Hadi sokaktaki adam bunu bilmez diyelim, ama AKP yetkilileri Mavi Marmara olayı sırasında Ankara’nın Pillay’ın İsrail’i eleştiren açıklamalarına ve BM İnsan Hakları Komisyonu’nun Mavi Marmara raporuna nasıl sarıldığını ne çabuk unuttular. Başkalarının çifte standardını eleştirmekten büyük haz alan bir millet olarak kendi çifte standartlarımızı görmeme konusunda üstün bir yeteneğimiz var.

AKP ve destekçileri yaşananlar karşısında, “**yedirmeyiz**” diyerek Erdoğan’ın etrafında kenetlenmiş bulunuyorlar. Oysa Erdoğan’ın bu olaylar yüzünden devrileceğine veya yapılan ilk seçimlerde kaybedeceğine

inanan herhâlde çok fazla kişi yoktur. Sonuçta ülkenin siyasi gerçekleri ortada. Buna rağmen seçim kazanmak illa da demokrasiye delalet etmez diyenlerin sayısı da artıyor. Bunu anlamayanlar için bir örnek verelim.

Farz edelim ki bir Avrupa ülkesinde Müslüman karşıtı bir tasarı için referandum yapıldı ki yer yer yapılıyor ve bu tasarı yüzde 70'lere varan bir oyla kabul edildi. Erdoğan'ın "**milli iradeye saygı**" söylemi o hâlde de geçerli olacak mı? Gerçek demokrasiyi anlamak pratik zekâ değil, entelektüel zekâ gerektiriyor. Bu nedenle, yarın yapılacak seçimleri tekrar kazanacak olsa bile, Erdoğan'ın yine de tarihe karşı büyük sorumluluğu var.

Özetle, ülkenin çeşitliliğini gözetken yeni ve işlevsel bir demokratik "**sosyal kontratı**" oluşturamazsa, Türkiye'yi iyi şeylerin beklediğini söylemek zor. Fakat, Meclis'teki güçlü konumunu kullanıp ülkenin çıkarlarını bir bütün olarak kollayarak bu yeni "**toplumsal akdi**" oluşturabilirse, o zaman, vatandaşlarının dinamizmi, yaratıcılığı ve girişimci ruhu sayesinde muazzam bir potansiyeli yakalamış olan Türkiye'yi gerçekten lider ülkeler arasında sokmuş olacaktır.

Sadece bu değil, o zaman Erdoğan da tarihe "**despotik eğilimleri olan otoriter biri**" olarak değil "**gerçek bir lider**" olarak geçecektir. Peki, bu durumda ne yapmalı Erdoğan? Elbette ki her şeyden önce kendi sağlığına da zarar verdiğinden kuşku duymadığımız öfke krizlerine son verip, "**bölücü**" veya "**ayrıştırıcı**" değil, "**birleştirici**" olan bir rotayı benimsemeli. Ardından Türkiye'yi nasıl daha demokratik yapabileceğini düşünmeli ve bu çerçevede somut adımlar atmalı.

Bu adımların başında yüzde 10'luk seçim barajının Avrupa'daki makul ve demokratik düzeylere indirilmesi gelmeli. AKP içinde tabii ki, "**Bize ne, bu barajı biz mi getirdik?**" diyenler var. Kendi açılarından bakıldığında haklı da görünebilirler. Ancak Türkiye açısından bakıldığında, yüzde 10'luk barajın özellikle de bizimki gibi büyük çeşitliliği olan bir ülkede artık gerçek demokrasiye hizmet etmeyerek istikrarsızlık yarattığı açıkça görülüyor.

Öte yandan, barajı düşürmesine rağmen seçimlerden yine de güçlü çıkan bir AKP'ye kimsenin diyebilecek bir şeyi olamaz. Erdoğan da o durumda demokratik aidiyetini fazlasıyla kanıtlamış bir lider olarak görülerek, ülke içinde ve dışında büyük takdir toplar.

Ancak takdir toplayacak olan böyle bir aidiyetin, eşyanın tabiatı gereğince, Erdoğan'ın mevcut hâlimden çıkamayacağı ortada. Bu hâlini sürdüren bir Erdoğan'ın siyasi yaşamının da destekçilerinin arzuladığı kadar uzun olamayacağı, yine eşyanın tabiatı gereğince, ortada.

"**Erdoğan yol ayrımına geldi**" derken işte bunu kastediyoruz.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dinciden demokrat çıkar mı

Semih İdiz 01.07.2013

Sözde "**demokratik**" olan iktidarı tarafından uçuruma doğru itilen **Mısır**'daki gelişmeler, Cumhurbaşkanı **Abdullah Gül**'ün "**demokrasi seçimlerden ibaret değildir**" sözünün doğruluğunu kanıtlıyor. Gül'ün Mısır'a telkin ettiği laik düzenin toplumsal huzur açısından önemi de Mısır'daki gelişmelerle görülüyor.

Kahire’de yaşananlar, **“ben seçildim, istediğimi yaparım”** havasına kapılarak, sizi seçmeyenlere karşı **“ayaklar baş oldu”** türünden hakaretlerle ortaya çıktığınızda işlerin nereye varacağını gösteriyor. Türkiye’de yaşananlar elbette ki **“Arap Baharı”** ayaklanmalarından çok Avrupa’daki gösterilere benziyor.

Fakat her iki ülkede seçimle iktidara gelmiş olan İslamcı partiler olduğu için, Türkiye’deki olaylarla Mısır’da yaşananlar arasından hiçbir benzerlik olmadığını söylemek de doğru değil. İki ülkedeki temel kavga, dine dayalı ideolojik bir dünya görüşü olan bir partinin, seçmenden aldığı destekle, öznel dünya görüşünü toplumun diğer kesimlerine empoze etmeye çalışmasından kaynaklanıyor.

Oysa gerçek demokrasilerde iktidara oy vermiş olanlar kadar vermemiş olanların temel hakları da koruma altındadır. Demokrasiyi kaba bir matematiksel açıdan değerlendirmenin ötesine geçemeyenlere bunu anlatmak elbette ki kolay değil. Mısır ve Türkiye’deki temel sorun da burada yatıyor.

Her iki ülkedeki gösteriler, sonuç itibarıyla, iktidarın, kendisi gibi düşünmeyenlerin temel haklarını koruyup kollaması gereken devletin olanaklarını otoriter bir şekilde kullanmasına karşı yapılıyor. **“Korkmayın, demokrasiden diktatörlük çıkmaz”** diyenlerin ise biraz Avrupa tarihi okumaları gerekiyor.

Şu sıralarda iktidarının birinci yılını **“kutlayan”** Mısır Cumhurbaşkanı **Muhammed Mursi** de zaten, Başbakan Erdoğan’ın **“demokrasi trenine”** binmişe benziyor. İsteddiği istasyona geldiğinde inmeyi tasarlıyor. Başta anayasayı kendi ideolojisine göre şekillendirmesi olmak üzere, bu son bir yıl zarfındaki icraatları da zaten bunu gösteriyor.

Fakat karşılaştığı dirençle, toplumu kendi dünya görüşüne göre şekillendirmeye çalışmasının o kadar kolay olmadığını da görüyor. Bu arada kendi İçişleri Bakanlığının mayıs başında *Financial Times*’a açıkladığı istatistikler de, Mısır’ın içinde bulunduğu durumu başka bir açıdan ortaya koyuyor.

Bu verilere göre 2010-2012 arasında ülke çapında işlenen suçlar üç misli artmış. Cinayetler 774’den 2.144’e, adam kaçırmalar 107’den 412’ye, mesken ihlali ve hırsızlıklar 7.368’den 11.699’a, araç hırsızlığı 4.973’den 21.166’ya ve silahlı soygunlar 233’den 2.807’ye çıkmış, yani 12 misli, artmış.

Mısır İçişleri Bakanlığı adına gazeteye konuşan General **Abdel Fattah Osman** da, **“Devrimden bu yana devlet kurumları çöktü ve artık istikrarlı değiller. Yasama bile bir adım geriye çekildi”** demiş. Uzmanlar, Mursi döneminde çok fazla değişmediği belirtilen bu durumun asıl nedenini, tahmin edileceği gibi, ülkenin kötüleşen ekonomik koşullarına bağlıyorlar.

Başta Başbakan Erdoğan olmak üzere, dine bağlılığın toplumda ahlak ve asayişini artırdığına inananların sayısı az değildir. Ancak, öyle olsaydı Mısır gibi halkın ağırlıklı bölümü dindar olan bir ülkede bunların yaşanmaması gerekirdi. İran’da da bugün ne fuhuş, ne uyuşturucu kullanımı, ne de alkolizm olurdu. Oysa bunların hepsi bugün o ülkede var.

Ekonomik sıkıntılar toplumsal huzursuzluğu artırırken, ideolojik yönelimli iktidarlara da her zaman, toplumsal karmaşayı bahane ederek, demokrasiden uzaklaşıp otoriterleşmeye teşvik etmiştir. Kendi gündemini ilerletme uğruna ülkenin temel gerçeklerini yok sayan Mursi’nin tutturduğu yol da zaten budur.

Aralık ayında bu sütunda **“Mısır’a bakıp Türkiye için endişelenmek”** başlığı ile bir yazıyı kaleme almıştık. Aradan geçen zaman o endişeyi daha da artırmış bulunuyor. Bugünkü başlığımıza gelince, Mısır’da yaşananlar dinciden demokrat çıkmasının gerçekten zor olduğunu gösteriyor.

Bunun imkânsız olmadığını kanıtlamak ise Türkiye’ye düşüyor. Aksi takdirde sorunun yanıtı somut bir şekilde **“çıkamaz”** olmaya mahkûmdur.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP yanlış soruları soruyor

Semih İdiz 08.07.2013

Mısır'daki darbeden sonra Mısır'ı değil Türkiye'yi tartıştık. Yoksa bu darbe Sri Lanka, Venezuela, hatta yanı başımızdaki Ukrayna veya Gürcistan'da yaşansaydı umurumuzda olmazdı. Darbe'den sonra Türkiye'de herkes AKP iktidarının icraatları sayesinde giderek tehlikeli bir şekilde büyüyen laiklik-İslamcılık tartışmasına göre kendisini konumlandırdı. Televizyonlarda sabahlara kadar süren sert tartışmalar da bunun üzerinden yürütüldü.

Türkiye'deki İslamcılar açısından bakıldığında, Mısır'daki askerî darbenin bütün hesapları altüst eden ve Müslüman Kardeşler'in son yıllardaki stratejik kazanımlarını tehlikeye sokan bir darbe olduğu aşîkâr. Bu nedenle İslamcı çevrelerde **"Türkiye'de de aynısı olur mu?"** kaygısının depreşmediğini söylemek saflık olur. **"Aşırı laikçi"** kesimlerde de bu darbe sayesinde antidemokratik heveslerin ve temennilerin depreşmediğini söylemek de aynı ölçüde saflık olur.

Fakat bunlar boş endişeler ve temenniler, çünkü Türkiye'de darbeler dönemi kapandı. Ancak, ne yazık ki, işler böyle devam ederse daha da kötü bir dönemin eşiğindeyiz.

AKP'lilerin Mısır'daki olaylardan çıkarmaları gereken ders de zaten bu nedenle hayati önem taşıyor.

Gerçek anlamdaki **"ileri demokrasilerde,"** yüzde 50 ile seçilmiş olmak bile, oy vermeyenlere karşı ideolojik dayatmalara gidip toplumu temelden sarsma ehliyetini hiç bir iktidara sağlamaz. Yoksa Avrupa'da **"seçilmişlerin,"** sırf Müslüman oldukları için belli kesimlere karşı kendi dünya görüşlerini dayatmaya çalışmaları da meşru olurdu.

Mısır'a bakınca insanın aklına bu nedenle **"Türkiye'de darbe olur mu"** sorusu gelmiyor. **"İktidarın özel yaşama müdahaleye kadar varan icraatları ülkeyi iç çatışma noktasına sürükleyebilir mi?"** Sorulması gereken çok daha vahim soru işte budur. Türkiye'deki son gelişmelere bakınca bunun yanıtı giderek nahoş bir şekilde netleşiyor gibi.

AKP kendisini, sadece kendi seçmeninin çıkarlarına değil, büyük sosyal farklılıklar arz eden Türkiye'nin bir bütün olarak çıkarlarına adadığına gerçekten inanıyorsa o zaman bu sorunun yanıtını çok iyi düşünmesi gerekiyor. Ancak hükümet üyeleri ve AKP destekçileri son derece yanlış soruları sorup bunların üzerinden tartışma yürütüyorlar.

"Batı Mısır'da olana niçin darbe diyemedi?" diyerek infial yansıtmanın hiç bir anlamı yok. İslamcılar nasıl otomatik olarak İsrail düşmanlığına endeksliseler, Batı da, özellikle 11 Eylül sonrasında yaşananlar nedeniyle, otomatik olarak Müslüman Kardeşler türünden İslamcı oluşumlara karşılar. Bunda anlaşılmayacak bir şey yok.

AKP'lilerin burada asıl somaları ve yanıtını bulmaları gereken soru şudur: **"Ortadoğu'daki müesses Sünni düzeninin koruyucuları bu darbeyi niçin bu kadar hararetle alkışladılar ve desteklediler?"** Burada elbette ki Suudi Arabistan, Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, hatta Mahmut Abbas yönetimindeki Filistin Yönetimi'ne uzanan geniş bir **"eksenden"** söz ediyoruz.

"Çünkü bunların demokrasi ile bir ilgileri yok" türünden basit bir yanıt burada çok yetersiz kalıyor.

"Arkalarında ABD var" diye kestirip atmak da aynı şekilde yetersiz kalıyor. Ortadoğu'yu demir pençeyle elinde tutan Sünni düzenin niçin, Sünni olmasına rağmen, Müslüman Kardeşler'den nefret ettiğini sormaktan kaçınmak, gerçeklerle yüzleşmekten kaçınmakla eşdeğerdir.

Sosyalist bir açıdan bakıldığında burada da, **"laikçilik-İslamcık"** çatışmasına ek olarak, **"seçkin-gariban"**, **"zengin-fakir"**, **"sermayedar-emekçi"** çekişmesini de içeren bir **"sınıfsal çatışmadan"** mı söz ediyoruz acaba? Bunun da sorulması gerekiyor.

İslam âleminin sınıf çatışmasından muaf olduğunu, çünkü İslam'ın Batı'da görülen türdeki sömürücü kapitalizmle bağdaşmadığını iddia etmek, milyonlarca Arap işsizlik ve fukaralıkla boğuşurken kendilerini **"müesses nizamın koruyucusu"** ilan etmiş olan zengin Arapların yaşam tarzlarını gözardı etmek anlamına geliyor.

Mısır'da olan askerî darbedir, bu doğrudur, fakat o ülkeyi bu aşamaya getiren toplumsal nedenler bir bütün olarak iyi analiz edilmezse, anlamsız bir kuru retoriğin ötesine geçemeyiz.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TC dış politikasına dönme zamanı geldi

Semih İdiz 15.07.2013

Gezi Parkı olayları nedeniyle Batı'yla ilişkilerimiz gerilirken, Ortadoğu'daki gelişmeler de AKP iktidarının hoşuna gitmeyen bir mecrada ilerliyor. Ankara'nın Mısır'daki darbe konusunda sadece Batı'da değil, bölgesinde de yalnız kalması yetmiyormuş gibi, Suriye'de de Türkiye açısından kaygı verici hadiseler yaşanıyor. Irak'a ise hiç girmeyeceğiz.

Dışişleri Bakanı Davutoğlu hafta içinde Ortadoğu ülkelerinin yanı sıra ABD, Rusya, Çin Halk Cumhuriyeti, İngiltere, Fransa, Almanya, BM ve NATO nezdinde görev yapan büyükelçilerimizle bölgesel gelişmeler üzerine 13 saatten fazla süren bir değerlendirme toplantısı yaptı. Toplantı sonrasında, zarar görmeye başlayan ulusal çıkarlarımızı kollayan gerçekçi dış politika revizyonlarına gidilip gidilmeyeceği ise belli değil.

Fakat Ankara'nın önünde gözardı edilemeyecek bazı gerçekler duruyor. Mısır'da saati Mursi ve destekçilerinin lehine geri çevirmek mümkün değil artık. Bizde ânında suçlanan Batı'dan ziyade, bunu engelleyecek olan bölgesel güçlerdir. Bu İhvan'ın Mısır siyasetinden dışlanması anlamına gelmiyor tabii. ABD bile **"İhvansız olmaz"** diyor. Ama tek başına ve kontrolsüz İhvan iktidarı dönemi, zorla da olsa, sona erdirildi.

Bu durumda Ankara **"ilkeli ve dik duruş"** adına bölgedeki kurulu düzenin koruyucuları ile var olan girift ilişkilerini bozmayı göze alabilecek mi, göreceğiz. Türkiye, İhvan karşıtı bu ülkelerle ilişkilerini normal olarak sürdürürken, AKP'nin bunun **"ilkeli"** olduğunu kendi kamuoyuna nasıl anlatacağını da göreceğiz.

Ancak Başbakan Erdoğan'ın Batı'ya karşı şehvetle kullandığı sert dili Mısır'daki darbeyi destekleyen bölgesel güçlere karşı kullanamaması sırtıyor. Türkiye'deki darbe karşıtı söyleme rağmen Mısır ile diplomatik, ekonomik ve askerî ilişkilerimizi kesmemiş veya en azından azaltmamış olmamız da sırtıyor.

Ankara'daki değerlendirme toplantısında hiçbir büyükelçinin kalkıp "**Mısır'dan büyükelçimizi çekip, ABD'nin yapamadığını yaparak savunma ilişkilerimizi donduralım**" dediğini de duymadık. Tam aksine, Ekonomi Bakanı **Zafer Çağlayan** Türkiye'nin Mısır'daki çıkarlarına hâle gelmemesi için uğraşüyor.

Bu arada Suriye'de yaşananlar da AKP'nin işine gitmeyen bir yolda devam ediyor. Özgür Suriye Ordusu Yüksek Askerî Konsey üyesi **Kemal Hamami**'nin, Esad'a karşı sözde müttefiki olan El Kaide bağlantılı "**Irak İslam Devleti**" adlı örgüt tarafından öldürülmesi ise yaşanan son olumsuzluk. Ankara'nın Suriye'de desteklediği **El Nusra** gibi örgütlerin artık Türkiye için nasıl soruna dönüştüğü de böylece daha net görülüyor.

Batı'nın ise bu suikast sonrasında muhaliflere silah yardımı konusunda daha çekingen davranması bekleniyor. Nitekim ABD daha şimdiden ayak sürmeye başladı, çünkü silahların sonunda kimin eline geçeceğini bilemiyor. Öte yandan Ortadoğu uzmanı **Robert Fisk**'in geçen cuma günü **Independent** gazetesinde işaret ettiği olasılık da var.

Hamami suikastı ve Baas karşıtı şeriatçıların Suriye'de ilerliyor olmaları, muhalefet içindeki birçok laik düzen savunucusunu "**şeriatçılar gelecekse Esad'ı tercih ederim**" düşüncesine sevk edebilir. Mısır'da yaşananlar da zaten Ortadoğu'da eski düşmanların ortak yeni düşmanları karşısında nasıl birleşebildiklerini gösterdi.

Özetle, bölgedeki gelişmeler hiç de AKP'nin beklediği gibi değil. Onun için AKP dış politikasından TC dış politikasına dönme zamanı gelmiştir.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Diplomatların Erdoğan sorusu

Semih İdiz 22.07.2013

Başbakan Erdoğan'ın ÖNDER İmam- Hatip Liseleri Mezunları ve Mensupları Derneği'ndeki konuşması hayra alamet değil. "**Çapulculara fırsat vermeyeceğiz**" ve "**Tencere tava çalanlara karşı yargıya giderek hakkınızı savunun. Yargı da onlarla mücadele etsin. Yıllarca biz mücadele ettik şimdi onlar mücadele etsin**" şeklindeki intikam kokan sözleri ülkeyi iç barışı gözeterek yönetmesi gereken bir başbakanın söyleyeceği şeyler değil.

Erdoğan'ın İslam coğrafyasındaki acıların geçici olduğunu belirtmesi ve "**İnşallah bu imtihanı başarıyla verebilirsek, mutlaka bir rahatlama ile bir gönül ferahlığı ile bunun neticesini göreceğiz**" demesi ise Türkiye'yi aşan bir misyonu olduğunu gösteriyor. Peki nedir bu misyon? Ne olursa olsun, Erdoğan'a sorarsanız bu sandıkla gelecek, tencere tava ile değil. Nitekim son yoklamalar bugün seçim olsa AKP'nin yine kazanacağını gösteriyor.

Toplumsal gerilmesine, Türkiye'nin Batı'da ve Ortadoğu'da yalnızlaşmasına, ekonomimizin ise tehlike sinyalleri vermesine rağmen AKP'ye 40'ların üzerinde destek devam ediyorsa, düşündürücü bir durumla karşı karşıyayız. Erdoğan'ın dediği gibi içinden Hitler çıktı diye sandık da ortadan kaldırılmaz ya.

Gerçi 1933 seçimleri öncesindeki kindar sözlerine bakıp birileri Hitlerin önünü kesseydi, 50 milyon kişi ölmezdi belki. Ancak "**demokrasi**" diyorsak sandık şart. Fakat "**sandıktan çıkan**" Hitler'in dünyayı ne hâle getirdiğini de

arada sırada hatırlamakta yarar var.

Sağduyulu yazılarıyla dikkat çeken **Taha Akyol**'un ısrarla hatırlattığı gibi **"İktidarların süresi uzadıkça güç kullanma eğilimi artar, karşıtlarının da tepkisi artar"**. Akyol'un 20 temmuz tarihli **"İktidar nereye?"** başlıklı yazısındaki bu husus sosyolojik bir gerçektir. Türkiye'nin bugünkü durumunu da iyi tarif etmektedir.

Bu nedenle, Erdoğan'a karşı bir önyargısı olmayan Akyol da artık, "Sayın Başbakan'ın üslubu gittikçe daha öfkeli, sokaklar ise 'olaylı' hale geliyor! Böyle devam edersek nereye varırız?!" diye sorarak, **"demokrasi literatürünün en önemli konularından biri 'yönetilebilirlik' sorunudur"** diye hatırlatıyor. Özetle sandıktan yüzde 50 oyla çıkmış olmak iyi yönetimi garantilemiyor.

Bazı Batılı diplomatların bu gerçeğin ışığında son dönemde sordukları bir soru bu nedenle dikkat çekiyor. Erdoğan mazlumdan yana bir söylemle meydanları heyecana getiriyor. Ancak AKP'ye bakıp **"mazlumların partisi"** demek de güç. Sonuçta AKP de, desteğine dayandığı kendi zengin kesiminin çıkarlarını kolluyor. Ancak ortada bir sorun var. Erdoğan nasıl **"terörün dini imanı yok"** diyorsa, sermaye için de aynısı geçerli.

Bugün Mısır konusundaki tutumları nedeniyle Erdoğan'ı kızdıran zengin Arap ülkelerinin kimlerle yatıp kalktıkları da ortada zaten. Diplomatların sorusuna dönersek, Erdoğan'ın güvendiği sermayedar sınıf içeride gerginliğin artmasına, dünyada yalnızlaşmamıza ve bunların neticesinde ekonomik krize sürüklenmemize ne kadar tahammül edecektir?

Kendi çıkarlarının da sarsılmaya başlamasıyla **"ne olursa olsun biz Erdoğan'ı sonuna kadar destekleriz"** mi diyecek? Yoksa, muhalefetin ve tencere tava ile sokağa dökülen vatandaşın yapamadığını yapıp, çıkarlarının gerektirdiği **"normalleşme"** uğruna Erdoğan'ın altındaki halıyı sonunda bu kesim mi çekecek? Türkiye gerçekten ilginç ve öngörülemez gelişmelere gebe bugün.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır'a karşı perhiz ve lahana turşusu

Semih İdiz 29.07.2013

Başbakan Erdoğan'ın **"Tüm Sanayici ve İşadamları Derneği"**nin iftarında, Mısır'da yaşanan katliamla ilgili, **"Hani nerede Avrupa Birliği, hani nerede Avrupa değerleri? Nerede demokratik değerler? Birleşmiş Milletler nerede?"** diye sitem etmesi ahlaken doğru görünse de gerçek durumla tam uyuşmuyor.

İster Batılı ülkeler, ister bölge ülkeleri Mısır'da olanları pür dikkat kaygıyla izliyor. Erdoğan'ın aksine dertleri, demokratik yollardan iktidara gelmiş olsalar bile, **İhvan**'ı ve **Muhammed Mursi**'yi kurtarmaya çalışmak da değil. İlk ciddi demokrasi sınavında çuvallayan Mısır'daki bu tehlikeli gidişatın nereye varacağını anlamaya çalışıp ona göre pozisyon belirleme çabasındalar.

Cumhurbaşkanı Gül'ün konuyla ilgili ihtiyatlı açıklamaları da bu yaklaşımı yansıtıyor. Özetle **dünya Erdoğan'ın arzuladığı gibi Mısır'a müdahale etmiyorsa bunun somut nedenleri var**. Mursi'nin ülkeyi bölen hatalarının

bu noktalara gelinmesindeki etkilerini gözardı etmek ise hikâyenin yarısını görmemek anlamına geliyor.

“Seçildim istediğimi yaparım” zihniyetinin demokratik kontrol mekanizmaları olmayan bir ortamda yol açtığı sorunlar aslında çok da şaşırtıcı değil. Ordusuyla ve mahkemeleriyle devleti tümüyle eline geçirmesi hâlinde, Mursi’nin de zamanla muhaliflerine karşı şiddete yönelmeyeceğini garanti eden hiçbir şey yoktu ortada.

Kaldı ki Mursi, anti-demokratik bir kararla kendisine devrilen Mübarek’te bile olmayan yetkiler verip, **muhaliflerine karşı otoriter eğilimlerini** dışa vurmaya başlamıştı bile. Mısır’ın çok ötesinde bir demokratik geleneği olsa bile bu zihniyetin Türkiye’de de sert kayalara çarpmaya başladığını görüyoruz.

“Mısır” derken herhangi bir ülkeden de söz etmiyoruz. Ortadoğu’nun üstelik bölgenin kaderi açısından Türkiye’den çok daha önemli olan bir ülkesinden bahsediyoruz. Erdoğan ise, Mısır’daki mücadelenin asıl mahiyetini anlamamakta ısrar ediyor.

“200’ü aşkın kardeşleri şehit edilirken, beş bine yakın kardeşi orada yaralanırken Tahrir Meydanı’nda havai fişeklerini atmak suretiyle eğlenenler vardı” derken, gerçekten garip olan bir duruma işaret ediyor, ama bunun nedenlerini pek düşünmek istemiyor.

Yoksa Mısır’da askerin yaptığı elbette ki bir vahşettir ve lanetlenmelidir.

Fakat normal demokratik koşulların geçerli olduğu bir ülkeden söz etmiyoruz. Yaşama köklü şekilde farklı bakan iki bakış açısının çatıştığı tehlikeli bir durumdan söz ediyoruz ki bunun mantıki uzantısı iç savaştır.

Özetle Mısır’da ordunun sergilediği vahşet gibi, yakında **“demokrasi”** değil **“İslam”** adına hareket eden ve Somali’deki büyükelçiliğimize karşı yapılan insanlık dışı saldırı gibi eylemlere girişenlerin peyda olması da gözardı edilemeyecek bir olasılıktır.

Aslında Erdoğan’ın söylemine rağmen Türkiye devlet olarak Mısır konusunda çok ihtiyatlı davranıp dünyadan çok da farklı bir tutum sergilemiyor. Ankara ne Kahire’deki büyükelçisini geri çekti, ne de Mısır ile diplomatik ilişkilerini dondurdu.

Hatta yakında yeni büyükelçisini Kahire’ye gönderiyor, ki diplomatik geleneklere göre büyükelçi güven mektubunu geçici yönetimin başına sunacak.

Bu da Türkiye’nin ordunun atadığı iktidarı tanıması anlamına geliyor. Özetle Türkiye açısından bariz bir **“perhiz ve lahana turşusu”** vaziyeti söz konusu.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu’yu İslamcılar şekillendiremeyecek

Semih İdiz 26.08.2013

Kimin yaptığı tartışılıyor olsa da Suriye’de çoluk, çocuk yaşlı demeden kimyasal silah kullanıldığı kesin. Herkes de savaştaki konumuna göre suçluyu bulmuş durumda.

Bu arada Rusya ve Çin yüzünden BM'den Esad'a karşı bir müdahale karar çıkmayacağı da artık kesinleşti.

Washington ile Moskova'yı aynı **"formatta"** buluşturacak diplomatik formül ise henüz ortada yok. Oysa bu kanlı savaşı bitirecek olan budur. Bir yandan Suudi Arabistan ile İran'ın mezhep eksenli mücadeleleri, diğer yandan ABD ile Rusya'nın soğuk savaşı aratmayan çekişmeleri derken bu işin epey süreceği anlaşıyor.

Bu durumda bir şeyler yapması için ABD üzerindeki baskılar artıyor. Washington'un 2003'te Irak'ta olduğu gibi bir **"istekliler koalisyonu"** oluşturmamasından ve 1998'de Kosova'daki Sırp'lara karşı düzenlenen türden bir operasyona önderlik etmesinden söz ediliyor.

Müdahale etmesi için Ankara'dan da Washington'a yoğun tekinler yapılıyor. Başbakan Erdoğan Batı'yı **"bölgeye yerleşen kan emiciler"** diye kınarken Ankara'nın bunu yapıyor olması elbette ki çelişkili, ama o başka konu. Fakat ABD'nin müdahale edeceği kesin değil.

Beyaz Saray, Dışişleri Bakanlığı ve Kongre'den yükselen müdahale seslerine rağmen askerî kanat hâlâ çekingen. Amerikan kamuoyu da Ortadoğu'da yeni macera istemiyor. Rusya, İran ve Hizbullah'ın Esad rejimine yeminli bir şekilde destek vermeleri ise, Batı önderliğinde yapılacak bir müdahalenin durumu daha da alevlendirmesi olasılığını gündemde tutuyor.

Kısacası, **Suriye krizinin Ankara'nın istediği gibi bitmeyeceği artık aleni bir şekilde ortada**. Ankara'nın Sünni ağırlıklı Suriyeli mülteciler için istediği **"güvenli bölgelerin"** kurulması da olası görünmüyor çünkü bu tür bölgelerin muharip güçlerce korunması gerekecek.

Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi Esad karşıtı bölge ülkeleri bile bunu kendi aralarında sağlama konusunda hevesli değiller. **"Bir uluslararası güç olsun"** diyorlar, ki bu Batı ağırlıklı bir güç demek oluyor. Fakat hiçbir Batılı ülkede bu konuda heves yok.

Ancak, ABD bir **"istekliler koalisyonu"** kurup müdahale kararı aldı diyelim. Bu Türkiye'de herkesin hoşuna gitmeyecek bir hususa getiriyor bizi. Böyle bir müdahaleden sonra Batı'nın bölgedeki ağırlığı daha da artacaktır. Mısır'ın da gösterdiği gibi İhvan karşıtı bölgesel ve yerel müttefikleri de olacaktır.

Özetle Batı müdahale edip sonra çekilerek ortamı İslamcı partilere bırakmayacaktır. Bölgesel güçlerin de dâhil olduğu bir blok, İhvan yanlısı bir Türkiye'nin bölgesel müdahalelerine de çok hoş bakmayacaktır. Bunu daha şimdiden görüyoruz.

Türkiye diplomatik gerekler nedeniyle Ortadoğu denkleminde yine de yer alacaktır, fakat **"tali"** ve **"yardımcı"** unsur olarak kalacaktır çünkü **ana unsur olmasını sağlayacak tarafsızlığını çoktan yitirdi**.

Özetle ister Batı'nın önderliğinde bir müdahale olsun, ister ABD ve Rusya'nın mutabakatına dayanan bir formülle müdahale olsun, ister sırf bölgesel güçlerden oluşan bir müdahale olsun, **gelişmeler Ortadoğu'nun İslamcılarının hayallerindeki gibi şekillenmeyeceğini artık gösterdi**.

Ankara'nın da bölgeye dönük siyasetini bu gerçeğe göre şekillendirmesi gerekecek yoksa hep kaybeder konumda kalacak. Ortadoğu, AKP iktidarının hayal edemediği ölçüde kaygan ve değişken çıktı. Hesaba katılmayan temel faktörler ise **bölgesel yalnızlık** getirdi ki bunun **ne denli "değerli" olduğu tartışılır**.

Suriye konusundaki büyük çelişki

Semih İdiz 02.09.2013

ABD Başkan Obama'nın Suriye'ye konusunda Kongre'ye başvurmayla karar vermesi, Ankara'da Washington'un Şam rejimine karşı sadece sınırlı bir askerî operasyon düzenleme niyetini açıklamış olmasından dolayı duyulan hoşnutsuzluğu kuşkusuz daha da artırdı. Başbakan Erdoğan sonuçta Esad rejiminin acil bir şekilde devrilmesini istediklerini aleni bir şekilde açıkladı.

Obama yönetimi ise Suriye'de amacının rejim değişikliği olmadığını ortaya koydu.

Arzusu, cezai bir hamle ile Esad'ı kimyasal silahlarını tekrar kullanmaktan caydırmak. Suriye'nin radikal unsurların eline geçmesinden endişe ettiği için Esad'ın gitmesini hâlâ istediği bile şüpheli. Bu da, Esad'ın devrilmesini onur meselesi yapmış olan AKP iktidarını çileden çıkarıyor.

Bu arada, Suriye'de geline noktanın dolaylı İslamcı kesimimizin hem öfkeli, hem de kafa karışıklığı içinde olduğu gözleniyor ki bu da AKP'nin işini daha da zorlaştırıyor. Geçen hafta "**Suriye, böyle mi olmalıydı?**" başlığı ile sert bir yazıyı kaleme alan **Zaman** gazetesi yazarı **Ali Bulaç** bakın ne diyor:

"2011'den bu yana Türk dış politikası 'Suriye'de zalim bir lider var, halkını katlediyor, biz mazlumlara yardım ediyoruz' diye üzerimize estirdiği hegemonik söylemi kritik etmenin zamanıdır (Cümledeki karışıklık kendisine ait). Evet zalim bir rejim var, ama onu devirmenin yolu bu değildi."

Bulaç'a göre, *"Suriye'de herkes kaybetti. En başta Türkiye, İran, İslamcılar, hepimiz! Şimdilik krallar, emirler, şeyhler, İsrail ve belki de bölgede yerleşmeyi planlayan postmodern Haçlılar kazanmış görünüyor."*

Bulaç bu eleştiride bulunurken, aslında bu işte hiç hevesli görünmeyen "**postmodern Haçlıları**" Suriye konusunda ısrarla teşvik edenlerin başında AKP iktidarının gelmesi bizim İslamcı kanatta kafa karışıklığı da yaratmış bulunuyor. Bunu da yine geçen hafta içinde Suriye konusunda bir yazıyı kaleme alan **Yeni Şafak** gazetesi Genel Yayın Yönetmeni **İbrahim Karagül**'ün yazısında görüyoruz.

"Keşke bölge ülkeleri kendileri bu müdahaleyi yapabilselerdi. Ama böyle bir şeyin imkânsız olduğunu, bu imkânsızlıklar içinde Suriye halkının ölmeye devam edeceğini biliyoruz" diyen Karagül yazısını şöyle bitirmiş: "Peki biz nerede duracağız? Kabul edelim, seçeneksiz bırakıldık. Öyle zulümler yapıldı ki, müdahaleye hayır deme mecalimiz bile kalmadı. Şam'daki zorbaların bize ödettiği bedel de bu!"

Burada garip bir mantığın işlediği kesin. Fakat önemli olan Karagül'ün "**Keşke bölge ülkeleri kendileri bu müdahaleyi yapabilselerdi**" dedikten sonra, "**bunun imkânsız olduğuna**" işaret etmesidir. Peki, niçin imkânsız? Türkiye Suriye'ye karşı rejim değişikliği içeren bir askerî müdahale konusunda hevesli. Suudi Arabistan ve Katar da hevesliler.

Her üç ülke ayrıca ABD'den temin ettikleri modern silahlarla donatılmış güçlü silahlı kuvvetlere sahipler. O zaman işlerini yapmaları için "**postmodern Haçlılardan**" niçin medet umuyorlar? Bir "**İslami hevesliler koalisyonu**" kurarak Özgür Suriye Ordusu ile birlikte Esad'ı askerî yoldan kendileri devirmeye çalışamazlar mı?

Kaldı ki, geçen perşembe günü Suriye'ye karşı operasyonu reddeden İngiliz Parlamentosu'nda bazı milletvekilleri de aynısını sordular. "**Bu adamların işini hep biz mi yapacağız, niçin bir kerelik de olsa kendileri yapmıyorlar?**" diye konuştular.

Burada elbette ki, “**Türkiye Suriye’ye karşı askerî operasyon düzenlesin**” demiyoruz. Böyle bir operasyona da halkımızın ağırlıklı bölümü gibi biz de şiddetle karşıyız. Sadece İslami kesimde Batı’ya karşı onca ahkâm kesilirken nedense görülmek istenmeyen büyük bir çelişkiye işaret etmek istedik, o kadar.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Olimpiyatlar’ı neden kaçırdık

Semih İdiz 09.09.2013

Son yıllarda giriştiği İslami dayanışmaya dayalı Ortadoğu açılımları Türkiye’ye fazla yarar sağlamadı. Bölgesel dinamikler ise her zamanki gibi birlikten yana değil, bu kez Türkiye’yi de içine çeken tehlikeli ayrışmalardan yana işliyor.

Bu arada birçok konudaki inisiyatif, bir ara bölgenin arabulucusu olmayı hedefleyen Türkiye’den tekrar başkalarına geçti. Türkiye için Batı’dan bağımsız alternatifler yaratmaya soyunan AKP, eli kanlı bir bölgesel diktatöre karşı sürekli aşağıladığı Batı’dan medet umar hâle düştü.

Mısır darbesini destekleyen antidemokratik krallar, emirler ve şeyhleri eleştirirken, Suriye’de demokrasi adına aynı krallar, emirler ve şeyhler ile işbirliği yapmasına da aynı gözle bakabiliriz. Bu tür çelişkiler uluslararası ilişkilerin doğasında var tabii.

Fakat dış politikanızı “**ahlak**” üzerine oturttuğunuzu gece gündüz tekrarlarsanız ki, hiç bir ülke dış politikasının ahlaka dayanmadığını söylemez o zaman çelişkileriniz sırtmaya başlar. AKP’nin dış politikada bir kâr-zarar hesabı çıkarması için zaman uygundur.

Olimpiyatlar’ın Tokyo’ya gitmesine üzülmemek elde değil tabii. Fakat Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin öncülüğünde hazırlan muhteşem sunumdaki büyük iddialarla Türkiye’de yaşananlar birbirini tutmuyordu.

Nitekim **New York Times (NYT)**, Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin (IOC) “**Türkiye’deki siyasi ortamın istikrarsızlığı**” nedeniyle Tokyo’yu tercih ettiğini yazdı.

Monako Prensi **Albert** ise **AFP**’ye demecinde, bölgedeki istikrarsızlığın İstanbul’un adaylığına zarar verdiğini belirterek, “**Jeopolitik durum mutlaka bir rol oynadı. IOC üyeleri sağlam şehirleri tercih ederler,**” demiş.

Bir yandan ODTÜ’de polis şiddeti tekrar depreşirken, diğer yandan Suriye sınırimızda kimyasal silahlara, ülke içinde de Suriye bağlantılı teröre karşı tedbirler alınırken ne bekleniyordu ki? AKP çevreleri, “**faiz lobisini**” veya Gezi Park’ı göstericilerini suçlamak yerine Türkiye’nin dünyaya vermekte olduğu görüntüyü anlamaya çalışsalar çok daha sağlıklı sonuçlara varacaklardır.

İyi niyetle de olsa dış politikada “**stratejik derinlik**” adına yola çıkmanıza rağmen derin bir çukura düştüyseniz, bundan çıkmanın yolu kazmaya devam etmek değildir. Yapılması gereken önce birilerinin yardımıyla çukurdan çıkmak, sonra da oraya niçin düştüğünüzü anlayarak adımlarınızı ona göre atmaktır.

Bu aşamada Türkiye'nin Ortadoğu ile arasına klinik bir mesafe koyması ve bunu yaparken din ve mezhep eksenli bir dış politika güttüğüne dair izlenimden arınmaya çalışması gerekiyor. Bu da, arkasında uzun tarihi olan ve mevcut zaviyeden çözümsüz görünen bölgesel çatışmalarda taraf olmadan, yapıcı bir **"yumuşak güç"** olma hedefine dönülmesi demektir.

Bunun ise tekdüze ve din eksenli bir dünya görüşüyle mümkün olamayacağını görmüş olması gerekiyor. AKP, modern dünyanın şartları ve gerekleri ile başa çıkabilmek konusunda yetersiz kaldı. Sonuçta ne Batı'yı, ne de Doğu'yu anladı.

İdeolojik gözlükleri nedeniyle sorunun dindarlık veya dinsizlikle değil, açlık, sefalet ve adaletsizlikle ilgili olduğunu yeterince kavrayamadı. Dindar olmadan dünyanın bu acı hâline karşı duyarlı olan milyonlarca insan varken, Müslüman olup da bu açlık ve sefaleti sürdürenlerin olduğunu gözardı etti.

Olimpiyatlar'ı kaçırmamanın yarattığı travmanın AKP içinde, **"Olimpiyat hayaline karşı çıkanlar 2020'ye kadar hem sandık, hem darbeden umudunu yitirmiş olmalı. Tek teselli renkli merdivenler bir de kına"** gibi çocukça **"Tweetler"** yerine, daha gerçekçi bakış açılarına yol açmasını ümit ediyoruz.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin Ortadoğu'daki stratejik açmazı

Semih İdiz 16.09.2013

Türkiye Suriye konusunda tekrar kontrpiyede kaldı. **"Değerli yalnızlığın"** mucitleri kuşkusuz buna da bir tarif bulurlar. Ancak, Ankara'nın Suriye hesabının yine tutmadığı ortada. İngilizlerde **"ölü atı kamçılar"** diye bir söz var. Bizdeki karşılığı **"olmayacak duaya âmin demek"** olsa gerek.

Suriye'de tek düze bir siyaset izleyen ve bunu yaparken kendi konumunu abartan Ankara'nın içine düştüğü durum budur. AKP iktidarı ABD önderliğinde Batılı bir askerî koalisyonun nihayet kimyasal silahlar kullanan Suriye'yi vurup Esad'ı devireceğini düşündü. Bu koalisyonda yer almak istediğini de gizlemedi.

Fakat bu beklenti önce Washington'un **"Askerî operasyon yapsak dahi Esad'ı devirmeyeceğiz "** açıklamasıyla, ardından da Rusya'nın Esad'ın kimyasal silahlarına ilişkin kabul gören önerisiyle suya düştü.

Dışişleri Bakanı Davutoğlu, bu işin diplomatik açıdan nereye gidebileceğini hesaplayamadan, Rusya'nın önerisini ânında **"kozmetik"** diye niteledi ve bunun Esad'a zaman kazandıracağını söyledi. Esad'ın varılan anlaşmayla zaman kazandığı kesin.

Ancak bu egzersizin **"kozmetik"** olduğu kuşku. Suriye meselesi artık diplomatik mecraya girmiş oldu. Esad'ın askerî yoldan devrilmesi seçeneği de arka plana düştü.

El Kaide bağlantılı grupların cirit attığı bir ortamda yerine kimin geçeceği bilinmediği için Washington bile artık Esad'ın düzensiz bir şekilde devrilmesine karşı.

Diplomatik seçeneklere soğuk bakan Ankara ise hâlâ Esad'ın devrilmesini istiyor. Ancak **“giderse yerine ne gelir”** sorusuna ikna edici bir yanıtı yok. Türkiye Suriye politikasını somut tespitlerden ziyade soyut temenniler üzerine oturttu. Fakat bölgesel ve küresel dengeler buna el vermedi. Ankara şimdi bunu öngörememiş olmanın sıkıntısını yaşıyor.

Oysa Suriye iç savaşının ancak ABD ve Rusya'nın anlaşmasıyla son erdirilebileceği çok önceden belliydi. Geniş açıdan bakacak olursak Batı'nın Ortadoğu gerçeklerini Türkiye'den daha iyi anladığını ve oyununu da buna göre oynadığını kabul etmek lazım.

Eli ne kadar kanlı olursa olsun, Esad'ın Ankara'da tahmin edilenden çok daha kurnaz çıktığını da kabul etmek lazım.

Türkiye bu durumda etkin bir oyuncu olarak Ortadoğu'ya ne zaman geri döner belli değil. BM Güvenlik Konseyi'nin en önemli üyelerinden biri olan Rusya'nın önerisini ânında **“kozmetik”** diye aşağılayan bir ülkenin masada önemli bir yeri olması mümkün görünmüyor.

Kuzey Irak'ı bir yana bırakırsak, Irak'ta yokuz. Suriye'de ve Mısır'da da yokuz. İsrail ile ilişkilerde geline nokta yüzünden Ortadoğu sürecinde de yokuz. Peki, geriye ne kaldı?

CHP, AKP'yi çılgına çevirse bile, bölgede yakılan köprüleri tamir etmeye çalışıyor. Ancak bunun bile bu noktadan sonra işe yarayacağı kuşkulu.

Ortadoğu sokakları hâlâ Erdoğan hayranları ile dolu tabii. Mazlumların erkek çocuklarına **“Tayyip”** adını vermeleri de moda oldu. Fakat dünyada her ülke soğukkanlı bir şekilde önce kendi çıkarlarını kollarken, bölge sokaklarındaki bu Erdoğan hayranlığının ulusal çıkarlarımız açısından sıkıntı dışında ne getirdiği belli değil.

Bu arada, kendi ülkesindeki demokratik gösterilere zerre kadar tahammül edemezken, bölge sokaklarını **“demokrasi”** adına tahrik eden bir lidere Ortadoğu'nun güçlü kodamanlarının tahammül edecekleri de kuşkulu. **“Stratejik derinlik”** derken içine düştüğümüz **“stratejik açmaz”** budur.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin Suriye kâbusu büyüyor

Semih İdiz 23.09.2013

Suriye'deki gelişmeler Türkiye açısından günden güne kötüye gidiyor. Son olarak Kilis'in karşısındaki **Azez** kentinde **El Kaide** bağlantılı **Irak-Şam İslam Devleti** adlı örgüt ile **Özgür Suriye Ordusu** arasındaki çatışmalar bunun son kanıtı. **Beşar el Esad** devrilse bile Suriye'deki çeşitli kesimler arasındaki iktidar ve hâkimiyet mücadelesinin süreceği, bunun da sınırlarımızda yaşanacağı artık net bir şekilde görülüyor.

ABD ile **Rusya**'ya gelince Suriye krizini müzakereler yoluyla sona erdirmeye çalışmalarının arkasında, **“tanıdık şeytan tanımadık şeytandan iyidir”** anlayışı yatıyor.

Küresel düzeydeki çekişmeleri ne olursa olsun, İslami terörü besleyen tüm unsurlar sonuçta iki süper gücün ortak kaygısı.

Baas rejimi yerinde durdukça Esad'ın da kaçınılmaz olarak denklemin içinde olacağı ise anlaşılmış bulunuyor. Sonuçta Şam'da uzun zamandır gerçekleşmesi beklenen **"saray darbesi"** olmadı. Bizde birçok kişiye sevimsiz gelse bile Suriye'deki iç savaşın ancak zıt taraflarda duran ABD ve Rusya'nın anlaşmalarıyla sona erdirilebileceğini başından beri savunanlardanız.

İşin içine süper güç mücadelesi girdi mi, o işin düğümlemesi olasılığının yüksek olduğunu Soğuk Savaş yıllarından biliyoruz. Suriye'de olan budur ve düğümü çözecek olan da bu güçlerdir.

AKP iktidarı Suriye meselesinde başından beri Rusya karşıtı bir tutum takındı. Tek arzusu Esad'ın devrilmesi olduğu için Esad'a destek veren Moskova'ya karşı tavır aldı. Bu nedenle de ABD ve Rusya'nın Suriye konusunda mutabakata varmalarını sağlayan süreçte önemli bir rol oynaması mümkün görünmüyor.

ABD Türkiye'yi Suriye krizine çözüm arayışlarında aktif bir unsur olarak görmek istese bile ki bu aşamada bu da kuşkuyla Moskova'nın bunu istememesi için artık çok nedeni var. Neticede Türkiye, bir ara çok heveslendiği, **"oyun kurucu"** rolünde değildir bugün, kurulan oyunları oynamak zorunda olan bir ülkedir.

ABD Dışişleri Bakanı **John Kerry**'nin, Esad'ın kimyasal silah stokları konusunda Rusya ile vardıkları anlaşma sonrasında Dışişleri Bakanı **Davutoğlu**'nu Paris'e davet etmesinin nedeni de kendisinden fikir almak değildi. Amacı Rusya ile varılan ve Esad'ın da kabul ettiği anlaşmayı anlatarak Ankara'dan köstek değil destek olmasını istemektir.

AKP iktidarı aynı zamanda Suriye'de Esad'a karşı savaşan **El Nusra** ve benzeri aşırı İslamcı gruplara moral ve lojistik destek sağlamış olmanın bedelini ödüyor bugün. Bir aralar **"Esad'a karşı en iyi onlar mücadele ediyor"** diye Batılılara kabul ettirmek istediği bu gruplar, bugün Ankara'nın önüne büyük bir handikap olarak dikilmiş bulunuyor.

Bunu Davutoğlu bile sonunda anlamış olmalı ki bunları **"Suriye devrimine en büyük zararı veren bu yüzden Suriye halkına ihanet eden gruplar"** olarak tanımlıyor artık. Fakat iş işten geçmişe benziyor.

Özetle, Suriye için varılacak olası bir anlaşma sonrasında Esad elindeki bölgeleri görece bir istikrara kavuştursa bile, sınırlarımızda ılımlı ve laik unsurlar ile aşırı İslami gruplar arasındaki kanlı hâkimiyet mücadelesinin süreceği anlaşıyor. Bunun da Türkiye'ye bir şekilde yansımaması mümkün değil.

Bu durumda Kürtlerin ellerindeki **Rojava** bölgesi, Kuzey Irak gibi, gelecekte Suriye sınırlarımızdaki en istikrarlı yer olma potansiyeline sahip. Fakat bu başka bir yazının konusudur. Uzun lafın kısası bunların hiç biri Ankara'da öngörülemedi ama istense de istenmese de gelinen nokta budur...

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu'nun değişen dengeleri

Semih İdiz 30.09.2013

Ortadoğu'daki dengeler Ankara'nın beklemediği şekillerde gelişmeye devam ediyor. ABD ile Rusya Suriye'deki kimyasal silahlar için bir formül üzerinde anlaştılar. BM Güvenlik Konseyi ise Suriye konusunda nihayet oy

birliği ile bir karar tasarısı kabul.

Bu arada Suriye’de şeriat için savaşan gruplar ortak açıklama yaparak bu niyetlerini açıkça ettiler ve **Özgür Suriye Ordusu’nun (ÖSO)** ılımlı kanadı ile aralarına set çektiler. Bu da sadece Batı’da değil, bölge yönetimlerinde de alarm zillerinin çalmasına neden oldu.

Sonuçta şeriata dayalı Arap yönetimleri bile **El Kaide** bağlantılı gruplardan derin endişe duyuyorlar. Mısır örneğinde görüldüğü gibi bu yönetimlerin **Müslüman Kardeşler’e** dahi tahammülleri yok. Demokrasi ile hiçbir ilgileri olmayan bu yönetimlerin yakın zamanda devrilmesini beklemek ise ham hayal.

Öte yandan **Hasan Ruhani’nin** İran’da cumhurbaşkanı seçilmesi bölgesel dengeleri değiştirme potansiyeline sahip yeni bir gelişme gibi görünüyor. Bu vesileyle Washington ve Tahran, özellikle Başkan **Obama** ile Ruhani’nin yaptıkları telefon konuşması sonrasında, 34 yıldır gergin olan ilişkilerini düzeltmek için yeni bir araya girmiş bulunuyorlar.

Bu konuda fazla saf olmamak lazım tabii, zira İran’da radikaller hâlâ güçlü. Fakat bu olumlu diplomatik çabaların mayası tutarsa bunun bölge açısından ve özellikle de Suriye için önemli sonuçlarının olacağı kesin.

Suriye’de gelinen nokta Batı ile bölge yönetimlerinin El Kaide bağlantılı radikalizme karşı ortak mücadeleye yöneleceklerinin işaretini de veriyor. Bazılarına garip gelebilir ama, dolaylı yoldan olsa bile, İran’ın da düşman gözüyle baktığı El Kaide bağlantılı gruplara karşı mücadeleye katkıda bulunması gözardı edilemez.

Suriye konusunda tekdüze bir siyaset izleyerek bugünlere gelen AKP iktidarı diplomatik alandaki son gelişmelere soğuk bakıyor. Başlıca nedeni ise, ABD ve Rusya’nın üzerinde anlaştıkları ve **Beşar el Esad’ın** de kabul ettiği formül ile Güvenlik Konseyi’nde kabul edilen tasarının sadece kimyasal silahlarla ilgili olması.

Bu gelişmeler Esad’a karşı herhangi bir yaptırım veya askerî eylem öngörmediğı gibi, Esad’ı resmî muhatap düzeyine yükseltmiş bulunuyor. Oysa AKP iktidarı **“baş düşman”** ilan ettiği Esad’ın herhangi bir çözümün tarafı olmasından son derece rahatsız. Fakat gelişmeleri AKP iktidarı şekillendirmiyor.

Dışişleri Bakanı **Davutoğlu’nun** bölgede **“oyun kurucu”** olma hevesi ise çok gerilerde kaldı. **“Değerli”** mi, yoksa **“değersiz”** ve **“içi boş”** bir **“yalnızlık”** mı, bu tartışmaya açık, ama Türkiye’nin izlediğı politikalar nedeniyle Ortadoğu’da yalnız kaldığı ayyuka çıkmış bulunuyor. Bu arada **“Yeni Ortadoğu”**nun **“sponsorları”** da belli olmaya başladı.

Bunlara ABD’nin yanı sıra, Rusya ve bölgenin güçlü Arap ülkelerinin, hatta İran’ın da dâhil olduğı görülüyor. Türkiye ise şu anda bunların arasında görünmüyor. Bölgede tekrar etkin olmak istiyorsa ki bu mümkün Ankara’nın gelişen yeni dengeleri iyi okuması gerekiyor.

Sonuçta AKP iktidarının Ortadoğu’yu iddia ettiği kadar iyi tanımadığı artık anlaşılmış bulunuyor. Aksi doğru olsaydı Türkiye önemli bölgesel gelişmeler karşısında bu kadar kontrpiyede kalmazdı. Ankara’nın gelişen yeni bölgesel dengeleri kabullenip, Türkiye’nin somut çıkarlarına göre bunlara ayak uydurmaktan başka çaresi yok.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kurtlar Vadisi El Şebab

Semih İdiz 07.10.2013

Nairobi'deki AVM'yi kana bulayan İslami terör örgütü **El Şebab**'a karşı **Somali**'de düzenlenen baskın film senaryolarını aratmıyor. Örgüt sözcüsünün operasyona bir Türk askerinin katıldığına dair iddiası ise akla "**Kurtlar Vadisi El Şebab**" başlığını getiriyor. Ankara bu iddiayı yalanladı elbette, fakat Türklerin komplo teorilerine karşı zafiyetleri düşünüldüğünde, **Polat Alemdar**'ın bu işin içinde olup olmadığını merak etmemek elde değil.

Kaldı ki, **El Şebab**'ın kısa bir süre önce **Mogadişu**'daki Türk misyonuna bir saldırı düzenlediği de biliniyor. Onun için, doğru veya yalan olsun, **El Kaide** bağlantılı örgütün bu iddiası kuşkusuz dizi yazarlarımız için ilham kaynağı olacaktır. Operasyonu gerçekleştirdiği söylenen **ABD** ile **Polat Alemdar**'ın aynı kareye nasıl düştüklerini anlatmak ise artık bu yazarların maharetine kalmış bir şey.

Buraya kadar yazdıklarımız elbette ki "kara mizah". Fakat işin Türkiye açısından çok ciddi bir boyutu da var. Türk askerleri Mogadişu yakınlarındaki baskına dâhil olsalar da, olmasalar da **El Şebab**'ın Türkiye'yi hedef gördüğü ortada. Türkiye'de "**İslamcı**" sayılan bir hükümetin işbaşında olması ise durumu değiştirmiyor. Ne de olsa **El Kaide**'nin can düşmanları arasında şeriat ile yönetilen **Suudi Arabistan** rejimi de var.

Öte yandan **El Şebab**'ın **El Kaide** bağlantılı kuzenleri artık **Türkiye-Suriye sınırında cirit atıyor ve gelecekte Türkiye'ye karşı üs olarak kullanabilecekleri bölgeleri ele geçiriyorlar**. Geçmiş günlerde tek bir çatı altında birleşen bu grupların gözünden bakıldığında, Türkiye ABD müttefiki ve NATO üyesi bir ülke ve sınırları bugün ittifaka bağlı Patriot füzeleriyle korunuyor.

Türkiye aynı zamanda ABD'ye önemli askerî üs olanakları sağlamış olan bir ülke. Dahası Ankara **Esad**'a karşı ABD önderliğindeki bir operasyona katılma konusundaki hevesini de ortaya koydu. Suriye'deki Esad karşıtı radikal İslami gruplar ise bu tür bir operasyona şiddetle karşılar çünkü bunun Esad'a karşı olduğu kadar kendilerine karşı olacağına inanıyorlar.

Bu arada AKP iktidarı ile ABD'nin terör listesinde olan **El Nursa** adlı radikal İslamcı örgütün arası eskisi kadar iyi değil. Dışişleri Bakanı **Davutoğlu** bile bir aralar "**Esad'a karşı en etkin güç**" olduğuna inandığı bu örgütü artık "**Suriye devrimine ihanet etmekle**" suçluyor.

Bütün bunların arka planında Meclis'ten kapsamı geniş tutulan **Suriye tezkeresi** geçirildi. Benzeri **Irak tezkeresi** de yolda. Bunlarla birlikte TSK'nin bölgemizde daha önce hesapta olmayan türden çatışmalara girmesi ve AKP iktidarına kadar genelde uzak durulan Ortadoğu girdabına katılması olasılığı da var artık.

Kim tarafından gerçekleştirildiği hararetli iç tartışmalara neden olan **Reyhanlı** saldırısını unutmayan, bu arada bu radikal unsurların bugüne kadar Türkiye'ye rahatça girip çıkmalarından zaten büyük hoşnutsuzluk duyan halkın bu genel görüntü karşısında endişelenmemesi mümkün değil.

Suriye'deki kriziyle birlikte Türkiye'nin beklenmedik sorunlarla karşılaşması olasılığı her zaman mevcuttu tabii. Ancak, **Ankara Esad'ı devirmeye endeksli tek boyutlu bir politikaya saplanmak yerine, bölgesel gerçekleri de hesaba katan öngörülü politikalar izleseydi durum bugün yine de farklı olabilirdi**.

Suriye'deki karmaşanın yol açtığı insani dram doğal olarak herkesi üzüyor. Savaş her zaman çirkindir. Acısını da masum insanlar çeker. Ancak **tehlikeli coğrafi konumu nedeniyle Türkiye'nin ilk sorumluluğu yine de, sonu belirsiz tehlikeli çatışmalarda taraf olmaktansa, önce kendi vatandaşlarının güvenliğini sağlamak olmalıydı ve olmalıdır**.

Çağdaş Müslüman kadınının giyim mücadelesi

Semih İdiz 14.10.2013

Başbakan Yardımcısı **Hüseyin Çelik** sayesinde kadınları İslami ahlak anlayışına göre “**kapamak**” konusu bizde yeniden tartışmalara neden olurken, şeriat ile yönetilen ülkelerde “**kadınları açmak**” için verilen mücadele sürüyor. “**Açmak**” derken elbette ki kadınları cinsel obje olarak soymaktan veya sadece bir moda tercihi olan dekolte meselesinden söz etmiyoruz.

Kadınların bedenleri üzerindeki prangaların sökülmesi ve arzuladıkları yaşam tarzlarının önündeki engellerin kaldırılmasından bahsediyoruz. Ancak “**dekolte meselesi**” için şu kadarını söyleyebiliriz:

Tüm Arap âleminde izlenen **Lübnan** kanallarını bilenler, modaya son derece düşkün olan özellikle orta sınıf Arap kadınlarının ekranda gördükleri **Nancy Ajram**, **Maya Nasri**, veya bir ara Melih Gökçek tarafından Ankara’ya davet edilen **Haifa Wehbe** gibi “**dekoletaj**” düşkünü sanatçılara nasıl öykündüklerini bilirler.

Ortadoğu’da, bizdeki dinci kesimi de rahatsız eden, Türk dizilerine olan büyük ilgi de bundan kaynaklanıyor zaten. Arap âlemini demir yumrukla elde tutmak isteyen hoca taifesinin ikide bir bu sanatçılara ve dizilere karşı fetva yayınlamaları da boşa değil.

Ancak bu yazıda asıl **İran**’dan ve dün yayımlanan bir söyleşiden söz edeceğiz. Söyleşiyi yapan Suudi Arabistan kökenli **El Şark el Avsat** gazetesi. Ülkesi hakkında birçok soruyu yanıtlayan ise İran’da kadınlar için “**renk devrimi**” başlatmak isteyen **Ayetullah Humeyni**’nin torunu **Zahra Eşragi**.

Eşragi’nin bir diğer özelliği de, eski Cumhurbaşkanı ve İran’daki liberallerin baş temsilcilerinden olan **Muhammed Hatemi**’nin kardeşi **Muhammed-Rıza Hatemi** ile evli olması. Bu nedenle de ılımlı yeni Cumhurbaşkanı **Hasan Ruhani**’yi destekliyor.

Çağdaş bir yaklaşımla “**giyim insanların tavrının bir yansıması olduğuna**” inanan Eşragi, İranlı yetkili kadınların kara çarşafli görüntülerine her zaman karşı çıktığını söylemiş. “**İslam’ı savunmak istiyorlarsa bunu modaya daha uygun peçeler veya elbiseler giyerek de yapabilirler**” diye eklemiş.

Dedesinin de siyahın giyimde iyi bir renk olmadığına inandığını belirten Eşragi, Dışişleri Bakanlığı’nın kara çarşafli kadın sözcüsü **Marziyeh Afkham** hakkında “**Giyim tarzını gözden geçirmesi, daha açık renkler giymesi gerektiğini düşünüyorum. Bir Dışişleri Bakanlığı sözcüsü dünya tarafından izleniyor. Giyim bu nedenle çok önemli**” diye konuşmuş.

İran’da din polisinin giyimleri yüzünden kadınlara karşı şiddet uygulamasını da son derece yanlış bulan Eşragi, karşı çıkılması gereken bu müdahalelerin zaten bir işe yaramadığını ve giyimle ilgili yasakların tümüyle iptal edilmesi gerektiğini söyleyerek şöyle devam etmiş:

“Birkaç gün önce Instagram hesabıma çarşafsız birkaç resmimi koydum. Bazı dindar kadınlar giyim tarzımın uygunsuz olduğunu söylediler. Ben de şu yanıtı verdim: O benim, hoşunuza gitmiyorsa o

zaman bana bakmayın."

Eşragi, ülkesindeki katı kurallara rağmen modayı takip eden dünyanın en şık kadınlarla erkeklerinin Tahran'da bulunduğunu da belirtmiş ki bizce doğrudur ve kısa bir süre önce yurtdışına yaptığı bir ziyaretten sonra bunu daha iyi gördüğünü söylemiş.

Eşragi, televizyonda en çok neyi izlediğine dair bir soruya yanıt olarak da, "**yayınları engellenmediği sürece**" son Hollywood filmleri ile "**Muhteşem Yüzyıl**"ı belirtmiş.

Türkiye'de sığ tartışmalar sürerken çağdaş bir İranlı kadının, üstelik herhangi biri olmayan bir kadının, görüşleri son derece ilginç geldi bize.

Bu sayede meselenin bizdeki dincilerin yansıtmaya çalıştıkları kadar siyah-beyaz olmadığını görmüş olduk.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu bildiğimiz gibi değil

Semih İdiz 21.10.2013

Türkiye'nin başını daha uzun süre ağrıtaçağa benzeyen Suriye denklemi Ankara açısından tümüyle değişti. Lübnan'da kaçırılan pilotların serbest bırakılması için yürütülen "**üçlü müzakereler**" bile **Beşar el Esad**'ın bu denklemin artık kaçınılmaz bir unsuru olduğunu gösterdi.

Özetle **rehine düğümü de Şam'da çözüldü**. Şimdi gözler Suriye için kasımda yapılacak "**Cenevre-II**" toplantısı üzerinde. Bu açıdan da Esad rahat, çünkü ABD ve Rusya tarafından altyapısı hazırlanan ve Avrupa tarafından da desteklenen bu toplantıya katılmayı reddeden o değil.

Dahası BM bile ABD ve Rusya'nın Suriye için ortaya koydukları ve Esad'ın da kabul ettiği kimyasal silahların imhası formülünün işleyişinden memnun. Fakat Türkiye sadece Suriye'de değil Ortadoğu genelinde birçok açıdan kontrpiyede kaldı. Bu arada Suriye'deki el Kaide bağlantılı grupların hamisi olduğu algısı Erdoğan hükümetine yapıştı.

MİT Müsteşarı **Hakan Fidan** aleyhinde ABD basınında yürütülen sindirme kampanyası bile bu algıya bağlanıyor. Sözkonusu haberlerden birindeki ifadeyle "**Erdoğan'ın uygulayıcısı**" olarak görülen Fidan üzerinden Ankara'ya mesaj gönderildiği söyleniyor.

Uluslararası ilişkilerde bir algı oturdu mu onu dağıtmak zor oluyor. Bunu başka ülkeler hakkında olur olmaz algıların yaygın olduğu Türkiye'den de zaten biliyoruz. Bu algı meselesi açısından bir başka güncel örnek de verilebilir.

Suudi Arabistan Suriye'de aciz kaldığı için BM Güvenlik Konseyi'nin geçici üyeliğini reddetmiş. Bu da Riyad açısından özellikle bizdeki dinci kesimlerde "**onurlu bir duruş**" olarak büyük prim yaptı. Zannedersiniz ki Suudi Arabistan dünyanın en demokrat ve insancıl ülkesi ve bunu bir kez daha gösteriyor.

Tabii bunu sadece o ülkedeki değil Bahreyn'deki Şiilere de bir sormak lazım. Suudi Arabistan BM'deki bu adımını gerçekten **"insanlık"** adına mı attı, yoksa İran ile mezhep bazlı bölgesel rekabetinde işler istediği gibi gitmediği için duyduğu hoşnutsuzluğu bu şekilde dışa mı vurdu, asıl sorulması gereken budur.

Ortadoğu'da siyaset ne yazık ki masum insanlar açısından hep acı sonuçlar vermiştir. Bu bölge demokrasi ve insan haklarını yaşam biçimi olarak özümsemekten hâlâ çok uzak. Seçim sandıklarının kurulması da bu durumu değiştirmiyor.

Sonuçta **Muhammed Mursi** sandıktan çıktı fakat zamane bir **Ortadoğulu Robespierre** gibi, **"kutsal devrimi koruma adına"** kısa süre içinde baskıcı eğilimlerini yansıtmaya başladı. Din adına hayata geçirmeye çalıştığı dışlayıcı siyasetiyle Mısır'daki anti-demokratik askerî darbeye zemin hazırladı.

Bu darbeyi destekleyenlerin başında kim vardı? Şu anda BM'deki duruşu yüzünden dinciler arasında takdir toplayan Suudi Arabistan'dan başkası değil. Peki, Ortadoğu'da masum insanlar açısından hep acı sonuçlar veren bu genel durumdan sadece ABD ve İsrail mi sorumlu?

Din ve mezhepçilik nedeniyle bölgede insanların birbirlerine yaptıkları şeylerin, ki bunun en acı örneklerini Suriye ve Irak'ta görüyoruz , hiç mi katkısı yok bu kaos ortamına? Sonuçta kim kimi çıkarları için kullanıyor? Batı mı bölgesel kurulu düzeni kullanıyor, yoksa bu düzen mi çıkarları uğruna Batı'yı kullanıyor?

Uzun lafın kısası Ortadoğu bizde bilindiği gibi bir yer değil. Arzulanan demokrasi ve insan haklarına kavuşması için de daha çok devrime ihtiyaç var. Bu uzun vadede olacaktır ama bugünden yarına olmayacak. Bölgedeki mevcut düzenin dayalı olduğu gerçekleri kabullenmedikçe ve bölgesel politikalarını buna göre ayarlamadıkça AKP iktidarının Ortadoğu'da arzuladığı gibi ilerlemesi zor görünüyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türban ile yükselen demokrasi çıtası

Semih İdiz 04.11.2013

Türkiye son dönemde türban konusunda birkaç eşiği birden geçti. Türbanın TBMM'ye girmesi bunların kuşkusuz en önemlisi. Bu eşiğin nispeten sessiz sedasız geçmiş olması sevindiricidir. 14 yıl önce yaşananlar bazılarının ekmeğine yağ sürmekten başka bir işe yaramadı.

Kasım 2002 seçimleri sonrasında ortaya çıkan görüntüyü **"fakir fukaraya bedava kömür, un dağıtarak oyları kaptılar"** diyerek açıklamak mümkün değil. İşin içinde çok daha karmaşık olan sosyolojik faktörler var. Tüm araştırmalar ağırlıklı olarak dindar ve muhafazakâr bir topluma sahip olduğumuzu ortaya koymuştur.

AKP elbette ki sırf türban meselesi yüzünden oy kazanmadı. Fakat bu konunun kendileri için temel bir dava olduğunu Başbakan Erdoğan konuyla ilgili her açıklamasında ortaya koymuştur. AKP meseleyi zamana yayarak optimal ânı bekledi ki o da şimdiymiş.

CHP içinse bu mesele laiklik- dincilik ekseninde bir temel gösterge olmuştur. Ancak 14 yıl öncesini hatırlayan CHP kurmayları tepkilerini bu kez ölçülü tuttular. Meclis'teki diğer partilere gelince onlar açısından zaten bir

sorun yoktu.

Sevindirici bir diğer husus ise AKP'nin türban meselesini "**demokratik haklar**" ve "**kişisel özgürlükler**" zeminine oturtmuş olmasıdır. Parti kurmaylarının son bir hafta içinde bu kavramları çok telaffuz ettiklerini gördük. Bu arada Erdoğan ateistlerin haklarını bile savunma vaadinde bulundu.

Özetle AKP iktidarı türban meselesiyle kendisi açısından demokrasi ve bireysel haklar çitasını daha da yükseltti. Bu konulardaki samimiyetini ölçmek açısından muhalefete de önemli bir koz vermiş oldu.

Bireylerin laik olmak zorunda olmadıkları, ama devletlerin laik olması gerektiği Erdoğan'ın kendi sözüdür. İngilizce de "**Put your money where your mouth is**" derler. Kaba çevirisi "**paranı ağzının olduğu yere koy**"dur. Türkçede fazla bir şey ifade etmeyebilir, ama anlamı "**konuştüğün gibi davran**"dır.

Son AB ilerleme raporu AKP iktidarı açısından atılan bazı reformist adımları övmüştür. Fakat Türkiye'nin demokrasi ve insan hakları açısından devam eden açıklarını da sıralamıştır. Özetle Erdoğan hükümetinin demokrasi ve insan hakları adına yapması gereken daha çok şey var.

Bu arada kendisi için bir hoşgörü kültürünü geliştirmesi gerekiyor. Erdoğan siyasi söylemi itibarıyla birleştirici değil, ayrıştırıcı olmuştur. "**Al ananı git**" diye başlayarak, Mısır'daki gösterilerde polis tarafından öldürülenlere sempati duyarken, Türkiye'de polis tarafından öldürülen genç Türk vatandaşlarına antipati duyma noktasına varmıştır.

Erdoğan, Fransız düşünürü **Bernard-Henri Lévy**'nin, demokrasinin sandıktan ibaret olmadığına dair sözlerini de muhaliflerine karşı çok kullandı. Yandaşları da Erdoğan'ın yolundan giderek "**bunların demokrasi anlayışı işte bu kadar**" söylemini geliştirdiler. Bu arada Lévy'nin Yahudi olduğunu şu veya bu şekilde anımsatmayı da ihmal etmediler.

Fakat burada dürüst olmayan bir durum söz konusu. Lévy "**demokrasi sandıktan ibaret değildir**" deyip bırakmadı meseleyi. AKP'liler bunu nedense söyleyemiyorlar. Lévy "**demokrasi aynı zamanda bir değerler silsilesidir**" dedi.

Özetle gerçek demokrasiden söz ediyorsak, sandıktan çıkmış olmak size oy vermeyenlere ve sizin gibi düşünmeyenlere karşı ayrımcı, baskıcı ve müdahaleci olma hakkını vermiyor.

"**Türban**" denince demokrasi ve bireysel haklar adına mangalda kül bırakmayan AKP, gerçek demokrasinin bu olmazsa olmaz koşulunu özümsemediğini kanıtlamak zorunda şimdi. Bu açıdan samimi olduğunu ispatlaması için daha yapması gereken çok şey var.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan nereye koşuyor

Semih İdiz 11.11.2013

Kendisini seversiniz veya sevmeyersiniz fakat Başbakan Yardımcısı ve Hükümet sözcüsü **Bülent Arınç siyaset panoramamızda herhangi birisi değil**. Herkesi şaşırtan beklenmedik çıkışıyla da zaten kendisi de bunu anlatmaya çalıştı. Bu nedenle **Arınç'ın Başbakan Erdoğan'a ilişkin sitemi hafife alınıp bir yana atılacak türden değil**.

Arınç dolaylı yoldan, **"Beni yok sayarsan ben de seni yok sayarım ve gerekirse zorda bırakmaktan çekinmem"** demiş oldu. Üstelik devletin televizyonundan. Özetle, liberallerin nominal desteğini kaybetmiş olan Erdoğan'ın, kıdemli yoldaşlarını dahi mahcup edip kontrpiyede bırakma pahasına takındığı ayrıştırıcı tutumlar artık iyice sırtmaya başladı.

Arınç'ın sözleri, sırf sandık sonuçlarına bakıp demokrasinin temel felsefesini yok sayan bir yaklaşımla, **"güç bende"** diyen **"tek adam"** çağrışımlı antidemokratik tavırların Adalet ve Kalkınma Partisi içinde bile artık huzursuzluğa yol açtığını açıkça ortaya koyuyor.

AKP'de Erdoğan'a karşı bugüne kadar pek ses çıkmadıysa bunun siyasi ikbal uğruna olduğunu tahmin etmek güç değil.

Fakat durum değişiyor olabilir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Kuzey Afrika kampanyasının başarıyla sonuçlanması üzerine **Winston Churchill**'in söylediği bir sözü var. **"Bu, işin sonu değil. Sonun başlangıcı bile değil. Fakat başlangıcın sonu olabilir"** demiş. Arınç'ın sert sözlerinden sonra birçok kişi aynı şeyi Erdoğan açısından merak ediyor.

Erdoğan'ın bugünden yarına gitmesi elbette ki beklenmiyor. Hâlâ sahip olduğu güçlü desteği azımsamak için de saf olmak gerekir. AKP'nin birkaç ay sonra başlayacak ve 2015'te sona erecek uzun seçim sürecine de güçlü girdiği malum. Ancak **kendi cenahında da sorunlar yaşamaya başlaması, Erdoğan için başlangıcın sonuna işaret ediyor olabilir**.

Erdoğan özellikle dindar kitlelerin sevgisine hâlâ sahip olabilir. Çıkarıcı sermaye gruplarının desteğine de sahip olabilir. Fakat kendisine oy vermeyenler açısından ki toplumun yarısıdır bu bir **"nefret objesine"** dönüştüğünü inkâr etmek de güç.

Peki neden?

Sorunun yanıtı bizce basit. Daha önce de çeşitli vesilelerle söyledik. **Erdoğan demokrat değil. Yapısı ve ideolojik saplantıları nedeniyle de olamaz**. Çelişkili gibi görünebilir ama demokrat olmadığını sürekli sandığa işaret etmesinden anlıyoruz. Geçtiğimiz günlerde **"sınırlar ötesi öfkesini"** Helsinki'de bir Finli gazeteciye çevirdiğinde de bunu gördük.

Kısacası **Erdoğan "çoğunlukçuluk" ile "çoğulculuk" arasındaki siyaseten son derece önemli olan farkı anlayabilmiş değil veya anlamak istemiyor**. **"Sandıktan ben çıktım, onun için istediğimi yaparım"** demekle, **"sandıktan çıktım ama çoğulcu bir demokrasimiz var onun için herkesin çıkarlarını kollamakla mükellefim"** demek çok farklı şeyler.

Başka bir ifadeyle **"çoğunlukçuluk"** demek **"popülizm"** demektir. Erdoğan'ın yaptığı da budur. **"Popülizm"** ise **"çoğulculuğun"** düşmanıdır. Bazılarına güç gelse de burada anlaşılmayacak bir şey yok. Bunu bugün Avrupa'da, özellikle de Fransa'da, İslam düşmanlığını kullanarak siyaseten ilerleme sağlayan aşırı sağdan biliyoruz.

Erdoğan'ın demokrasi ise o zaman **Marine Le Pen**'inki de demokrasidir. Resme doğru bakıp doğru konuşacaksak **Erdoğan bugün "yapmadığını" iddia ettiği her şeyi yapıyor. Toplumunu etnik, mezhepsel ve**

yaşam tarzları açısından ayrıştırıp germeye devam ediyor.

Kendi din eksenli dünya görüşünü kendisi gibi düşünmeyenlere empoze etmeye kalkışıyor. İnsanların özel yaşamına hukuk dışı yollardan karışmayı da “**muhafazakârlık**” adına bir “**görev**” sayıyor.

Uzun lafın kisası, **Erdoğan’ın nereye koştüğünü bilmiyoruz ama Türkiye’yi götürmekte olduğu yerin iyi olmadığı gün gibi ortada.**

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Yeni Türkiye inşa edilirken’ unutulmaması gereken

Semih İdiz 18.11.2013

Diyarbakır’da hafta sonunda gerçekten tarihî bir günün yaşanıp yaşanmadığını yine tarih gösterecek. Ancak yaşananları azımsamak ve kötülemek doğru değil. Sonuçta 10 yıl önce düşünölemeyecek sahnelere tanık olduk.

MHP, CHP ve BDP kanadından bu yaşananlara şiddetle karşı çıkanlar var tabii. Demokratik ölçüler içinde kaldığı sürece bunları hoş görmek lazım. Bu arada Başbakan Erdoğan’ın burada seçimlere dönük yatırım yaptığını inkâr etmek de saflık olur.

Bunlara rağmen, yaşanan duygusal sahnelerin Türk- Kürt uzlaşması açısından ayrıştırıcı değil, uzlaştıracı olduğunu inkâr etmek insafsızlık olur. İnsan keşke bu tür tabular 15 yıl önce yıkılabilseydi diye düşünmeden edemiyor.

Yıkılmış olsaydı, akan kanın, yapılan işkenceyle kötü muamelenin, özetle, sosyolojinin kanıtlanmış kanunlarına göre dünyanın neresinde olursa olsun, zulmün eninde sonunda neden olduğu acılar önemli ölçüde önlenebilirdi.

Nedense bazı şeyleri geç kavırıyoruz. **Winston Churchill** Amerikalılar için, “**Her zaman doğru yolu bulurlar,**” demiş. “**Ancak, tüm diğer seçenekleri denedikten sonra**” diye de eklemeyi ihmal etmemiş. Sanki bizim için de geçerli bir söz.

Toplumun önemli kısmından tepki almadan bu tabuları yıkmak bir “**siyasi şov**” olarak AKP’ye nasip olduysa, bunu bugün hazmedemeyenlerin herhalde yapmaları gereken bir muhasebe var.

Kürt sorununu demokratik yollardan çözmek açısından işin hâlâ başındayız ve yapılacak daha çok şey var. Bunlar da kararlı liderlik gerektirecek. AKP iktidarı için çıtayı iyice yükselten yine Erdoğan olmuştur.

Erdoğan Diyarbakır/Amed konuşmasında Kürt, Türk, Zaza ve Arap “**kardeşlerine**” seslenerek “**Bu Cumhuriyet senin Cumhuriyetindir**” ve “**bu devlet senin devletin**” dedikten sonra şunları söyledi:

“Artık kimse kimseyi hor göremez. Kimse kimseye ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapamaz. Hiçbir kültür, hiçbir kimlik inkâr edilemez. Yeni Türkiye’de ayrımcılık, öteleme, horlama olamaz. İnkâr, ret asimilasyon olamaz, olmayacak. Bu topraklarda nifak, ayrışma, nefret, ötekileştirme olmayacak.”

Bunlar alkışlanacak sözlerdir. Ancak Erdoğan'ın seçim sonrasında yaptığı balkon konuşmalarında verdiği fakat tutmadığı sözler gibi havada mı kalacak? Merak edilen budur şimdi.

Meselenin farklı bir boyutu da var.

Cumhuriyet elbette ki hepimizin. Ancak "**hepimiz**" derken sadece Kürt, Türk, Zaza ve Arap kökenlilerden söz etmek yetmiyor. Cumhuriyet aynı zamanda değişik inançlara sahip olanların, yaşam tarzlarına müdahale edilmesini istemeyenlerin, kısacası din eksenli ayrımcılık ve asimilasyon çabalarına karşı çıkanlarıdır.

Kürt sorunu Türkiye'nin yarayan kanası olabilir. Ancak ülkemizin tek sorununun bu olmadığı, toplumsal barış için daha yapılması gereken çok şeyin olduğu gün gibi ortada.

Türkiye inanç, ırk, mezhep ve yaşam tarzları açısından heterojen bir ülkedir. Bu açıdan genelde homojen yapıya sahip olan çoğu Avrupa ülkesinden ziyade Amerika'ya benziyor.

Peki, Erdoğan, Kürtlere uzattığı eli, farklı düşünen ve yaşayan, kendisi için "**nefret objesi**" olduklarını açıkça belli ettiği kesimlere de uzatabilecek mi? Her zaman sözünü ettiği "**ileri demokrasinin**" olmazsa olmaz koşullarına gerçekten saygı gösterecek mi?

Bunu yapamazsa, Diyarbakır'da verdiği sözlerin ve dile getirdiği temennilerin bir yere gidemeyeceğini, sevinç ve umut için dökülen gözyaşlarının da boşa akmış olacağını görmek için dâhi olmak gerekmiyor.

Mademki, kendi ifadesiyle, "**Yeni Türkiye'yi inşa ediyor**" o zaman bunu da unutmaması gerekiyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır'la da ipler koparken...

Semih İdiz 25.11.2013

Erdoğan'ın Mısır tavrı AKP tabanı açısından memnun edici olabilir. Ancak, Mısır'la geline nokta, İran ile varılan anlaşmanın da gösterdiği gibi, Ortadoğu'da önemli gelişmelerin yaşandığı bir âna rastlıyor.

Arap âleminin başını çeken bir ülkenin böyle bir zamanda Türk büyükelçisini kovarak diplomatik ilişkileri asgariye indirmesi, neresinden bakılırsa bakılsın, Ankara için diplomatik başarısızlıktır.

Türkiye, Mısır ordusunun Müslüman Kardeşler'e karşı gerçekleştirdiği katliamı protesto etmek amacıyla Kahire büyükelçimizi danışmalar için geri çağırmıştı. Bu o sırada gerçekten ilkeli bir duruş gibi görünüyordu. Mısır'ın misilleme olarak Ankara'daki büyükelçisini geri çağırması ise beklenen standart bir adımdı.

Ancak Türkiye kısa bir süre sonra büyükelçisini geri gönderirken, Mısır aynısını yapmadı. Böylece, "**Sen elçini geri göndermek zorunda kaldın ama ben o durumda değilim**" demiş oldu. Başbakan Erdoğan'ın sözlerine kızarak Türk büyükelçisini kovan ve ilişkilerinin düzeyini indiren yine Mısır oldu.

Oysa Erdoğan Mısır konusunda samimi olsaydı, büyükelçiye geri çekip ilişki düzeyini indiren tarafın aslında Türkiye olması gerekirdi. Belli ki Türkiye'nin hem Ortadoğu'daki, hem de Mısır'daki çıkarları buna el vermedi.

Bu yüzden Erdoğan'ın nefret ettiği "**diplomasi satrancında**" Kahire şu anda önde görünüyor.

Mısır'ın Türkiye'ye karşı bu adımını özgüvenle atabilmesinin somut nedenleri de var tabii. Bunların başındaysa, Müslüman Kardeşler'i deviren Mısır ordusunun, Türkiye hariç, bölgedeki hiçbir ülke tarafından lanetlenmemesi geliyor.

Aksine, başta Suudi Arabistan olmak üzere, çoğu Arap ülkesi darbeyi alkışlamakla kalmadı, buna yapanlara her türlü desteği vermeye devam ediyor. Bu ülkeler kuşkusuz Kahire'nin Türkiye'ye karşı son tasarrufunu da "**içişlerine karşına çabaları karşısında Ankara'ya verilen ilkeli bir yanıt**" olarak gördüler.

Buları görmezden gelmeyi tercih eden Erdoğan ise, örneğin Suudi Arabistan yerine, "**darbeye darbe diyemediği için**" Batı'ya yüklenmeyi tercih ediyor. Belli ki yapısı itibarıyla Batı-düşmanı olan İslamcı tabanını memnun eden budur.

Batı'nın uluslararası ilişkilerde "**çıkarcı**" olduğunu bilmek için dâhi olmak gerekmiyor tabii. İstesek de istemesek de uluslararası ilişkilerin özünde hâlâ bu yatıyor. Bu nedenle Ortadoğu gerçeğini Ankara'dan çok daha iyi kavrayan Batı, Mısır'daki askerî yönetim ile çalışmayı kabul etti.

ABD, Dışişleri Bakanı **John Kerry**'nin Kahire'ye yaptığı ve o ülkede geline nokta Müslüman Kardeşler'in çarpık demokrasi anlayışına bağladığı son ziyaretiyle bunu gösterdi.

Demokratik hassasiyetleri zaten olmayan Rusya da aynısını geçtiğimiz günlerde Dışişleri Bakanı **Sergey Lavrov**'u Kahire'ye göndermek suretiyle gösterdi. Arkasına bu tür desteği alan Kahire'nin Türkiye'den çekinmesi için hiçbir nedeni yok.

Ankara şu sıralar, yanlış politikaları nedeniyle "**değerli yalnızlığa**" düştüğü Ortadoğu'ya, Davutoğlu'nun son Washington ziyaretinin de gösterdiği gibi ABD'nin dümen suyunda olsa bile, aktif bir oyuncu olarak dönmeye çalışıyor.

Bunu Irak ve İran ile yaşanan son yakınlaşmada da görüyoruz. Ancak Mısır gibi kilit bir bölge ülkesiyle iplerin kopması hâlinde bu açıdan fazla ilerlemeyeceği aşîkâr. Sonuçta hiç kimse darbecileri sevmez, ancak dünyamız hâlâ ideal bir yer değil.

Tabanı kendisini alkışlayadursun, ama Erdoğan dünya gerçeklerini kollayarak soğukkanlı bir şekilde, partisinin değil, Türkiye'nin çıkarlarına göre davranmayı öğrenmedikçe, Ankara dış politika açısından zemin kaybetmeye mahkûm görünüyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk- Kürt işbirliği ile gelen istikrar

Semih İdiz 02.12.2013

Bağdat- Ankara hattında ilişkileri düzeltme çabalarının sürdüğü bir sırada Türkiye'nin Kuzey Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KBY) ile bir dizi enerji anlaşması imzaladığı haberleri ortamı yine gerdi. **Nouri El Maliki**

hükümetinin bu haberlerden pek memnun kalmadığı anlaşılıyor.

Kuzey Irak petrollerinden merkezî hükümetin payına düşecek gelirin Bağdat'a transfer edilmek üzere Türkiye'de bir bankaya yatırılması gibi formüllerin de Irak yönetimini tatmin etmediği görülüyor.

Maliki hükümeti, Türkiye ile KBY arasındaki anlaşmaların Irak'ın egemenliğini ihlal ederek ülkenin bütünlüğünü bozduğunu savunuyor. Tarihin garip bir cilvesi olarak, Türkiye'nin bir aralar bağımsız Kürdistan'ı kurmaya çalışmasından endişelendiği ABD de bu konuda Bağdat'ı destekliyor.

Ankara ve Erbil ise attıkları adımların Irak anayasasına uygun olduğunu söylüyorlar. Ankara- Erbil- Bağdat hattında yeni bir anlayışı gelişmedikçe bu açmaz süreceğe benziyor. Ancak, Kürt yönetimiyle varılan anlaşmalar ve Diyarbakır'daki son Erdoğan- Barzani buluşmasının da gösterdiği gibi, Ankara ile Erbil, ilişkilerini her şeye rağmen geliştirmeye kararlı görünüyorlar.

Dışişleri yetkilileri bu ilişkiler konusunda Bağdat'ın da ikna edilmeye çalışılacağını söylüyorlar. Maliki'nin yakında Ankara'ya yapacağı ziyareti gerçekleşirse tabii ve Başbakan Erdoğan'ın Bağdat'a yapacağı iade ziyareti sırasında buna ağırlık verileceği belirtiliyor.

Bu arada Bağdat'ın ikna edilebileceğine de inanılıyor. Bu inancın temelindeyse Irak'ta artan mezhepsel şiddete ve bundan kaynaklanan istikrarsızlık yatıyor. Bu durum nedeniyle Bağdat'ın aslında zayıf konumda olduğu belirtiliyor.

Buna dayanılarak da Maliki'ye Ankara- Erbil- Bağdat hattındaki işbirliğinin Irak'ın bölünmesine değil istikrarına katkıda bulunacağı anlatılmaya çalışılacak. Bağdat gerçekten ikna olur mu, belli değil tabii. Sonuçta burası evdeki hiçbir hesabın karşısına uymadığı Ortadoğu.

Türkiye'nin KBY ile gelişen ilişkileri aynı zamanda Ankara'nın, ABD işgalinden sonra ortaya çıkan Irak gerçeğine göre hareket ettiğini gösteriyor. Türkiye'nin desteği olsa da, olmasa da Kuzey Irak ister "özerk," ister "bağımsız" diye tanımlansın farklı bir statüye sahip artık.

Türkiye'nin bu statüdeki sınırdaş bir bölgenin hem enerji, hem Kürt sorunu, hem de sınır güvenliği açısından sağladığı avantajları, sırf tarihten gelen vehimlerle, gözardı etmesi ise gerçekçi olmazdı.

Özetle Erdoğan hükümeti, kendisini Ortadoğu'da yalnızlaştıran hatalarına rağmen KBY ile ilişkilerini "**reel politika**"nın gereklerine göre geliştiriyor. Çoğu kişiyi memnun etmese de uluslararası ilişkiler açısından tek geçer akçe hâlâ ulusal çıkara hizmet eden "**reel politikadır**".

Irak'ın toprak ve siyasi bütünlüğü elbette ki Türkiye açısından da önemli ama bu konuda bir tehlike varsa suçlu olan Ankara değil, ülkenin gerçeklerine göre hareket etmeyen Maliki hükümetidir.

Washington'un da kabul ettiği gibi Şii ağırlıklı Irak hükümeti azınlık Sünnilere karşı ayrımcı değil birleştirici politikalar uygulasaydı, ayrıca Şiilerden sonra ülkenin ikinci en büyük kesimini teşkil eden Kürtlerle ilişkilerini bu demografik gerçeğe göre geliştirseydi, Irak'ın durumu bugün çok daha iyi olabilirdi.

Arapların kendi sorunlarını çözmemelerinin bedelini Türkiye ödememeli. Erdoğan hükümeti de mezhepsel saplantılardan kurtulup, KBY ile ilişkilerinde olduğu gibi, Ortadoğu genelinde de mevcut gerçeklere göre davranmalı. Sonuçta ne Mısır'ı, ne de Suriye'yi kurtaracak olan Türkiye'dir. Bunun artık anlaşılmış olması gerekir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nelson Mandela

Semih İdiz 09.12.2013

Türkiye'deki tepkileri dünyadaki tepkilerle karşılaştırdığımızda Nelson Mandela'nın Türkler için çok fazla bir şey ifade etmediği anlaşılıyor. Mandela'nın ölümü üzerine yapılan yorumlar ise daha çok 1992'de Atatürk Barış Ödülü'nü reddetmiş olması üzerine oturtuldu.

O zaman da yazmıştım. Kürt sorunu çerçevesinde baskı ve adaletsizliklerin kol gezdiği bir sırada, yabancılar tarafından PKK'ya benzetilen Afrika Ulusal Kongresi'nin manevi liderlerine bu ödülü vermek için gerçekten bilgisiz olmak gerekiyordu.

Mandela ise Kürtlerin varlığını dahi reddeden Türk devletinin kendisini kullanarak uluslararası saygınlık kazanma çabasını deşifre etmiş, "ben bu oyunda yokum" demişti. Bunun üzerine, mesleği gereğince dünyayı güya tanıyan bir diplomatımızın "Daha dün ağaçtan inen bir maymun neden anlar ki?" dediğini hiç unutmam.

Bu utanç verici sözler Güney Afrika'daki en koyu beyaz ırkçıyı aratmayacak nitelikteydi. Bazı önde gelen gazetelerimizin o sırada Mandela aleyhine attıkları çirkin başlıklar ise işin cabasıydı.

Bu nedenle, Dışişleri'nin yayınladığı ve Mandela'yı "Evrensel insanlık değerlerinin ileri götürülmesinde büyük pay sahibi efsanevi lider ve devlet adamı" diye tanımladığı başsağlığı mesajını okurken, insan kaçınılmaz olarak "tarih işte bazılarının sözlerini kendilerine böyle yutturur" demekten alamıyor kendisini.

Peki, neyi temsil ediyordu Mandela? Her şeyden önce silahlı direnişe karşı olan ve pasif direnişe inanan bir Mahatma Ghandi değildi. Ezilenlerin zulüm karşısında başka çareleri yoksa silahla direnmeleri onun için hem doğaldı, hem de bir zorunluluktı. Bu açıdan bakıldığında daha çok bir Che Guevara'ydı. Bu nedenle de beyazlar tarafından uzun yıllar "terörist" olarak görüldü.

Ancak Mandela, bugün müze olan Robben Adası'ndaki 27 yıllık esaretinden 1990'da kurtulmasından ve 1994'te Devlet Başkanı seçilip ırkçı Apartheid sistemini yıkmasından sonra, içinde bir Ghandi'yi de barındırdığını kanıtladı.

Siyahîlerin, kendilerine 10 yıllar boyunca hayvan muamelesi yapan Avrupa kökenli ırkçı yerleşimcilere karşı intikam duygularıyla harekete geçmelerini, özetle şiddete ve tersten ırkçılığa yönelmelerini önledi.

Mandela'nın ülkesinde barışı sağlayan yöntemlerden birini Clint Eastwood'un yönetip, başrolünü Morgan Freeman'ın oynadığı "Invictus" (Yenilgisiz) filmi çarpıcı bir şekilde ortaya koyuyor. Onca akan kan ve bundan doğan nefretten sonra bunu başarmak ancak asrın liderleri olacak kişilere mahsus bir başarıdır.

Özetle Mandela esaretten kurtulup ırkçı düzeni yıktıktan sonra, Ghandi şapkasını giyerek, siyah, beyaz tüm Güney Afrikalıların vatandaşı olmaktan gurur duyacakları demokratik bir cumhuriyetin temelini attı.

Bugün bir Charlize Theron en az 2008’de kaybettiğimiz dev isim Miriam Makeba kadar bu ülkenin vatandaşı olmaktan gurur duymaktadır. Mandela da bunun için tüm dünyada insanlık adına saygı ve hayranlık uyandıran devasa bir isimdir.

Güney Afrika bugün elbette ki hâlâ tüm sorunlarını çözebilmiş değildir. Irkçılık bağlamında olmasa da sosyal adaletsizlikler ekseninde ciddi sorunlar sürüyor. Geçen yıl 34 kişinin katledildiği madenciler grevi ise hâlâ akıllarda.

Ancak bu sorunları düzeltmek de Mandela’nın barışçıl yolundan gidecek olan Güney Afrika’nın yeni nesillerine aittir.

Bu arada bizde hiç bilinmeyen nedenlerle Fethullah Gülen hareketi de Mandela’ya hayranlık duyarak müteşekkirdir. Bu konuya girecek yer yok burada, ancak tüyo vermemiz gerekiyorsa, sadece “Nizamiye Külliyesi” ve “Ali (Katırcıoğlu) Amca” diyelim, ilgilenenler gerisini araştırsınlar.

Şu kadarını söyleyebilirim: Ali Amca’ya “Mandela’yı ilk gördüğünde ne hissettin” diye sorduğumda “Soluğum kesildi, kendisine sadece sarılıp gözyaşı dökebilmişim” demişti.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi adına demokrasiyi zedelemek

Semih İdiz 16.12.2013

Başbakan Erdoğan, Meclis’teki Bütçe görüşmeleri sırasında da yaptığı gibi, artan bir şekilde seçim sandığına işaret ederek “demokrasi” ile “milli iradeyi” vurgulayan açıklamalarda bulunuyor.

Bunu yaparken seçimlerde kendisinin ve partisinin başarılı olmasını engelleyecek güçlere karşı tedbir alıyormuş gibi bir hava yansıtıyor. Seçimleri kazanacağından o kadar emin ki, bu başarının ancak sandık dışı yollarla engellenebileceğine dair bir endişe yansıtıyor.

Gezi’cilere ve muhalif basına duyduğu öfkenin arkasında da kuşkusuz bu vehmi yatıyor. Erdoğan’ın çok sınırlı demokrasi geleneği olan Mısır’daki darbeye demokrasi adına göz dikmiş olması da bu çerçevede dikkat çekiyor.

Muhammed Mursi’nin, seçim sandığına güvenerek, kendisine verdiği ve Mübarek’i aratmayan yetkiler ile yeni anayasasının hazırlanması aşamasındaki anti-demokratik adımları ortadayken, bunları ve neden oldukları toplumsal karmaşayı ise hasıraltı ediyor. Mısır’da sanki onlarca yıl var olan bir demokratik düzenin yıkılmasına üzülüyormuş gibi davranıyor.

Bu arada kendisini dünyada alay konusu yapma pahasına Yahudi kökenli Fransız düşünürü Bernard-Henri Lévy’nin doğru olan bir sözünü kullanarak, Mısır’da olanları fantastik bir şekilde İsrail’in düzenlediği bir

komploya bağlamış bulunuyor.

Ortadoğu'daki son çarpıcı gelişmeler ışığında Erdoğan'ın bu mantığını bir adım ileri götürüp bu komponun sadece İsrail tarafından değil, Müslüman Kardeşler karşıtı olan Suudi Arabistan ve İran'ın da katılımlarıyla gerçekleştiğini iddia etmek de mümkün tabii.

Lévy Haziran 2011'de Tel Aviv'de düzenlenen bir konferans sırasında, demokratik güdülerinden kuşku duyduğu Müslüman Kardeşler'in Mısır seçimlerini kazanması olasılığından duyduğu hoşnutsuzluğu ifade etmiş, demokrasinin sandıktan ibaret olmadığını, aynı zamanda önemli ortak değerlere dayandığını söylemişti.

Fakat Lévy'nin seçimlerin sandıktan ibaret olmadığına dair sözleri Erdoğan için fazlasıyla yetmişti. Erdoğan, Fransız düşünürün demokrasinin aynı zamanda bir değerler sistemi olduğuna dair sözlerini ise yok saymıştı. Dünyaca tanınan bir düşünürün sözlerinin siyasi amaçla seçici bir şekilde kullanılmasının entelektüel dürüstlüğe pek sığmadığı ortada.

Oysa demokrasi gerçekten de Lévy'nin dediği gibi ve Erdoğan'ın hiç hoşuna gitmediği anlaşılan değerlere dayalıdır. Bunların başında da elbette ki basın özgürlüğü ile bireylerin demokratik gösteri haklarına saygı göstermek gibi temel ilkeler geliyor.

Demokratik gösterilere bulaşan marjinal kişilerin aşırılıklarını sokağa dökülen kitlelere bir bütün olarak teşmil etmek ise elbette ki demokrasi adına iyi niyete delalet etmiyor. Kaldı ki basına yansıyan Gezi iddianamesinin gelecek yıllarda hepimizi utandıracağını bugünden görmek için münecim olmak gerekmiyor.

Erdoğan bu gösterilere katılanların yanı sıra asli işini yapan basını kendisine karşı düzenlenen komponun mağaları olarak görüyor. Bu nedenle de bireylerin ve basının demokratik rejimlerdeki en temel haklarını "milli irade" adına çeşitli yollardan engellemeye çalışıyor.

Oyların yarısını almış olsa da bunun nasıl "milli iradeyi" temsil ettiğini, kendisini seçmeyenlerin bu durumda ne olduklarını açıklama gereğini ise pek duymuyor. Yurtdışından bu nedenlerle gelen ve kendisini otoriter olarak gösteren eleştirilere karşı da tahammülsüzce ateş püskürüyor.

Bu eleştirilerde bulunanları da, ne olduğunu kimsenin anlayamadığı meçhul bir "uluslararası faiz lobisine" hizmet etmekle suçluyor. Bunları yaparken de Lincoln'ın dediği gibi, herkesi olmasa da, bazılarını her zaman kandırabileceğine inanıyor.

Buna demokrasi adına demokrasiyi zedelemekten başka bir şey denemez.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asıl 'komplo', örtbas etme ve dikkati dağıtma çabalarıdır

Başbakan Erdoğan öyle bir durumla karşı karşıya bırakıldı ki, batağa saplanan biri misali ne yapsa kendisi için kötü görünüyor. Dört bakanının ağır ithamlarla suçlanıyor olmasıyla ciddi şekilde sarsılan itibarı, polis şeflerinin alelacele görevden alınıp bu devasa yolsuzluk soruşturmasına müdahale edebilecek ek savcıların atanmasıyla iyice bozuldu.

“Adli Kolluk Yönetmeliği”nin hükümeti koruyacak şekilde apar topar değiştirilmesi ve Emniyet’in hükümet talimatıyla basına kapanması ise bu imaj erozyonunu sadece hızlandırmıştır. Yerli basının özgür kanadıyla yabancı basının konuyu bu açılardan irdeliyor olması bunu kanıtlamaya yetiyor zaten.

Bu gibi **“kör gözüm parmağına”** türünden adımların atılabilmesi, ancak hesap verme geleneğinin zayıf olduğu az gelişmiş demokrasilere has şeylerdir. Erdoğan’ın **“ileri demokrasi”** iddialarının da ne kadar boş olduğu bu sayede kanıtlanmıştır. AKP’nin doğal seçmen tabanının vicdanlı kesimlerinde bile bu hamlelerin sorgulanıyor olması gerekiyor.

Gezi olaylarında olduğu gibi Erdoğan konuyu yine iç ve dış güçlerin ortakça tertipledikleri bir komploya bağlayarak bu skandaldan sıyrılacağını sanıyor. Ekonominin ciddi şekilde sarsılması karşısında, fantastik teoriler üretmeye yatkın danışmanlarının da dürtmeleriyle, yine **“uluslararası faiz lobisi”** türünden argümanlara sarılacağını öngörmek için kâhin olmak gerekmiyor.

Bu gibi zamanlar için hazırlandığını son günlerde iyice açıkça belli eden ve bunun bir yolsuzluk skandalından ziyade hükümete karşı bir siyasi tertip olduğunu yaymaya çalışan hükümet yanlısı medya işin içine ABD ve İsrail’i soktu bile. Hükümet içinden de bunu destekler açıklamaların yapılması, Türkiye’nin zaten kötüye giden dış itibarına çok fazla bir şey katmayacaktır.

Ancak Erdoğan’ın telaşı şu anda bunları düşünmediğini gösteriyor. O, zaten birçok ekseninde böldüğü Türkiye’nin siyasi ve ekonomik istikrarsızlığa sürükleneceğini umursamadan, **“dindaşı”** da olsa yeni düşmanına karşı savaşa hazırlanıyor. Bunu yaparken de asıl amacının hükümeti sarsan yolsuzluk iddialarıyla ilgili gerçeklerin ortaya çıkmasını engellemek olduğuna dair izlenimi pekiştiriyor.

Hükümet çevrelerinin bu skandalın **“zamanlamasına”** işaret etmelerinde haklılık payı olsa bile, buradaki asıl mesele bu değil. Asıl mesele dört bakanı Türkiye’de daha önce görülmemiş şekilde zan altında bırakan bu soruşturmadır.

Yoksa, ister ABD Başkan **Nixon**’u götüren **Watergate** skandalı olsun, ister bu yıl **Yunanistan**’da patlak veren ve eski Savunma Bakanı **Akis Çohacopulos**’un suçlandığı yolsuzluk davası olsun, **“siyasi zamanlama”** argümanı suçlananların geleneksel olarak sarıldıkları şeylerin başında gelir.

Oysa savcılık makamınca ortaya atılan ve delillere dayandığı belirtilen son derece ciddi suçlamalar öyle hafife alınıp yabana atılabilecek şeyler değil. Gerçek ve normal **“ileri demokrasilerde”** bu suçlamaların karşısında, bırakın ilgili bakanların derhal açığa alınmalarını, o hükümetin ânında istifasını sunmasını gerekirdi. Fakat burası bu tür geleneklerin yeşeremediği Türkiye olduğu için böyle bir şeyi beklemek saflık olur.

Sonuç olarak ortada hükümeti ilgilendiren bir **“komplo”** olduğu kesin. Bunun yetki kullanarak haksız kazanç sağlamayı amaçlayan bir **“komplo”** olduğu iddia ediliyor. Bu arada hâlâ gelişme sürecinde olan diğer komplo da hükümeti ilgilendiriyor.

O da yazının başında işaret ettiğimiz adımlarla ve yandaş medyayı kullanarak bu skandalın olumsuz etkilerini bertaraf etmeye dönük meşruiyeti son derece tartışmalı çabalardır. Asıl üzerinde durulması gereken **“komplo”**lar bunlardır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye’de huzur ve istikrar başka bahara kaldı

Semih İdiz 30.12.2013

Dünyada hırçınlığı ile tanınan Başbakan Erdoğan “17 Aralık Depremi”nin Türkiye’de neden olduğu siyasi ve ekonomik istikrarsızlığı giderecek kapasiteye sahip mi? Birçok kişinin aklındaki soru bu. Erdoğan’ın, bazılarınca kendi ailesine kadar uzandığı iddia edilen yolsuzluk soruşturması karşısındaki tutumu bu açıdan fazla umut vermiyor.

Siyasi gücünü ve itibarını korumak şu anda Erdoğan için sanki Türkiye’nin istikrarı ve itibarından daha önemliymiş gibi görünüyor. Bu nedenle içeride ve dışarıda tekrar hayalî düşmanlar yaratarak, “en iyi savunma saldırıdır” yaklaşımını yeğliyor.

Ancak, hükümetin 17 Aralık’tan bu yana attığı tüm adli ve idari adımlar, tarihimizin en büyük yolsuzluk skandalını ortaya çıkarma potansiyeline sahip bir soruşturmayı yasadışı yollarla durdurma ve örtme çabaları olarak algılanmaya devam ediyor.

“Yetkim olsa HSYK’yı ben yargılarım” veya “Biz hem yasama hem yürütmeyiz” türünden çıkışları ise, güçlü ve denetimsiz bir cumhurbaşkanı olma hevesiyle yaşayan Erdoğan’ın gönlünde ne tür aslanların yattığını ortaya koyuyor. Bu söylemiyle kendisine yakıştırılan “otoriterlik” suçlamasını adeta haklı çıkarıyor.

Erdoğan’ın sözlerine bakıp, Fethullah Gülen’in bedduasına “âmin” diyen ve “eğer söylendiği gibi hükümete karşı bir komplo varsa bunu tertipleyenlerden Allah razı olsun” diye konuşanların sayısı hiç de az değil. Bunun demokrasimiz açısından son derece sağlıklı bir durum olduğu aşîkâr.

Ancak, Erdoğan’ın “demokrasi” anlayışı ile dünyanın bundan anladığı şeyin aynı olmadığı da ortada. Erdoğan ısrarla, gerçek demokrasinin “çoğunlukçu” değil, “güçler ayrımı” ilkesiyle denetime tabi olan “çoğulcu” bir yönetim biçimi olduğunu görmezden gelmeyi tercih ediyor.

Sürekli “sandığa” işaret etmek suretiyle aslında, ilkelere değil, çoğunluğun tahakkümüne dayanan anti-demokratik eğilimini ortaya koyduğunu görmek istemiyor. “Biz yüzde elliyiz” diye bastırdıkça “O zaman geri kalan yüzde elli nedir” sorusunu zorluyor.

Türkiye’de gelinen nokta, Erdoğan’ın seçimler yaklaştıkça iyice artacağı anlaşılan hırçınlığı ile birleştiğinde, önümüzdeki aylarda ciddi siyasi, sosyal ve ekonomik çalkantılara hazır olmamız gerektiğini gösteriyor.

Bu arada, Erdoğan’ın iddia ettiği gibi bir uluslararası komplo ile karşı karşıya olup olmadığını bilecek durumda değiliz elbette. Ancak kesin olan bir şey varsa o da, bugün dışarıda kendisi için gözyaşı dökmeye hazır olanların sayısının iyice azalmış olmasıdır.

Batı'yı bir yana bırakın, Dışışleri Bakanı Davutoğlu'nun bir zamanlar Türkiye'nin doğal hinterlandı olarak gördüğü Ortadoğu'da da durum farklı değil. Bölgedeki gelişmeleri yakından takip etmiş olanlar açısından bunda şaşırtıcı bir durum yok tabii.

Erdoğan'ı bölgede sevmeyen liderler bugün çoğunluktaysa bunu da bir "komploya" bağlamak pek mümkün değil. Diplomasiden nefret eden Erdoğan bölgede kimlere karşı derin antipati duyduğunu gizleme gereğini hiç duymadı. "Men dakka dukka" da sonuçta Arapça bir sözdür. Onun için bugün farklı bir şey beklemesi garip olurdu.

Bu arada yolsuzluk skandalının, hükümetin bunun karşısında attığı adımların ve Erdoğan'ın malum suçlamalarının Ankara'nın dış ilişkilerinde de çalkantı yarattığını daha ilk günden, özellikle de ABD ile ilişkilerde, gördük. Çiçeği burnunda yeni AB bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu'un ilk icraatının, yolsuzluk skandalı konusunda yaptığı açıklamalar nedeniyle AB'ye fırça çekmesi de bu açıdan hayra alamet değil.

Bütün bunlara bakıp "Türkiye'de huzur ve istikrar başka bahara" demek için kötü niyetli bir komplocu olmak gerekmiyor. Aleni gelişmeleri doğru okumak yetiyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin kalkınmışlık skalasındaki yeri

Semih İdiz 06.01.2014

Türkiye, nüfusunun ezici çoğunluğu Müslüman olsa da, Avrupalı temeller üzerine kurulmuş olan bir cumhuriyettir. Bu yoldan ilerleyerek çevresindeki geri kalmış ülkelerden farkını da ortaya koymaya çalışmış ve yadsınamayacak ölçüde başarılı olmuştur.

Batı için önemi de zaten buna dayanmaktadır. AKP iktidarı zamanında yaşadığımız sıkıntılara bakarak bu durumun değiştiği sanılabilir, ama Türkiye'nin Batı için önemi özellikle de Arap Baharı'nı takip eden kaos ile daha artmıştır. Taksim ile Tahrir arasındaki farkı açıkça ortaya koyan Gezi olayları bile Türkiye'nin bu önemini pekiştirmiştir.

Fakat ortada yadsınamayacak bir başka gerçek de var. Bir Doğulunun gözünde Türkiye "**kalkınmış**" bir ülke olabilir. Ancak, bir Avrupalının zaviyesinden bakıldığında pek öyle değil. Hükümetin "**çılgın**" ekonomik projelerle ve bölük pörçük "**demokrasi paketleriyle**" yaratmaya çalıştığı cila ise bu durumu değiştirmiyor.

Sonuçta hâlâ demokrasi, sosyal adalet, insan hakları, adil ve güvenilebilir bir hukuk sistemi gibi temel konularda gelişme sürecini tamamlayamamış bir ülkeyiz.

Siyasi konumunu sarsan her gelişmenin ardında Batı kaynaklı bir komplo gören Başbakan Erdoğan'ın bilinçsiz çıkışları ise bu görüntüyü takviye ediyor.

Erdoğan zaten Batı ile yıldızının, bırakın siyasi ve kültürel anlamda, ilkeler bazında bile barışamadığını hep gösterdi. Başta "**laiklik**" ve "**demokrasi**" olmak üzere Batılı değerlere getirdiği öznel yorumları da bunu

kanıtlıyor.

Aslında “**siyasi yoldaşı**” olan Cumhurbaşkanı Gül’ün pozisyonu ile karşılaştırıldığında Erdoğan’ın “**bütünsel**” Batı karşıtlığı iyice sırtıyor. Ancak İngilizcede, “**leğendeki kirli suyu dökerken içindeki bebeği de atma**” diye bir deyim var.

Batılı ilkeler sonuçta, tarihin Batı’ya çok acı örneklerle öğrettiği ve artık evrensel nitelik kazanmış olan değerlerdir. İster İngiltere ve Japonya, ister Hindistan’da olsun, gerçek demokrasi bugün bu değerler üzerinden ölçülmektedir, Erdoğan’ın öznel yorumları üzerinden değil. Demokrasinin sadece sandıktan zaferle çıkmaktan ibaret olmadığı ise artık evrensel bir gerçektir.

Bu sütunda her zaman vurgulanmaya çalışıldığı gibi, demokrasinin özünü “**çoğulculuk**” oluşturur, “**çoğunlukçuluk**” değil. İleri demokrasilerde çoğulcu düzenin çoğunlukçular tarafından gasp edilmemesi için de “**güçler ayrımı**” ilkesine bağlı “**kontrol ve denge**” mekanizmaları geliştirilmiştir.

Erdoğan bu konularda nerede durduğunu Gezi olaylarından bu yana çarpıcı şekillerde göstermeye devam ediyor. Bu nedenle de dünyada “**demokrat**”tan çok “**otokrat**” olarak görülmeye devam ediyor.

Kendisini savunanlar, Mısırlı dincilere “**laiklikten korkmayın**” telkininde bulunan, her fırsatta demokratik seçim sandığına işaret eden birine büyük haksızlık ettiğimizi söyleyeceklerdir. Fakat Erdoğan Mısır’a yaptığı “**laiklik**” telkininin arkasında durmadığı gibi, “**sandık**” derken çoğulcu demokrasi açısından nerede durduğunu fazlasıyla belli etti.

Özetle, “**düşman kampta**” oldukları için kendisine oy vermeyenlerin demokratik hakları Erdoğan’ın umurunda değil. Ancak Türkiye, onun düşündüğünden daha karmaşık bir ülke. Tam da devleti nefret ettiği “**Kemalistlerden**” arındırıp kendi dünya görüşündekilere başarıyla teslim ettiğini düşündüğü bir sırada, kendi “**derin devletine**” tosladı.

Şimdi de, “**eski düşman, yeni düşman**” derken, siyasi geleceği uğruna iyi kötü yine de var olan demokrasimizin temeline kibrit suyu dökerek adımlardan çekinmiyor. Bunları yapabilmesi bile, Türkiye’nin kalkınmışlık skalasındaki yerini göstermeye yetiyor.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır Türkiye için örnek olamaz, olmamalı

Semih İdiz 13.01.2014

Aylar önce “**Mısır’a bakıp Türkiye için endişelenmek**” diye bir yazı yazmıştım bu sütunda. Gelişmeler bu endişeyi iyice körüklüyor. Mısır güya Türkiye’yi örnek alıp demokratikleşecekti. Oysa durum tersine dönmüşe benziyor. Rotasını kaybetmiş olan AKP iktidarı peş peşe anti-demokratik adımlar atarken sanki Mısır’dan esinleniyor.

Devrik Cumhurbaşkanı **Muhammed Mursi**, Başbakan Erdoğan gibi “**çoğunlukçu**” olduğunu kazandığı seçimlerin ardından hemen belli etmişti. “**Sandıktan ben çıktım, istediğimi yaparım**” anlayışı ile, yıllarca bu

âni bekliyormuşçasına dine dayalı dünya görüşünü ülkenin tümüne empoze etmeye başlamıştı.

Dinci milletvekillerine dışlayıcı olan bir anayasa hazırlatıp muhalefetin katılımı olmadan bunu meclisten geçirmişti. Ardından da sınırlı katılımlı baskın bir referandumla bunu sözde halka kabul ettirmişti. **Mursi** aynı zamanda kendisine karşı oluşan muhalefeti susturmak için diktatörce adımlar atmaya başlamıştı. "**Devrimi koruma**" bahanesiyle kendisini **Mübarek**'te bile olmayan yetkilerle donatmıştı.

Dahası, kendisini protesto etmek için Tahrir'i ve ülkenin diğer meydanlarını yeniden dolduran yüzbinlerce insanın üzerine polisi ve orduyu acımasızca sürmekten geri kalmamıştı. Yapısı gereği dincileri düşman bilen ve Arap Baharı'na zaten karşı olan ordu bir yandan da artan kaosu sinsice gözleyip fırsat kollamaya başlamıştı.

Sandık sayesinde kendisine dokunulamayacağına inanan Mursi'nin yarattığı sosyal çalkantılar ise bu fırsatı sağlamıştı. Ardından yaşananları hepimiz biliyoruz. AKP destekçileri şimdi Mısır demokrasisi için gözyaşı döküyorlar. Ancak Mursi'nin siyasi kibriyle işlediği hataları ve demokrasi kültürü olmayan bir ülkede bu vahim hataların neden olduğu çalkantıları görmek istemiyorlar.

Erdoğan ve bakanları Mısır'dan "**çoğulcu demokrasi**" adına dersler çıkarıp "**AB müktesebatı**" doğrultusunda ilerlemek yerine, Mısır'ı "**darbe vehmini**" beslemek için kullanıyorlar. Gezi olayları ve son yolsuzluk soruşturması sonrasında da bunun olumsuz sonuçlarını milletçe yaşıyoruz.

Erdoğan bu gelişmelerin nedenlerini nesnel bir şekilde sorgulamak yerine, dış güçlerin güdümündeki darbe girişimleriyle karşı karşıya olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Bunu yaparken de ne basın özgürlüğünü, ne anayasal hakları, ne de ne güçler ayrılığı gibi demokrasinin temel ilkelerini takıyor.

Ancak içinden çıkılamayan sokaklar vardır. Bir yere kadar gidersiniz ama o kadar. Sonra duvara toslarsınız. AKP işte bu yolda ilerliyor. "**Benden sonra tufan**" edasıyla ülkeyi içinden çıkılamaz sokaklara sürüklüyor. "**Duvar varsa yıkar geçerim**" diyor. Bunun için de, Mursi gibi, Meclis çoğunluğunu anayasayı ve yasaları kendi ideolojik çıkarları için kullanıyor.

Bu arada gözler, gelişmelerden rahatsız olduğunu çeşitli vesilelerle gösteren Cumhurbaşkanı Gül'e çevrilmiş olsa da, oradan da pek bir sonuç çıkacağı benzemiyor.

Türkiye'de bu saatten sonra Mısır'daki gibi bir darbenin olması elbette ki mümkün değil. İçinde zerre kadar demokrasi inancı olan biri de zaten bunu hiç bir şekilde arzu etmez.

Mısır'da bile sırf Mursi karşıtı olması nedeniyle orduyu destekleyenler şimdi pişmanlar.

Fakat "**darbe olmaz**" derken, bizleri iyi şeylerin beklediğini söylemek de zor. Türkiye bugün öznel demokrasi anlayışı ve dinî ahlaka dayalı ideolojik dayatmalar nedeniyle ciddi siyasi, ekonomik ve sosyal çalkantılara gebe bir ülke hâline getirilmiştir.

Hükümet iddia ettiği gibi kendisini değil Türkiye'yi düşünüyorsa, bu yoldan çıkıp gerçekten demokratik olan bir yola girmek zorundadır. Bunu yapmazsa matematiksel bir kesinlikle eninde sonunda kendi sonunu da getirecektir. Fakat olan sonunda yine Türkiye'ye olacaktır.

Özetle, Mısır Türkiye için örnek olamaz, olmamalı...

Erdoğan Brüksel'e gitmese daha hayırlı olur

Semih İdiz 20.01.2014

Başbakan Erdoğan'ın yarın başlayacak olan Brüksel ziyaretinin normal şartlarda olumlu bir gelişme olarak görülmesi gerekirdi. Ne de olsa bu, Erdoğan'ın beş yıllık bir aradan sonra gerçekleştireceği ilk ziyaret olacak. Normal şartlarda bu ziyaret ile karşılıklı hatalar yüzünden durma noktasına gelmiş olan Türk-AB ilişkilerinin belli bir ivme kazanması beklenebilirdi.

Ancak şu anda "**normal şartlardan**" söz etmek mümkün değil. Birçok yazarın ifade ettiği gibi, hep "**devlet darbesi**" görmüş olan Türkiye bu kez hükümetten kaynaklanan bir darbe girişimi ile yüz yüze bulunuyor.

"**Girişimi**" diyoruz çünkü hükümetin, AB müktesebatı ile uyumlu hâle getirilmeye çalışılan mevcut yapıları altüst edip, bir yandan din eksenli ideolojik gündemini ilerletmeyi, diğer yandan üzerindeki yolsuzluk töhmetinden kurtulmayı amaçlayan adımlarını nereye kadar götürebileceği henüz belli değil.

İster Belçika'da, ister Japonya'da olsun normal bir demokraside devasa yolsuzluk iddiaları, bunları örtbas etmeye dönük aleni çabalar ve bu çabaların ekonomide yarattığı tahribat bir hükümeti ânında götürürdü. Ancak yine tekrarlamak zorundayız, Türkiye normal bir ülke değil.

Burası "**demokrasi**," "**düşünce özgürlüğü**" ve "**hukukun üstünlüğü**" gibi kavramların "**evrensel**" tanımlara göre değil, ideolojik saplantılara göre öznel şekillerde tanımlandığı ve bu tanımların da seçmenin bir kısmına "**yutturulabildiği**" bir ülke. Erdoğan da zaten siyasi geleceğini kurtarmak için buna güveniyor.

Türkiye, herkesin siyaset konuşmasına rağmen, gerçek bir demokratik kültürün henüz Batılı standartlara göre gelişmediği bir ülke olduğu için, Erdoğan'ın bu çabası sonuç da verebilir. Ancak Erdoğan'ın Avrupa'da istediği sonuçları alması eşyanın doğası gereğince mümkün değil.

Erdoğan'dan başlayarak, dış politika konusunda uzman olduğunu bu vesileyle öğrendiğimiz çiçeği burnundaki İçişleri Bakanımız **Efkan Ala**'ya kadar birçok hükümet yetkilisinin, geçen hafta Ankara'da toplanan büyükelçilerimize, "**gidin yaptıklarınızı Avrupa'ya anlatın ve doğruları görmelerini sağlayın**" şeklindeki telkinlerinin saçmalığı da bu nedenle ortada.

Dışişleri Bakanlığı, altı yıl çalıştığım, 30 yıldır da gazeteci olarak iç içe olduğum bir camiadır. Halen büyükelçi olan birçok kişi de okuldan arkadaşımdır. Bazılarını büyükelçiler toplantısı sırasında yoklama fırsatını buldum. Ayrıntılara girmeden, "**17 Aralık darbe girişimi**" ve buna karşı alınan tedbirler konusunda hükümetin kendilerine verdiği "**gidin bizi anlatın**" şeklindeki talimat ile "**aptal yerine konduklarını**" düşündüklerini söyleyebilirim.

Türkiye'nin Kopenhag kriterleri adına yaptığı anayasal değişikliklerin eski düzenden de kötü bir noktaya götürülmeye, demokrasilerin özünde yatan güçler ayrılığı ilkesinin ortadan kaldırılmaya ve düşünce ile basın özgürlüklerin mümkün olduğunca kısıtlanmaya çalışıldığını gören AB de zaten daha şimdiden sesini yükseltiyor.

Bunun için de Erdoğan tarafından "**haddini bil**" diye azarlandı bile. Erdoğan'ın Brüksel'deki yüksek muhataplarının bu azardan sonra kuzu kuzu oturup, kendisini rahatsız etmemek için, yapmak zorunda oldukları uyarılardan vazgeçeceklerini düşünmek mümkün değil.

Özetle Erdoğan'ın Brüksel'de, hükümeti tarafından atılmakta olan anti-demokratik adımlara gelen eleştiriler ve uyarılar karşısında muhataplarını "**azarlaması**," onlara "**demokrasi dersi**" vermesi, özetle "**hadlerini bildirmek**" adına kavga çıkarması büyük bir olasılıktır. AB ile ilişkilerimizin ve ekonomimizin de bu yüzden daha da fazla zarar görmesi kaçınılmaz olacaktır.

Onun için insan, "**keşke Erdoğan Brüksel'e gitmese, Türkiye için çok daha hayırlı olur**" demekten alamıyor kendisini.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan'ın Brüksel ziyaretinden çıkan sonuç

Semih İdiz 27.01.2014

Yandaş gazetelere bakılırsa Başbakan Erdoğan'ın geçen hafta Brüksel'e yaptığı ziyaretten sonra Türk-AB ilişkilerinde bir "**ikinci bahar**"dan söz etmek mümkün. Hatta Erdoğan, AB'deki yüksek muhataplarını AKP'nin bir komplo ile karşı karşıya olduğu konusunda ikna dahi etmiş.

Fakat, Türkiye'deki bağımsız medya ile Batı medyasına bakılırsa durum farklı. Almanya Dışişleri Bakanı **Frank-Walter Steinmeier** da zaten, AB tarafının pozisyonunu Erdoğan'ın Brüksel'e gitmesinden bir gün önce belli etmişti. Almanya Büyükelçiliği tarafından Ankara'da basına dağıtılan metne göre Steinmeier Brüksel'de gazetecilere şunları söylemiş:

"Bu durumda yapabileceğimiz ve yapmamız gereken, Türkiye'den hukuk devleti uygulamalarına tekrar geri dönmesini ve şimdiye dek sayısızca gerçekleşen görevden almaları hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşır hâle getirmesini talep etmektir."

AB'nin lokomotif gücü olan ülkenin dışişleri bakanına ait olan, fakat hükümet yanlısı medyamızın görmediği bu sözler, Brüksel'deki havayı yansıtmaya yetiyor. Erdoğan'ın AB Konseyi, AB Komisyonu ve AB Parlamentosu başkanları ile gerçekleştirdiği görüşmelerde ciddi uyarılar aldığı da zaten Brüksel'de yapılan ortak basın toplantılarından belliydi.

Örneğin, AB Komisyon Başkanı **Jose Manuel Barroso** Türkiye'deki bazı gelişmelerden endişe duyduklarını belirterek, Erdoğan'ın özellikle güçler ayrımı ilkesine saygı duyacağı konusunda güvence verdiğini söyledi. Erdoğan'ı bağlayan bu sözler, AB'deki dikkatlerin AKP'nin HSYK konusunda atacağı adımlar üzerinde olduğunu açıkça gösteriyor.

Öte yandan, Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye'yi yakından takip eden üyelerinden olan Yeşiller Grubu üyesi **Helene Flautre**'in *Cihan Haber Ajansı*'na söylediği sözler de yandaş medyayı doğrulamıyor. Erdoğan'ın yolsuzluk soruşturmalarını ülkesindeki istikrarı bozmak isteyen bir dış girişim olarak yorumladığını belirten Flautre, bu konuda ikna olmadıklarını açıkça söylemiş.

HSYK'nın yürütmenin kontrolü altına girmesinin güçler ayrılığı ilkesini ihlal ettiğini de vurgulayarak şöyle konuşmuş:

"AB, Türkiye’de devam edegelen reform süreciyle ilgili dik durmalı ve Avrupa prensiplerini, hukukun üstünlüğünü savunmalı. Başbakan’ın yargının bağımsızlığı ve AB standartları konusunda verdiği teminatın Türkiye’deki Meclis tartışmalarına temel oluşturmasını ümit ederim."

Bu açıklamalar ışığında AKP’nin HSYK konusunda neden bir açmaza düştüğünü anlamak için uzman olmak gerekmiyor. Cumhurbaşkanı Gül’ün baskılarının ne denli etkili olduğunu bilemiyoruz, ama hükümetin Avrupa’dan gelen bu baskıları gözardı etmesi birçok nesnel siyasi ve ekonomik nedenden dolayı mümkün değil.

Özetle AKP kendisini bu konuda fena hâlde köşeye sıkıştırmış bulunuyor. Türkiye’nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi’ne bağlı Venedik Komisyonu Başkanı **Gianni Buquicchio**’nun 14 Ocak’ta yaptığı açıklama da nedenini ortaya koyuyor.

Buquicchio, 2010’da yapılan Anayasa değişiklikleri ile HSYK’nın hem Venedik Komisyonu kriterlerine, hem de uluslararası standartlara uygun hâle getirildiğini hatırlatmıştı. Böylece, dolaylı yoldan, tasarlanan herhangi bir değişikliğin bunun gerisine düşmemesi gerektiğini belirtmişti.

AKP şimdi, Avrupa’dan gelen bu uyarılar nedeniyle, yargı üzerindeki kontrolünü artırma çabalarının demokrasi adına mevcut durumu nasıl daha da iyileştireceğini dünyaya anlatmak gibi içinden çıkılmaz bir durumla karşı karşıya.

Ya meydan okuyarak bildiğini yapacak ve anti-demokratik güdülerini dünyaya iyice teşhir etmiş olacak, ya da HSYK konusunda geri adım atacak. Başka seçeneği yok. Yandaş basın ne yazarsa yazsın, Erdoğan için Brüksel’den çıkan sonucun **"hülasası"** budur. Gerisi, rahmetli babaannemin sözüyle, **"laf ü güzaf"**.

semihidiz@taraf.com.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)